- Щоб черешні радували плодами
- Молода картопля буде і взимку
- Інструмент „по місцях“
- Поради лікаря-натуропата
- Кропива — цінний корм і лікувальний засіб

Дім сад город

6

1999

У журналі „Дім, сад, город“ за 1998 р. прочитала статтю кандидата сільськогосподарських наук М.Г.Шарапи з Інституту картоплярства УААН „Позбудетесь пирію — зникнуть дротяники“.

Сердечне йому спасибі, бо вже мало не відмовилися від ділянки з тим злісним пирієм.

Хотіли б прочитати поради М.Г.Шарапи, як позбутися ще гіршого, на мою думку, бур'яну — березки. Пирій хоч скосити можна, а з березкою, яка обплутує рослини, ніяк не можемо впоратися.

Л.Г.Лугова,
м.Полтава

куртинами, але потім швидко розростаються і поширюються по всій території. Тому потрібно механічно знищити такі вогнища, бо якщо вони займуть значну площу, доведеться застосовувати увесь комплекс існуючих заходів.

Пирій, осот, березка: як їх знищити

Бур'яни завдають величезної шкоди культурним рослинам. Вони знижують урожай і якість вирощеної продукції, сприяють поширенню хвороб та шкідників, збіднюють грунти і зводять нанівець важку працю хлібороба. На боротьбу з бур'янами витрачається багато часу, енергії та матеріальних засобів.

Ботанічний склад бур'янів дуже різноманітний. Найбільш злісні серед них — багаторічні кореневищні та коренепаросткові: пирій повзучий, осот польовий, осот рожевий і, звичайно, березка польова... Боротися з ними дуже важко.

Біологічні особливості бур'янів

Пирій повзучий (Agropyrum repens) — найбільш поширений злісний бур'ян на полях, городах і дачних ділянках. Це багаторічна злакова рослина висотою 50—150 см з довгими підземними сланкими кореневищами, які ростуть майже горизонтально, переважно на глибині 10—12 см. Розмножується як вегетативно — кореневищами, так і насінням. Кореневища, подрібнені на шматочки, швидко проростають, утворюючи нові рослини. У перший рік після проростання пирій формує тільки підземні пагони, а зацвітає і дає насіння наступного року.

Пирій надзвичайно виснажує грунт: довжина кореневищ з квадратного метра засміченої ним ділянки сягає 500 м, а кількість бруньок — до 25 тис. Цей бур'ян може забрати з гектара стільки поживних речовин, що їх вистачило б для формування 100 ц бульб картоплі.

Осоти утворюють велику родину, серед них найпоширеніший осот рожевий (Cirsium arvensis). Це — багаторічна рослина з опушеними, колючо-крилатими стеблами висотою 50—120 см і потужною кореневою системою. У перший рік з паростків розвивається стрижневий корінь з численними бічними підземними розгалуженнями і виводковими бруньками. Після перезимівлі з бруньок виростають нові стебла. Стрижневі головні корені проникають у грунт до 50 см і глибше, що дає рослинам змогу витримувати значні посухи та інші несприятливі умови. Бічні шнуроподібні корені розміщуються переважно на глибині 6—12 см.

Розмножується осот як вегетативно (кореневими паростками), так і насінням. Подрібнення коренів призводить до масової появи нових рослин. Коріння досить живуче: висушене до 40% вологості, воно відростає, якщо потрапить у сприятливі умови. Тому порізані стебла і корінці бажано видаляти за межі ділянки.

Березка польова (Convolvulus arvensis) — багаторічна рослина, має довгі, до 1,5 м, виткі стебла та шнуроподібний розгалужений корінь завдовжки до 4—6 м з численними бічними корінцями. Розмножується як насінням, так і кореневими паростками, що залягають у грунті переважно на глибині 5—30 см. Стебла березки обвивають культурні рослини, затримують ріст, зумовлюють їхнє вилягання, виснажують грунт, перешкоджають обробітку просапних культур. Урожай польових чи городніх культур різко знижується.

Заходи боротьби

Кореневищні та коренепаросткові бур'яни мають майже однакові біологічні властивості, тому і заходи боротьби з ними дещо подібні. Щоб знищити їх, доводиться застосовувати цілий комплекс профілактичних, агротехнічних, біологічних і навіть хімічних заходів. Все це потребує тривалої і копіткої праці.

Насамперед необхідно звернути увагу на ***профілактичні заходи***. Як правило, на ділянці пирій, осот чи березка з'являються невеликими

Агротехнічні заходи. Готуючи грунт під засів, його скопують лопатою або орють плугом. При цьому треба ретельно і по можливості повно вибрати кореневища пирію й коріння і кореневі паростки осоту та березки польової. Зібрані корінці видаляють з ділянки або використовують для приготування компосту. На великих городах бажано обробити площу тракторним або кінним культиватором з вичісуванням кореневищ пирію.

Під час догляду за просапними культурами ретельно знищують і вибирають бур'яни, глибоко підрізаючи їх у грунті. Для підрізування коріння осоту, хвоща польового, гірчаку рожевого, молочаю кінського та інших бур'янів можна виготовити спеціальний ніж з нешироким твердим лезом довжиною до 30 см та довгою ручкою і підніжкою.

Влітку потрібно періодично видаляти окремі бур'яни, щоб уникнути утворення насінників.

Після збирання врожаю городніх культур не треба залишати ділянку без нагляду. Коли на поверхні грунту з'являються нові паростки бур'янів, їх знищують сапкою, підрізують лопатою чи ножем. Пізно восени грунт перекопують або орють на зяб, видаляючи кореневища пирію, кореневі паростки інших бур'янів.

Біологічні заходи. У боротьбі з багатьма бур'янами, в тому числі і з названими, велику роль відіграють післяжнивні посіви деяких культур, які мають здатність затінювати й пригнічувати бур'яни, виснажувати їх своїми кореневими виділеннями і навіть призводити до їхнього відмирання. Після збирання ранніх городніх культур готують грунт і висівають ріпак озимий, гірчицю або редьку олійну. Найкращі строки сівби цих культур — з

кінця липня до половини серпня (для західного регіону та центральної частини України). Після збирання картоплі ще можна посіяти озимі жито або пшеницю, але не пізніше 1 жовтня. Норму висіву слід збільшити на 25—30%. Бур'яни повністю затінюються, не витримують конкуренції за світло та поживні речовини і гинуть.

Післяжнивні посіви — важливий запобіжний захід не тільки проти бур'янів, а й проти багатьох хвороб і навіть шкідників. Їх використовують як зелене добриво, загорнувши вегетативну масу в грунт пізньої осені, або на корм худобі.

Хімічні заходи. У деяких випадках, коли неможливо використати інші заходи, застосовують хімічні препарати — гербіциди. Це швидкодіючий і ефективний засіб знищення бур'янів, зокрема таких злісних, як пирій, осот, березка польова, гірчак рожевий, хвощ польовий. З сучасних гербіцидів на присадибних ділянках можна рекомендувати 2,4Д амінну сіль, 2М-4Х, титус, раундап, таргу-супер. Слід зауважити, що в нашій країні їх не виробляють, а завозять з-за кордону. Найбільш поширений гербіцид суцільної дії — раундап фірми „Монсанто". Його можна вільно придбати у торговельній мережі.

На забур'янених пирієм, осотом чи березкою ділянках раундап краще застосовувати ранньої осені після збирання врожаю городніх культур, коли температура повітря не знижується нижче +10°С, а бур'яни ще досить інтенсивно ростуть і мають висоту 10—20 см або 3—4 листочки. Гербіцид вносять у тиху сонячну або хмарну погоду, надвечір. Бажано, щоб після цього не було дощу хоча б 6 годин.

Норма препарату — 4 кг на гектар, або 40 г на одну сотку. У 10 л води розчиняють 80 г раундапу (масляниста голубувата рідина) і ручним обприскувачем наносять розчин на рослини бур'янів. Такої кількості розчину вистачає на дві сотки за суцільної обробки. Листя, стебла і кореневища гинуть протягом 10—14 днів.

Своєчасне застосування комплексу перелічених заходів забезпечить чистоту посівів, а відтак і високий урожай городніх та польових культур.

Примітка. *Інститут картоплярства УААН має у достатній кількості насіння гірчиці білої. Наша адреса: 255740, Київська обл., Бородянський р-н, смт Немішаєве, вул.Чкалова, 22*

М.Г.Шарапа,
кандидат с.-г. наук,
Інститут картоплярства УААН

Під мульчею не ростуть бур'яни, зберігається волога

Влітку городні і садові культури доводиться часто поливати, а після поливів (та й після дощів) розпушувати грунт, щоб поліпшити аерацію, доступ повітря до кореневої системи. Така робота, та ще в розпал сезону, потребує багато часу і зусиль. Чи можна якось полегшити її? Виявляється, можна за допомогою простого заходу — мульчування.

Вперше я замульчував серед літа міжряддя малини, присипавши їх тирсою. Результат мене приємно здивував: у міжряддях бур'янів майже не було. Розгріб шар тирси і побачив, що земля під нею пухка, майже така, як щойно скопана. Тим часом там, де мульчі не було, виріс щільний, як щетина, бур'ян, а земля — мов камінь.

І ще один аргумент на користь мульчування: коли йдуть затяжні дощі, мульча, немов губка, вбирає зайву вологу, а під час посухи — віддає. Тепер я мульчую не тільки малину, смородину, а й городні культури — помідори, капусту, огірки. Коренева система огірків поверхнева, тому розпушувати грунт слід обережно, щоб не травмувати її. Тож мульчування тут особливо бажане.

Які матеріали для цього краще використовувати? Згодиться те, що є: тирса, листя, перегній, компост. Щоправда, два останніх компоненти — дефіцит, а от тирсу і листя назбирати легше. До речі, колись давно читав, що можна висіяти або посадити овочеві культури у шар листя. Грядки, на перший погляд, виглядатимуть неохайно, але урожай матимете високий: мульча захистить овочеві рослини від перегрівання, випаровування вологи і, розкладаючись, перетвориться на поживні речовини. А якщо це листя горіхове, грунт буде продезінфікований, бо воно містить згубні для шкідливих мікроорганізмів речовини — фітонциди.

Раджу усім городникам і садівникам застосовувати мульчування. Це дасть змогу серед літа мати менше клопоту з поливами і прополюванням, а восени насолоджуватися щедрими плодами своєї праці.

Хотів би застерегти тих, хто вирощує партенокарпічні сорти огірків голландської селекції: будьте обережні з поливами. Дуже часті поливи провокують обпадання зав'язей, адже в умовах надмірного зволоження рослини погано запилюються. Тому поливати потрібно більшими нормами води, але рідше. Непогано було б поєднувати цей процес з мульчуванням. Якщо є змога, налагодьте крапельне зрошення. Це сприятиме підвищенню врожаю огірків.

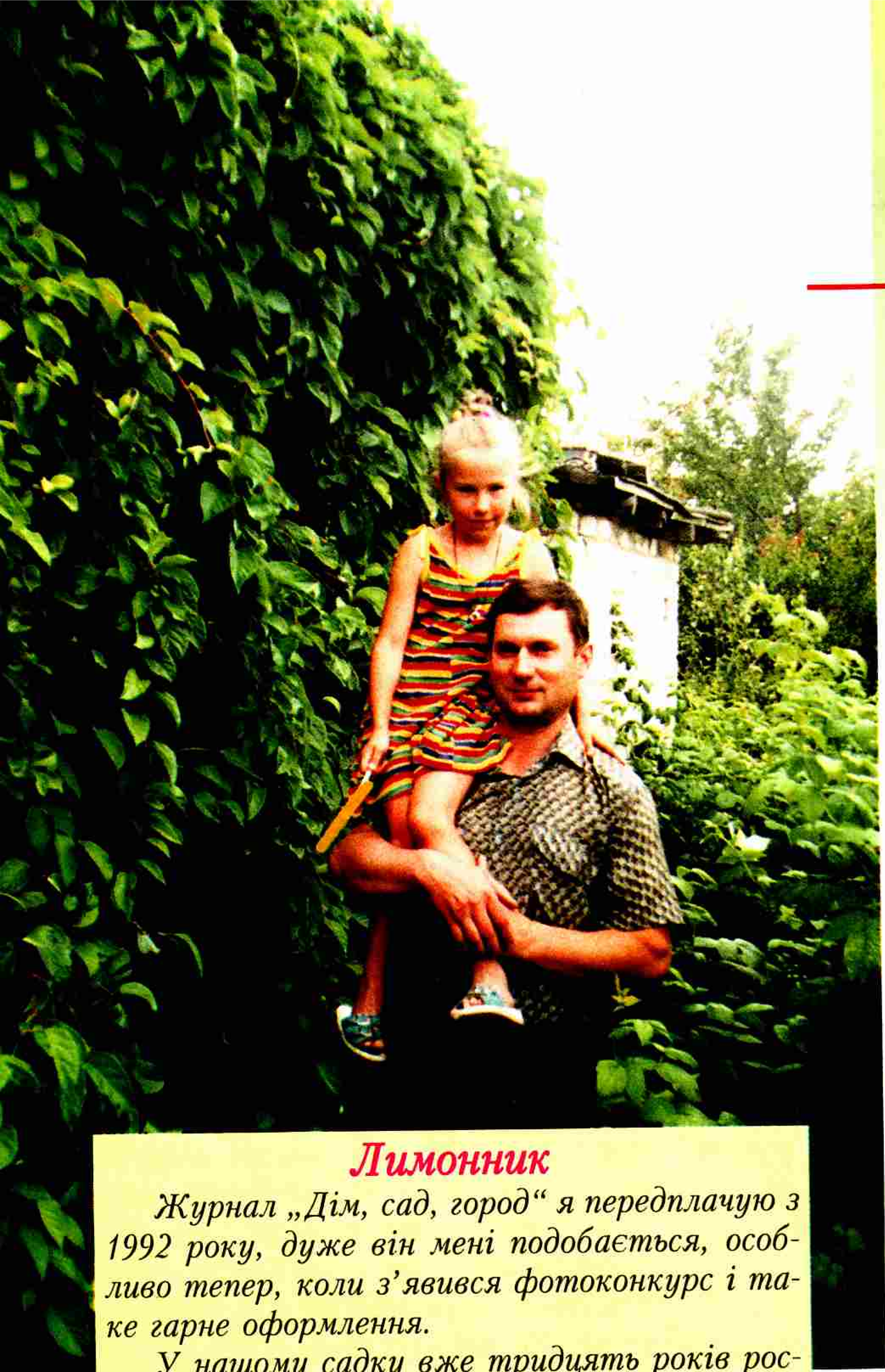
Навесні минулого року широко рекламували препарат нового покоління для захисту рослин — імуноцитофіт, завдяки якому можна позбутися таких небезпечних хвороб, як фітофтороз та макроспоріоз картоплі і помідорів, несправжня борошниста роса огірків тощо. Багато городників придбали імуноцитофіт, але восени висловлювали своє незадоволення. Я особисто вважаю, що цей препарат перспективний, але його слід поєднувати з іншими хімічними засобами захисту рослин, лише тоді буде результат. Докладно спинятися на цьому не буду, а тому, хто зацікавиться, раджу уважно прочитати статтю В.Й.Темченка „Убереже комплекс заходів", надруковану в №4 журналу „Дім, сад, город" за 1998 рік. Якщо дотримуватиметеся наведених у ній рекомендацій, будете завжди з урожаєм.

С.В.Білоцький,
Київська обл.

Дім сад город 6
1999

Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник — трудовий колектив редакції
Зареєстрований Держкомпреси України, серія КВ, №809 від 07.07.94 р.
Видається з січня 1989 р.

Фотоконкурс

Лимонник

Журнал „Дім, сад, город“ я передплачую з 1992 року, дуже він мені подобається, особливо тепер, коли з'явився фотоконкурс і таке гарне оформлення.

У нашому садку вже тридцять років росте і щедро плодоносить лимонник. У журналі ви писали, яка це корисна та цінна рослина, а крім того вона ще дуже декоративна, пишна, прямо екзотична.

Висилаю фото, на якому мій зять Козак В.І. з племінницею Інною. Він шахтар, а Інночка школярка, вчиться старанно — буде нам за добру помічницю. Фото зроблене у червні, тому ягідок ще не видно.

Марія Кирилівна Іванова,
м.Марганець Дніпропетровської обл.

Сунички. Оля Карпенко.
Фото Надії Карпенко,
с.Ярославка Саратського р-ну Одеської обл.

Кумберленд

Близько 20 років вирощую чорноплідну малину сорту Кумберленд, і щороку він тішить нас чудовим урожаєм. З кожного трирічного куща збираю 5-6 кг ягід. Сорт цей не тільки смачний, лікувальний, але й декоративний. Спочатку ягоди в китицях червоніють, а потім чорніють.

Мої онуки Марійка та Данилко із задоволенням ласують Кумберлендом.

Усього вам доброго, велика подяка за ваш і наш рідний журнал. Передплачую „Дім, сад, город“ з 1989 року. Хай вам щастить!

Данило Йосипович Драпапа,
с.Чагарі Збаразького р-ну
Тернопільської обл.

Львівське ВАТ «Сортнасіннєовоч»

займається заготівлею, вирощуванням та збутом насіння овочевих культур, кормових коренеплодів, квітів та газонних трав

Адреса: Львів, вул. 700-річчя Львова, 45-А, корп.13.

Тел. (0322) 72-09-81

Тел./факс. (0322) 72-28-10

АЙСТРА НІНА

ГОРОХ ЛУЩИЛЬНИЙ

РЕДИСКА ФРАНЦУЗЬКИЙ СНІДАНОК

КАПУСТА БРЮСЕЛЬСЬКА

АЙСТРА МІЛЕДІ СВІТЛО РОЖЕВА

КАБАЧКИ АЕРОНАВТ

САЛАТ ГОЛОВЧАСТИЙ

МОРКВА СТОЛОВА ШТУМПФЕ

КАБАЧКИ ГРИБОВСЬКІ

ПЕРЕЦЬ СОЛОДКИЙ ПОДАРОК МОЛДОВИ

КАПУСТА ЦВІТНА ФРЮЕРНТЕ

РЕДЬКА ЗИМОВА ЧОРНА

БАКЛАЖАНИ АЛМАЗ

ПОМІДОРИ ФАКЕЛ

ПЕТРУШКА ЦУКРОВА

ОГІРКИ ДЕКАН

РЕДИСКА РАННЯ ЧЕРВОНА

Літні знижки до 15%

Червень

Хоч усі основні овочеві культури посіяно й посаджено, трудова напруга на городах у червні не спадає. Продовжується догляд за рослинами: прополювання, поливи, розпушування грунту, підгортання, підживлення, проріджування, боротьба проти шкідників та хвороб.

На городах буяє зелена „повінь" — селера, кріп, петрушка, часник, цибуля, щавель, хрін, підростає картопля. Настає пора збирання зелених бобів гороху. Повторно проріджують посіви цибулі і столових коренеплодів, закінчують садіння (5 червня) капусти білоголової пізньої. У другій декаді проводять літні посіви моркви на насіння, а також редьки для тривалого зберігання коренеплодів, салату та інших зеленних культур. Ремонтують бочки і чани для засолювання та квасіння овочів. Перелопачують дернову землю та компостні купи. Приводять до ладу звільнені парники й теплиці.

Червень — найкращий час для закладання компосту. З цією метою використовують бур'яни (до обсіменіння) і рештки здорових рослин (уражені хворобами спалюють), а також сухе листя, дворове сміття, тирсу, сажу та інші відходи. Бур'ян-мокрець під час прополювання виривають з коренем і одразу ж закладають у компостну купу, щоб швидше перегнивав.

У червні вже слід подбати про сховища для зберігання овочів та картоплі: їх очищають, просушують і провітрюють. Просушені рогожі, мати кладуть на зберігання в сухе місце. Плівку протирають вологою ганчіркою, намотують на круглу рейку і ставлять у темному прохолодному місці.

На початку червня продовжують збирати скоростиглі овочі: редиску, салат, шпинат, щавель, цибулю-батун минулорічного строку сівби, кріп, фенхель, овочевий горох і квасолю (на лопатку), моркву й столові буряки (на пучкову продукцію) та ін. Наприкінці місяця оглядають грядки капусти білоголової ранньої та цвітної. Деякі качани й головки вже достигли і їх можна збирати. Достиг перший урожай огірків та кабачків, висаджених розсадою у плівковій теплиці і під тимчасовими каркасними плівковими накриттями. Щоб овочі зберігалися довше, краще збирати їх вранці або увечері.

Редиску збирають вибірково — через кожні дві-три доби протягом 10—12 днів з ділянки одного строку сівби. Листковий салат висмикують з корінцями у фазі 5—7 листків, пізніше він грубішає. У шпинату розрізняють чоловічі й жіночі екземпляри: у жіночих частково вищипують листки, а чоловічі, менш облистнені, виривають повністю. Збирають шпинат до появи квітконосних пагонів, пізніше листки стають гіркими. Коли вибирають рослини, їх обрізують безпосередньо під кореневою шийкою після того, як спаде роса.

Наприкінці червня приступають до збирання суцвіть (головок) брокколі. Це потрібно робити до розпускання бутонів, зрізуючи головки діаметром від 8 до 20 см з стеблами завдовжки 5—6 см. Якщо чекати збільшення головок, вони стають пухкими і несмачними. Після зрізування центральної головки у пазухах листків через 5—6 діб з'являються бічні, які збирають у міру достигання. Головки зберігаються від однієї до п'яти—шести діб залежно від температурного режиму.

У зимових теплицях продовжують доглядати за огірками й помідорами. Щоб мати чистосортне насіння огірків, добирають здорові, скоростиглі рослини, з типовими для цього сорту плодами. Потім квітки штучно запилюють (це необхідно зробити в період масового плодоношення). Якщо в теплицю виставлено вулик з бджолами, жіночі й чоловічі квітки за добу до запилення (перед розпусканням бутонів) ізолюють ватою. Після запилення жіночих квіток двома-трьома чоловічими їх знову закривають ватою. Через дві-три доби, коли зав'язь почне збільшуватися, вату знімають. Якщо в теплиці вирощують один сорт огірків і бджіл немає, квітки не ізолюють.

Нерідко в теплиці після огірків вирощують другим оборотом помідори (осіння культура). У такому випадку необхідно посіяти насіння на розсаду 1—5 червня у парник з сонячним обігрівом.

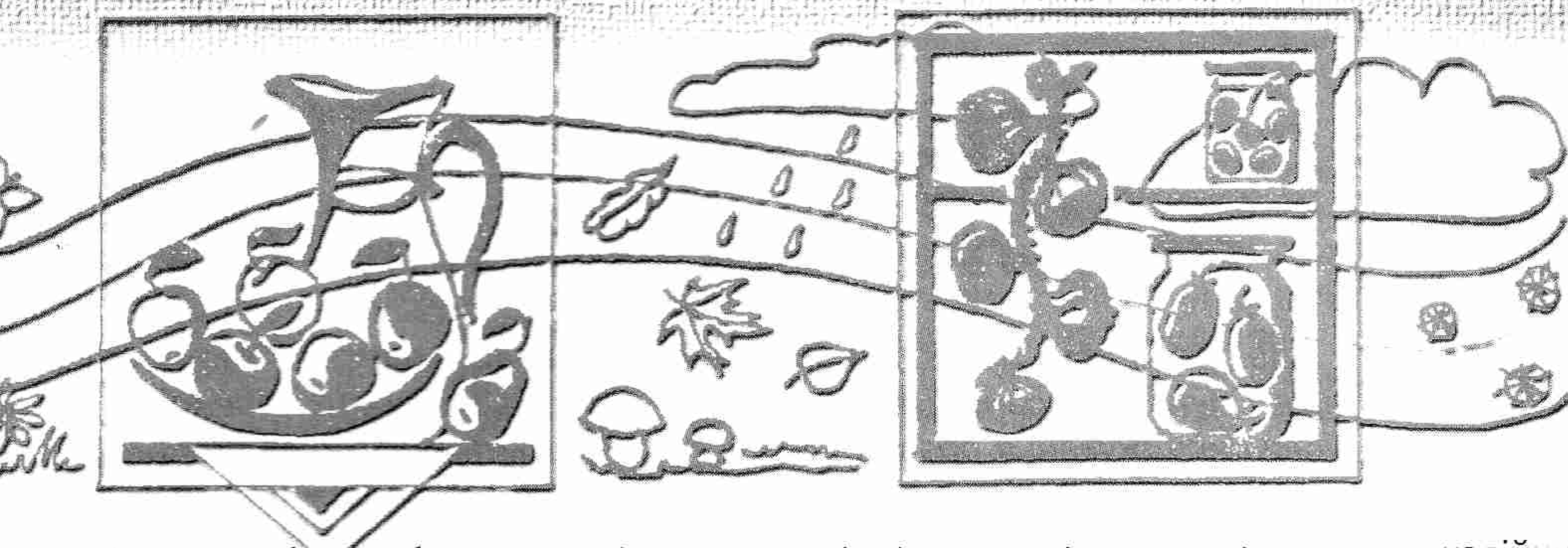
У парниках також продовжують доглядати за огірками та помідорами, на останніх щотижня видаляють бічні пагони. Починають збирати огірки, а в останній декаді місяця — помідори. У звільнені з-під розсади теплолюбних рослин парники 5—10 червня висаджують розсаду перцю та баклажанів. У перший період після висаджування її помірно поливають. Ці культури добре реагують на розпушування грунту, але погано переносять травмування коренів. Якщо після першого обробітку листки прив'яли, розпушування припиняють, а замість нього після поливу мульчують добре провітреним торфом шаром 1—2 см. Рослини підживлюють залежно від їхнього стану.

Щоб одержати у вересні-жовтні цвітну капусту, її висівають на розсаду 1—5 червня в розсадник або на грядку з родючим грунтом. Коли ж її вирощують у відкритому грунті для наступного дорощування у парниках або в підвалі, насіння на розсаду висівають не пізніше 15—20 червня.

Липень

Липень — маківка літа, найблагодатніший і найспекотливіший місяць, який обдаровує нас хлібами, овочами, ягодами, грибами. З нетерпінням чекає цієї пори городник, і ось вона настала: тепер головна турбота — взяти щедрий урожай сповна.

У відкритому грунті починають достигати огірки, помідори, горох, ріпа. Висівають насіння бага-

калію, мідного купоросу та борної кислоти.

Проти білої або коричневої плямистості листків помідорів застосовують 1%-ний розчин бордоської рідини (100 мл на 10 л води). Помідори, уражені стриком, підживлюють калійними добривами. У боротьбі з фітофторою рослини обприскують препаратами, що містять мідь, часниковим настоєм. Не менш небезпечна фітофтора й для картоплі.

торічних цибуль: батуну, шнітту, багатоярусної, а також щавлю. Підкопують ранню картоплю, а за рослинами пізньостиглих сортів, призначених для тривалого зберігання, продовжують доглядати. Розпушують, поливають і пропалюють грядки, підгортають картоплю й капусту, підживлюють, вживають заходів проти шкідників і хвороб. Коли зелень наливається соком, це найкраща пора для збирання цілющих рослин.

Одна з постійних літніх турбот овочівника — прополювання ділянки, адже доглянуті грядки — гордість господаря, так би мовити, свято душі. Поливають цвітну капусту, притінюють її головки (суцвіття), щоб вони росли великими і білими. Розпушують грунт у міжряддях: спочатку глибоко (на 8—10 см), а в міру росту рослин глибину зменшують до 3—4 см. Столові коренеплоди, у яких корені розвиваються вглиб орного шару, розпушують спочатку мілко, а потім поступово заглиблюються в грунт. Продовжують проріджування моркви, петрушки, столових буряків, редьки, щоб сформувати оптимальну густоту насадження.

У цьому місяці рослини потерпають від нестачі вологи, тому поливи стають найважливішою справою і потребують багато зусиль. Огірки, як вологолюбну рослину, поливають не менше двох разів на тиждень, коли погода суха, а якщо звичайна — один раз на 7—10 днів. Поливна норма у початковий період до цвітіння огірків становить 250—300 л води на 10 кв.м, а в період плодоношення 350—400 л. Поливають й інші овочеві культури, які ростуть на городі.

Якщо у кабачків і патисонів надмірно розростається надземна маса, для кращого надходження повітря вирізують один-два листки з черешком. За холодної і дощової погоди рослини штучно запилюють.

Щоб одержати великі плоди, у помідорів зрізують через кожні 8—10 діб бічні пагони у пазухах листків (так звані пасинки), залишаючи пеньок (1 см), і прищипують верхівки усіх плодоносних пагонів. Прищипування особливо важливе для високорослих пізньостиглих сортів, рослини яких підв'язують до кілків або до шпалери. Вирощування на шпалері рятує помідори від хвороб та забруднення, а також прискорює достигання плодів. Підживлення запобігає скручуванню листя.

Селеру підгортають, тоді черешки будуть світлі, ніжні. Коренеплідні культури часто поливають у перший період росту і на початку формування коренеплодів. Пізніше завдяки кореням, що глибоко проникають у грунт, рослини використовують вологу з його нижніх шарів.

Цибулю-ріпку з насіння або розсади у липні припиняють поливати й підживлювати, але щотижня розпушують грунт у рядках та міжряддях, водночас розгортаючи рослини. Завдяки цьому швидше формуються і достигають цибулини.

У липні овочевим культурам дошкуляють шкідники й хвороби, тож доводиться витрачати чимало часу і зусиль, аби їх знешкодити. Посіви капусти, редиски, редьки, ріпи пошкоджує городня блішка. Капусту псують личинки капустяної мухи (друге покоління), гусениці білана і капустяної совки. Скручування, знебарвлення, а іноді рожевуватий відтінок листків — ознаки заселення капусти попелицею. Якщо листки моркви набувають червоно-фіолетового кольору, її корені або молоді коренеплоди уражені личинками морквяної мухи (дрібні, блискучі жовті черв'ячки).

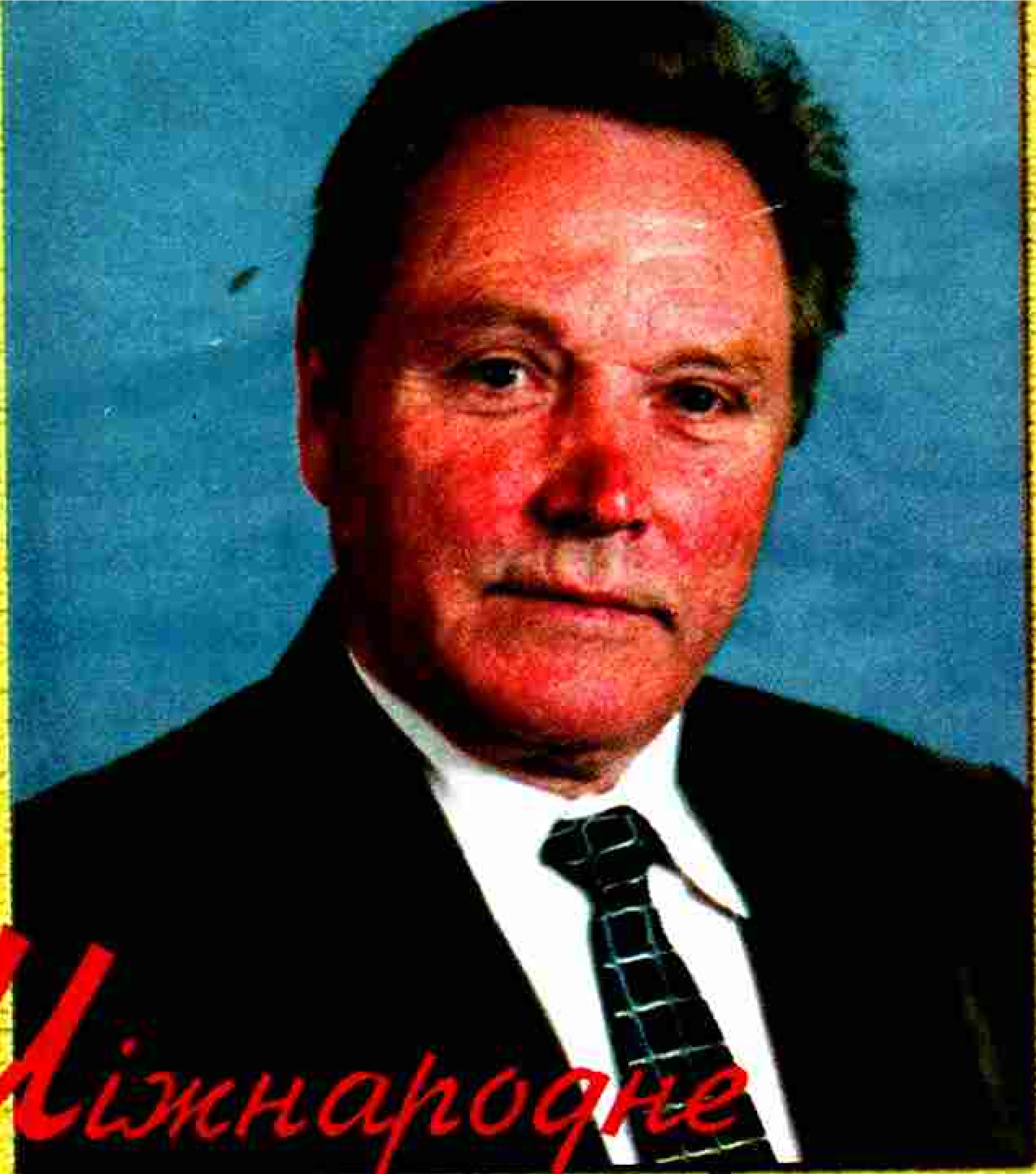
Огірки уражуються такими хворобами: несправжня борошниста роса (пероноспороз), борошниста роса, бактеріоз та ін. Щоб зменшити шкодочинність хвороб, необхідно вирощувати ранньостиглі, дружно достигаючі сорти і гібриди, підживлювати рослини сумішшю сечовини, марганцевокислого

Своєчасне збирання врожаю — важливий фактор збереження його якості. У липні збирають ранні овочі: капусту білоголову ранню, цвітну, кольрабі, редьку літню, ріпу, моркву і селеру на пучкову продукцію, салат листковий і головчастий, картоплю ранню, огірки тощо. Наприкінці місяця достигають помідори, перець, баклажани, цибуля-ріпка з сіянки, часник. Настає пора збирання зеленних овочів: петрушки листкової, селери листкової, шпинату, ревеню, базиліку, чаберу, гісопу, змієголовника. У липні плодоносять бобові рослини — горох, квасоля, боби. Їх збирають недостиглими (у технічній стиглості). Регулярно знімають молоді зав'язі кабачків і патисонів.

У липні продовжують літні і повторні посіви скоростиглих зеленних овочевих культур: крес-салату, цибулі ріпчастої на перо, ріпи, салату, кропу, петрушки, шпинату. При цьому бажано враховувати чергування овочевих рослин. Наприклад, після редиски не висаджують капустяні, а після гороху — квасолю та боби. Зібравши зеленні культури у липні, можна посіяти горох і квасолю, які дають хороші врожаї. Висівають також зимові сорти редьки, лобо, дайкон та ін.

Дбайливі господарі продовжують закладати і перелопачувати компост та дернову землю. Просушують, ремонтують і дезінфікують льохи й овочесховища, а також звільнені парники й теплиці. Висівають насіння огірків у торфоперегнійні горщечки для вирощування розсади, яку потім пересаджують у теплицю (другий оборот). Висаджують у теплицю розсаду помідорів для осіннього обороту.

О.С.Болотських,
академік АН ВШ України

Міжнародне визнання українського вченого

Напередодні Різдва Христового приємна новина надійшла з-за океану: Американський біографічний інститут, котрий заснований у США в 1967 році і нині є головним інформаційним центром про видатних діячів науки і культури всього світу, оголосив про присвоєння українському вченому, академіку Академії наук вищої школи України, доктору сільськогосподарських наук, професору, відомому овочівнику Олександру Степановичу Болотських почесного титулу — ***Людина Року 1998.***

Понад 45 років свого життя О.С.Болотських присвятив розвитку вітчизняної науки в галузі овочівництва. Він опублікував 280 науково-методичних, науково-виробничих праць, у тому числі 15 книг і монографій. Загальний бібліографічний список його робіт з урахуванням науково-популярних включає 1060 найменувань загальним обсягом близько 500 друкованих аркушів. У нього є авторські свідоцтва на винаходи, він співавтор багатьох нових сортів овочевих рослин. У його творчому доробку — методики конвеєрного виробництва овочів, параметри сортів та гібридів на придатність до механізованого збирання врожаю, зберігання овочів після ручного та механізованого збирання. Великої популярності серед студентів, викладачів, спеціалістів та масового читача набули його книги: „Операційна технологія виробництва овочів" (К.: Урожай, 1988 — обсяг 344 стор.), „Настольная книга овощевода" (Харьков: Фолио, 1998 — обсяг 500 стор.), „Азбука городника" (К.: Урожай, 1993 — обсяг 290 стор.).

Редакція журналу „Дім, сад, город" щиро вітає Олександра Степановича Болотських — нашого постійного автора рубрики «Календар городника» з високою оцінкою його багаторічної наукової діяльності та присудженням йому міжнародного почесного титулу — Людина Року 1998.

Чому не вдається пекінська капуста?

Два роки тому придбали голландське насіння пекінської капусти. На пакеті було написано: надрання, урожай можна збирати через 45 днів після висаджування розсади. У 1997 р. висадили місячного віку розсаду. Листя розляглося, колюче таке, що й не хотілося їсти, а головки не зав'язалися. Після злив капуста загинула.

Торік висадили ще один сорт. Хтось сказав, що ця капуста — рослина довгого дня і тому стрілкується. Ми її накривали (але не щодня), та це не допомогло: рослини знову пішли в стрілку. Вдруге посіяли в червні, але через нестачу вологи і на цей раз нічого не вийшло.

Дайте кваліфіковану пораду, як виростити головчасту пекінську капусту, коли її сіяти, щоб не стрілкувала.

О.С.Лохоня,
м.Харків

На відміну від майже усіх інших видів капусти, пекінська — однорічна рослина, тобто утворює головки або розетки листків (залежно від сорту) у рік садіння. Отож вирощувати її слід за дещо іншою технологією, яка базується на використанні біологічних особливостей рослини і дає змогу уникнути раннього цвітіння. Насамперед необхідно враховувати, що вона — дуже скоростигла та короткостадійна культура і тому за весняної сівби в умовах низької температури й порівняно довгого дня рослини зацвітають, не формуючи головок, а листкова маса зменшується.

Для наших умов необхідно підбирати більш довгостадійні сорти, наприклад Хібінську, виведену Полярною дослідною станцією (Росія). Створюючи її, селекціонери застосовували прийоми, які змен-

Пекінська капуста Чемпіон

Глободероз —

В останнє десятиріччя в Україні більш ніж у 10 разів зріс ареал такого шкідника картоплі, як золотиста картопляна цистоутворююча нематода. Поряд з колорадським жуком і фітофторозом вона завдає найбільшої шкоди картоплярству. Зокрема, втрати врожаю від глободерозу (захворювання рослин, яке виникає внаслідок паразитування на них картопляної нематоди) сягають 20—90%. Хвороба впливає й на якість бульб: в них зменшується вміст сухої речовини, крохмалю, білка, вітаміну С.

Зважаючи на значне поширення та велику шкодочинність, картопляна нематода у багатьох країнах, у тому числі й в Україні, визнана об'єктом карантинного значення. У світі розроблено та впроваджено в практику ефективну систему протинематодних заходів. Однак виявити вогнища глободерозу в приватному секторі значно складніше, ніж у великих господарствах, через розпорошеність посівів. Крім того, погіршення їхнього фітосанітарного стану спричинює вирощування картоплі в монокультурі протягом багатьох років, відсутність налагодженої системи регулярного забезпечення індивідуальних господарств здоровим садивним матеріалом, а також необізнаність городників-аматорів із засобами захисту рослин. Тому своєчасна поінформованість картоплярів допоможе запобігти поширенню нематодної інвазії, а в разі її виявлення полегшить вибір найефективніших заходів боротьби з шкідником.

Отже, зверніть увагу: якщо ви отримуєте низькі врожаї картоплі, якщо на вашому городі є рослини, які мають пригнічений вигляд (відстають у рості та розвитку, листя стає зелено-жовтим, жовтим або коричневим), якщо в насадженнях з'явилися порожні місця, доцільно перевірити грунт на наявність у ньому картопляної нематоди.

Виявити нематоду легше під час цвітіння рослин, тому що у цей період на коренях добре видно кулясті цисти (розміром близько 1 мм), заповнені яйцями та личинками. Личинки, що вийшли із цист, проникають у корені і там розвиваються, споживаючи рослинну тканину. Потім вони перетворюються на дорослих особин жіночої та чоловічої статі і паруються. Зимують цисти у грунті і в сховищах.

Напівголовчастий сорт Хібінська

шують цвітушність рослин. Це єдиний сорт пекінської капусти, районований в Україні. Але Хібінська — напівголовчастий сорт з ніжним, злегка кучерявим листям, яке використовують переважно для салатів. Непогано зарекомендував себе і головчастий сорт Чемпіон: протягом декількох років він утворював великі головки при безрозсадному вирощуванні у ранньовесняний період.

А тепер про агротехніку. Для пекінської капусти треба підбирати вологомісткі суглинки або супіщані грунти, багаті на органічні речовини. Ця капуста досить вологолюбна і за нестачі вологи не тільки погано росте, а й досить швидко втрачає смакові властивості: листки стають грубими, волокнистими, вкриваються жорстким опушенням, яке можна прийняти за колючки. Тому в суху спекотливу погоду рослини поливають, але не зверху на листя, а по борозенках, зроблених сапою вздовж рядків. Після поливу їх загортають сухою землею. Проте й дуже сильно заливати водою рослини не слід. На перезволожених грунтах вони уражуються бактеріальною гниллю, що може призвести до загибелі врожаю. Пекінську капусту можуть пошкоджувати капустяна блішка, капустяна муха та листогризучі шкідники.

Сіють її як рано навесні, підбираючи довгостадійні сорти, так і влітку, подбавши про достатню кількість вологи та висіваючи насіння безпосередньо у грунт. Щоб одержати більш ранній урожай (до початку надходження білоголової), можна застосовувати і розсадний спосіб. Але треба враховувати таку особливість пекінської капусти: вона погано переносить пересаджування, тому розсаду вирощують у торфоперегнійних горщечках і разом з ними висаджують на постійне місце, коли мине загроза весняних заморозків. Вирощують розсаду протягом місяця за температури вдень +15...+18°С, вночі її знижують на декілька градусів, але не нижче +12°С. Листкові та напівголовчасті сорти висаджують з міжряддями 30—40 см та відстанню 15—20 см між рослинами в рядку; головчасті — не так густо: відповідно 50—60 і 30 см. Сорт Хібінська можна збирати вже через 25—30 днів після висаджування.

Влітку насіння можна висівати безпосередньо в грунт, починаючи з кінця червня і до першої декади серпня. Урожай капусти, висіяної в останній строк, збирають восени, до перших заморозків.

У згаданому в листі випадку найбільш імовірно те, що його авторка придбала надранній короткостадійний сорт пекінської капусти. Висіяний навесні, він незабаром застрілкував або утворив розетку листків, які теж досить швидко загрубіли, а густе ніжне опушення на листках, яке звичайно майже непомітне, стало жорстким і колючим. Тому для весняної сівби слід вибирати такі сорти, як Хібінська та Чемпіон. А придбаний авторкою листа сорт краще сіяти влітку (кінець липня — початок серпня), але це найспекотніший період, тому капуста потребує поливу.

І остання порада: аби бути більш упевненим у тому, що рослина добре ростиме в наших умовах, доцільно віддавати перевагу сортам, районованим у вашій зоні. Імпортні сорти, які менше пристосовані до наших кліматичних та грунтових умов, не завжди дають такі рослини, як на барвистому фото з пакетика. Тож, купуючи імпортне насіння, будьте готові до того, що можуть виникнути подібні непорозуміння.

Н.М.Смілянець,
канд. біол. наук,
(Центральний ботанічний сад ім. М.М.Гришка НАН України)

небезпечна хвороба картоплі

Отож під час масового цвітіння викопують декілька підозрілих кущів, обережно струшують грунт і уважно оглядають (краще за допомогою лупи) коріння та бульби. Звертають увагу на мичкуваті корені. Не рекомендується висмикувати кущі, оскільки при цьому самки та цисти картопляної нематоди залишаються в грунті. В разі ушкодження корінці рясно обліплені кульками (самками нематоди) діаметром до 1,2 мм (див.рис.). Молоді самки мають білий колір, зрілі (цисти) — золотисті, світло-коричневі, коричневі.

Обстежувати грунт можна впродовж майже всього року, за винятком періоду, коли він мерзлий. Відбирати грунтові зразки слід за 0,5—2 м від краю ділянки (залежно від її розмірів та форми) з глибини 5—10 см. З присадибної ділянки площею до 0,25 га відбирають один середній грунтовий зразок об'ємом 250 см³. Великі поля поділяють на ділянки не більш як 0,25 га і з кожної з них відбирають по одній середній пробі, таким чином, з гектара формують 4 проби. Відібрані зразки складають у мішечки з щільної тканини, прикріплюють етикетку, у якій зазначають дату відбору проби, розмір ділянки, прізвище власника, та відсилають для аналізу в районні карантинні інспекції або в лабораторію нематодології Інституту захисту рослин (*м.Київ, вул.Васильківська, 33*).

В разі виявлення шкідника необхідно ліквідувати вогнище. Практика показує, що поряд з хімічними та агротехнічними методами в боротьбі з нематодою дедалі більшого значення набуває створення і впровадження у виробництво нематодостійких сортів картоплі: Пролісок, Молодіжна, Седнівська рання, Чернігівська рання, Повінь — ранні; Берегиня, Водограй, Обрій, Пекуровська, Доброчин — середньоранні; Західна, Поліська 96, Слов'янка — середньостиглі. Стійкі сорти не тільки зберігають врожай на заражених картопляною нематодою ділянках, але й здатні очищати грунт від шкідника. Вегетація цих сортів сприяє відродженню личинок із цист, однак у подальшому вони гинуть через неспроможність повноцінно розвиватися в коренях рослин. Використання нематодостійких сортів — найбільш екологічно безпечний та економічно

Цисти картопляної нематоди на корінні

вигідний засіб боротьби з шкідником. Однак і в цьому випадку бажано на заражених грунтах впроваджувати багатопільну сівозміну (посіви насінної картоплі повертати на попереднє місце не раніш як на п'ятий, а продовольчої — на третій-четвертий рік); виконувати карантинні та профілактичні заходи (використовувати лише здоровий садивний матеріал, ретельно знищувати рослинні рештки в полі, обов'язково струшувати грунт із знарядь праці тощо).

Л.А.Пилипенко,
науковий співробітник Інституту захисту рослин УААН

Молода картопля буде і взимку

Якось у січні після невдалого полювання завітали до Андрія Яковича Савкова — лісника, що мешкав за 8—10 км від райцентру. Гостинний господар накрив стола, а дружина, крім іншого, подала тушковану в сметані молоду картоплю, посипану зеленню кропу.

Теплиці в лісника не було. У погребі, якщо й проросте картопля і утворяться отруйні бульбочки, їх не можна згодовувати навіть худобі чи свиням. А на запитання: як і звідки в січні молода картопля, господарі уникли прямої відповіді.

Не інакше, — подумав я, — бульби консервовані. Отож влітку, як тільки з'явилася молода картопля, закрутив для проби кілька банок: у підсоленій воді, відварену й стерилізовану, просто засипану сіллю, законсервовану з доданням аскорбінової кислоти. Але нічого путнього з того не вийшло. А коли якось зустрів Андрія Яковича і розповів йому про ті невдалі спроби, він відкрив свій секрет: „Картопля та свіжа, не консервована й не засолена. Вона виросла і зберігалася в землі на городі, під снігом, словом, там, де росла. А вибирали її в міру потреби, коли свято чи гості в хаті.

Спершу у мене на городі росли редиска, цибуля і кріп на зелень, горошок та інші ранні овочеві культури. Десь до 15—20 липня площа звільнилася. Землю перекопали, а коли вона трохи осіла, посадили картоплю. До кінця вересня бульби були, як куряче яйце, але не всі, багато дрібних. Особливого потягу до молодої картоплі, коли вдосталь щойно викопаної, не було. Зварила дружина раз-другий, а тоді вирішили приберегти на зиму. Наприкінці жовтня скосив на високому зрізі бадилля, замульчував ділянку сухим обпалим листям, зверху шаром свіжого кінського гною, потім — соломою, а тоді присипав землею. Невдовзі випав сніг.

Перед Новим роком відкрив і викопав один рядок. З 15 гнізд вибрав два відра молодої картоплі. Частину використали в їжу, а на друге відро нагодилися гості, ви у тому числі. Якщо сподобалася, посадіть і вкрийте на зиму картоплю на своєму городі".

Так я і зробив. Правда, грядка була невелика — 20 гнізд. Та й свіжого кінського гною не вдалося дістати, а шкода, бо він розігрівається і дає тепло. Тож стелив дещо більше соломи і товщий шар землі — до 10 см. І хоч зима була морозною, картопля збереглася добре. На Новий рік і Різдвяні свята поласували молодими бульбами, не гіршими, ніж у лісника.

Мушу зізнатись: у гніздах траплялося багато (майже половина) підгнилих бульб. Та інакше й не могло бути. Мабуть, це сталося тому, що восени безперервно йшли дощі, похолодало, отож марно було сподіватися, що земля просохне. Довелося вкривати грядку мокрою землею.

Зате через два-три роки, коли осінь видалася погожою (а післяжнивну грядку картоплі я засаджував щороку), молода картопля, вкрита на зиму, до речі, теж без кінського гною, збереглася добре. Пошкодженої не було, за винятком двох гнізд, де її погризли миші.

Однак слід зауважити таке. Якщо перший раз я накопав з грядки справді молоду картоплю, з якої легко зчищалася тоненька шкірка, то в другому випадку бульби були вже дещо старуваті. Та й смак не той, хоч сорт один — американка. Очевидно, вплинули погодні умови, тобто сумарна кількість теплих днів, коли картопля активно росла і достигала. Під сніг вона увійшла практично стиглою. Отож, якщо хочете поласувати взимку молодою картоплею, слід дещо змістити строки підзимового садіння.

Я розповів про експеримент з сортами пізнього строку достигання. Ранні сорти картоплі тоді, у 60-х роках, були рідкістю. Мабуть, садити їх треба ще пізніше. Та це, власне, неважко вирахувати й перевірити на окремих невеликих грядках. Потрібне лише бажання. Тоді зможете подати до новорічного столу молоду, тушковану в сметані, посипану зеленню смачну картоплю.

Г.А.Скоряк,
м.Вінниця

Сію чорну редьку у липні

У липні настає час сіяти чорну редьку. Робити це краще, коли Місяць убуває. Насіння попередньо замочують на добу у дощовій воді, потім висівають з інтервалом 15—20 см, щоб пізніше не проривати, загортають на глибину 2 см. Здавна чорну редьку вважали цілющою рослиною. Це справжній домашній лікар. Соком лікують різні запалення, кашель, нежить. Натерту кашку з коренеплоду можна прикладати до місць вивихів, синців, додавши до склянки кашки чайну ложку оцту, а також 1—2 картоплини, аби не сталося опіку (картопля теж знімає запалення, особливо зелена). А ще редька виводить з організму надлишки холестерину, поліпшує апетит. Хто подбає про запас редьки на зиму, матиме і ліки, і харч.

Смачний салат можна приготувати з редьки. Для цього її труть на тертушці, додають моркву, яблуко, п'ять мелених горіхів, дві бульби топінамбура, заправляють майонезом.

На насіння я сію чорну редьку у травні або висаджую минулорічні коренеплоди (висадки). Пересипані піском, вони добре зберігаються в погребі або в ямі-горласі. Висадки замочую в розчині солі — чайна ложка на літр води. Тоді вони краще укорінюються, їх не під'їдають черв'ячки. Засипаю їх землею, змішаною з попелом, коренеплід повністю вкриваю нею, ледь виглядають паростки.

Якщо висівати насіння для одержання коренеплодів у травні, нічого не вийде — рослини масово стрілкуватимуть.

Редька буває різного забарвлення: чорна, біла, рожева, з коренеплодами різної форми.

Вирощую насіння ранньої капусти

Щоб виростити власне насіння ранньої капусти, потрібно посіяти її в липні, коли зростає Місяць. До настання морозів виросте невеличка головка. У неї потрібно обламати зовнішні листки,

Тала і дощова вода — найкраща для поливів

Відомо, що снігова і дощова вода найбільш придатна для поливання городніх культур та садових насаджень. Вода, яку беруть з річок, озер, ставків та інших відкритих водойм, менше підходить для цього, а ще менше — та, що з підземних джерел. Іноді і дачники, й сільські жителі скаржаться, що рослини, рясно і часто политі чистою джерельною водою (із свердловин), ростуть кволими, погано плодоносять. Трапляються випадки, коли такою водою вже кілька років вдосталь поливають дорослі дерева (особливо яблуні) в саду, вони добре ростуть і цвітуть, але плодів немає зовсім або вони дрібні й несмачні.

Аналізуючи це явище, я дійшов висновку, що дощова і снігова вода в атмосфері ефективно накопичує сонячну енергію (у вигляді корпускул), без якої неможливе існування будь-яких живих організмів на землі. У річковій воді чи воді з інших відкритих водойм також накопичуються сонячні корпускули, тому вона поживніша, ніж з підземних джерел, але у ній можуть бути молекули та інші домішки з навколишнього середовища, в тому числі й залишки нафтопродуктів, відпрацьованих газів від двигунів автомобілів, тракторів та інших машин, а також промислових котелень, побутове сміття тощо. Отже, такою водою можна поливати городні рослини й садові насадження, попередньо пересвідчившись, що в ній немає небезпечних (отруйних) речовин, а по можливості й профільтрувати її.

У воді з підземних джерел і колодязів (особливо глибоких) фактично немає життєдайних корпускул сонячної енергії, тому її недоцільно використовувати для поливання безпосередньо з джерела. Але у ній немає шкідливих побутових домішок, які є в річковій воді. Тому джерельну воду доцільно перед поливом налити у відкритий посуд (діжку, ванну, бочку та ін.) й залишити відстоюватися кілька днів надворі, бажано під променями сонця. До неї корисно додавати й поживні речовини. Якщо у вас не вистачає дощової чи снігової води, змішайте її з джерельною та поливайте рослини.

Останнім часом у Києві, та й в інших містах будують глибокі свердловини, з яких беруть джерельну воду. Вона чиста, придатна для пиття та приготування їжі, однак у ній немає життєдайних корпускул сонячної енергії, тому її перед вживанням доцільно, як уже зазначалося, виставляти на сонце.

Вода з міського водопроводу звичайно забирається з річок чи водосховищ, очищається від бруду та інших шкідливих домішок, стерилізується, тому вона придатна для споживання. Для поливу її також можна використовувати, проте в ній є домішки хлору, який негативно впливає на рослини. Таку воду треба налити у відкритий посуд і дати відстоятися. Хлор досить швидко видаляється з води. Потім поливайте.

Деякі поради городникам: усі овочеві рослини вибагливі до вологи, але одні потребують її більше, інші — дещо менше. Дослідами встановлено, що редиска, редька, кріп, капуста, салат, шпинат, селера дуже вибагливі до вологості грунту. Тому їх потрібно поливати часто, через кожних 4—6 днів, норма води — 350—400 л на 10 кв.м. Баклажани, огірки, помідори, перець, цибуля, часник економніше споживають воду, їх поливають через 6—7 днів, норма — 400—500 л на 10 кв.м. Картопля, морква, столові буряки, кабачки, квасоля, спаржа, хрін, ревінь добре ростуть на помірно зволожених грунтах, тому їх слід поливати через 10—15 днів по 700—800 л на 10 кв.м. Гарбузи, кавуни, дині поливають через 15—18 днів по 800—900 л на 10 кв.м. Ці поради розраховані на райони з помірним кліматом. У південних районах і в Криму доцільно поливати дещо частіше.

Важливо, щоб якнайбільше поливної води проникало в грунт до кореневої системи рослин. Для цього доцільно біля помідорів, перцю та інших рослин прокопати борозни глибиною 10—15 см, а в саду навколо дерев — по колу крони. Якщо такої можливості немає, садіть овочеві рослини так, щоб був похил грунту до рослин. Тоді під час поливання вода тектиме до них, поступово просочуватиметься в грунт до кореневої системи. Поливати потрібно увечері, перед заходом сонця, відтак менше вологи випаровуватиметься. Перед цим слід сапою чи мотикою розпушити грунт навколо рослини, а вранці, коли він трохи підсохне, злущити кірку й замульчувати поверхню, щоб довше зберігалася волога.

П.Я.Дзюба,
кандидат педагогічних наук,
доцент
м.Київ

викопати корінь разом із землею і покласти у старе відро, каструлю тощо. Порожнини треба засипати землею, поставити в погріб або в горлахи-ями і стежити за тим, щоб земля не пересихала біля кореня.

Навесні, у квітні, капусту з коренем висаджують у грунт. У травні з головки виросте квітконос. В середині липня обережно зрізують стручки, кладуть у таз або на ряднинку, нехай достигає насіння.

Коли насіння почне висипатися після доторкування до стручків, їх обмолочують і провіюють. Зберігати насіння краще за низької температури (на горищі); якщо вона вища, його схожість знижується.

Зберігати ранню капусту довго неможливо: псуватиметься, чорнітиме. Пізню розсаду висаджую в червні, тоді капуста лежить до нового врожаю. Зберігаю її у щільно зав'язаних мішках з плівки по 5—7 штук. Ще краще покласти її на зберігання у земляні ями.

Мати власне насіння вигідно, та й урожай з нього щедріший, адже в нього закладені ваші праця і любов.

А.О.Бесараб,
256027, Київська обл., Згурівський р-н, с.Вільне

Який сорт вибрати?

Після публікації моєї статті „Ростуть суниці і на Полтавщині" в „ДСГ" N 6 за 1994 рік одержав понад 1 тис. листів. У більшості з них прохання поділитися садивним матеріалом, а також описати характеристику найкращих сортів. У каталогах і рекламних листівках в основному наголошують на перевагах, а недоліки замовчують. Проте ідеальних сортів не буває. Тож який вибрати сорт?

На своїй ділянці випробував понад 100 різних сортів суниці. Деякі з них одержав від садівників-аматорів, але більшість сам привіз з дослідних станцій, інститутів садівництва, з якими підтримую тісні зв'язки.

Нині маю в колекції 35 різних сортів.

З надранніх і ранніх заслуговують на увагу сорти української селекції — Львівська рання, Дарунок вчителю, Ольвія, Октава, Багряна, а також зарубіжні — Фламінго, Ельвіра, Корона.

З групи середніх і середньопізніх можна рекомендувати українські сорти — Источник, Присвята, Фестивальна ромашка, а також іноземні — Машенька, Фестивальна, Зенга Дульцита, Теніра, Белрубі, Рубіновий кулон.

З-поміж ремонтантних сортів неперевершені для присадибних ділянок Брайтон, Референта, Чудо, Триб'ют, Кардинал. Вони плодоносять безперервно протягом усього сезону, аж до морозів.

Крім того, заслуговує на увагу і гібрид суниці садової з полуницею — сорти Пенелопа, Раїса з високими смаковими якостями плодів.

Тепер детальніше про деякі з цих сортів.

Ольвія — новий надранній великоплідний сорт, створений в Україні. Ягоди великі, правильної тупоконічної форми з шийкою, середня маса 11—13 г, максимальна 30—40 г. Кущі середньорослі, добре облиствнені, листя середнього розміру.

Сорт відзначається високою сталою врожайністю, доброю транспортабельністю ягід, підвищеною зимостійкістю і посухостійкістю.

Недоліки: в окремі роки уражується сірою гниллю, кліщем.

Фламінго — зарубіжної селекції, дуже ранньостиглий. Ягоди великі, зрізано-ширококонічні, наступні конічні, щільні, смачні, середня маса 12—15 г, максимальна 40—50 г.

Переваги: відмінна транспортабельність, висока врожайність товарних ягід. Один з найкращих сортів для одержання надранніх ягід.

Недоліки: уражується сірою гниллю, кліщем.

Фестивальна — середнього строку достигання, виведений в Росії. Ягоди великі, видовжено-конічні, дещо сплюснуті з двох боків з довгастим рівчачком, яскраво-червоні, гарні, мають високі товарні якості, середня маса 10—14 г, максимальна 40—60 г. Кущі високі, добре облиствнені. Сорт високоврожайний і зимостійкий. Один з найкращих десертних сортів.

Недоліки: уражується кліщем, нематодою, схильний до вертицильозного в'янення, вибагливий до вологи.

Машенька (Московська ювілейна) — середнього строку достигання, виведений в Росії. Кущі сильні, середньооблиствнені, середньорозлогі, листя велике. Перші ягоди дуже великі, ниркоподібні, з гребенями, сплющені з обох боків, масою 50—80 г, наступні округлоконічні, середньою масою 10—15г. Смак гарний, кисло-солодкий. Сорт зимостійкий, стійкий до хвороб, урожайність вище середньої.

Недоліки: в окремі роки уражується сірою гниллю, кліщем.

Источник — середнього строку достигання. Новий сорт інтенсивного типу, виведений в Україні, найурожайніший з групи середньостиглих. Ягоди дуже великі, зрізано-ширококонічні, часто здвоєні, наступні — видовжено-конічні з шийкою, середня маса 14—19 г, максимальна 40—60 г. Кущі високі, середньооблиствнені. Сорт відзначається дуже високою врожайністю, стійкістю до хвороб. Районований по всій території України.

Недоліки: в окремі роки уражується кліщем, сірою гниллю, транспортабельність ягід середня.

Фестивальна ромашка — середнього строку достигання, створений в Україні. Новий високопродуктивний сорт з дружним дости-

Машенька

ганням плодів. Ягоди великі, округло-конічні, середня маса 13—14 г, максимальна 35—45 г, з приємним ароматом, кисло-солодкі. Кущі середньорослі, добре облистнені. Сорт стійкий до грибкових хвороб, високоврожайний, транспортабельний.

Недоліки: в окремі роки уражується сірою гниллю.

Зенга Дульцита — новий сорт середньопізнього строку достигання, виведений в Німеччині. Кущі високорослі, густо облистнені, листки великі. Ягоди дуже великі, неправильної конічної форми, іноді перші плоскоконічні, середня маса 15—22 г, максимальна 50—70 г. Сорт високоврожайний, порівняно зимостійкий.

Недоліки: в окремі роки уражується кліщем, сірою гниллю.

Присвята — новий сорт середньопізнього строку достигання, одержаний в Україні. Кущі середньорослі, добре облистнені. Ягоди великі, правильної овальної форми, з шийкою, темно-червоні, блискучі, середня маса 13—16 г, максимальна 40—50 г. Сорт відзначається високою стабільною врожайністю, дружним достиганням великих, транспортабельних ягід, зимостійкістю і стійкістю до грибкових хвороб.

Недоліки: в окремі роки уражується кліщем, сірою гниллю.

Польський велетень — середньостиглий. Ягоди великі, перші плоскоконічні, наступні тупоконічні, іноді ребристі, середня маса 18—20 г, максимальна 40—60 г. Кущі сильно- і середньорослі, листки великі. Сорт високоврожайний, зимостійкий, відносно стійкий до грибкових хвороб.

Недоліки: в окремі роки ушкоджується кліщем, нематодою, сірою гниллю.

Белрубі — середньопізнього строку достигання, виведений у Франції. Ягоди дуже великі, видовжено-конічної форми, середня маса 16—20 г, максимальна 60—80 г, доброго смаку, кисло-солодкі. Кущі сильні, високорослі, листки великі. Сорт високоврожайний, зимостійкий.

Недоліки: середня стійкість до грибкових хвороб.

Брайтон — один з найкращих ремонтантних сортів нейтрального світлового дня, виведений у США. Ягоди великі, плоскоконічні, наступні неправильної конічної форми, ребристі, середня маса 20—25 г, максимальна 40—50 г. Плодоносить безперервно протягом сезону.

Референта — також один з найкращих ремонтантних сортів нейтрального світлового дня, створений у Японії. Ягоди великі, перші неправильної округло-конічної форми, наступні — конічноребристі, середня маса 20—30 г, максимальна 40—50 г, мають добрі смакові якості. Сорт плодоносить безперервно протягом сезону.

Обидва сорти безперервно плодоносять незалежно від пори року (зима, весна, літо, осінь), тривалості світлового дня і умов вирощування — грядка, теплиця, балкон, кімната. Вони також придатні для вирощування на шпалерах. У закритому грунті (кімната тощо), щоб одержати стабільні врожаї, потрібно забезпечити належний догляд за рослинами.

Пенелопа — земклуніка, створений у Росії. Ягоди середнього розміру, масою 7—9 г, максимальна 20—25 г, з приємним ароматом, солодкі. Сорт має підвищену зимостійкість, високий коефіцієнт розмноження, стійкий до грибкових захворювань, ягоди високих смакових якостей.

Польський велетень

До недоліків можна віднести недосить велику масу ягід.

То який же вибрати сорт суниці? Насамперед це залежить від уподобань садівника. Але слід врахувати, що навіть у межах одного регіону грунтово-кліматичні умови бувають різні і той самий сорт може проявити себе по-різному. Отже, розмір ягід, врожайність, стійкість до грибкових хвороб насамперед залежать від агротехніки, умов вирощування, поливів, підживлення. На легких грунтах та в умовах помірного клімату врожайність, розмір ягід можуть бути набагато більші, ніж на важких чорноземах та в районах із спекотливим літом. Проте пам'ятайте, що ніяка агротехніка не замінить сорт. Бо сорт — важливий, а в окремих випадках основний фактор одержання високих і сталих врожаїв. Тож сорт плюс агротехніка — запорука успіху.

Отже, посадіть суницю і матимете змогу ласувати чудовими ягодами протягом усього року. Адже суниця садова — це не тільки ягоди на десерт, а й чудовий матеріал для виготовлення соків, компотів, варення, джемів, желе.

Установлено, що ягоди суниці здатні знижувати кров'яний тиск, дають добрий ефект при склерозі. У народній медицині як серцевий засіб застосовують настій квіток суниці. Кореневище і корені завдяки вмісту дубильних речовин — добрий в'яжучий, протизапальний, сечогінний та жовчогінний засіб.

І.І.Янко,
315610,
Полтавська обл.,
Миргородський р-н, с.Попівка

Фламінго

Окулірування з підставкою

У садівництві нерідко доводиться зустрічатися з явищем несумісності плодових дерев. Зміна способів окультурення дерева бажаним сортом тут не допомагає.

Вихід знайдено. На такій підщепі спочатку щеплять сумісний сорт, а коли гілка приживеться і дещо підросте — потрібний. Однак втрачається багато часу.

Є інший спосіб — щеплення з інтеркалярною вставкою, коли підщепа і прищепа розділяються вставкою сумісної гілки. Обидві операції виконують одночасно. Але приживлюваність досить низька.

Справу можна дещо поліпшити, якщо таке щеплення провести роздільно: вставку прищепити якомога раніше, а сортову гілку — у найпізніший можливий строк або зробити окулірування прищепи бажаним сортом. У цьому випадку трохи скорочується час окультурення дерева.

У моїй практиці трапилося так, що під час окулірування груші смужка кори (не скажу — підщепи чи прищепи) потрапила під щиток. Він дещо скособочився, але прижився. А коли навесні брунька пішла в ріст, дещо підросла і я зачистив підсохлу кору Т-подібного розрізу, то побачив, що вузенька смужка дещо іншого кольору ніби розділяє підщепу і прищепу.

Це стало приводом до того, щоб спробувати окулірування з підставкою, тобто між вічком і підщепою розмістити смужку третього дерева (зрозуміло, такої ж породи). Ця смужка, якщо приживеться, виконуватиме роль інтеркалярної вставки, і тоді щепити можна буде будь-який сорт.

Припущення перевірив на груші, а потім на яблуні. Правда, дещо поморочився, поки з'єднав камбій вічка і вставки (для цього довелося потренуватися). На груші зробив два таких окулірування, а на яблуні три. Результат непоганий, невдалим виявилося тільки одне щеплення на груші — перше.

Тепер треба було закріпити досягнуте на практиці, тобто прищепити на підщепу сорт, який не приживлюється, несумісний. Така підщепа росла на ділянці як порость окультуреної яблуні. На ній хотів прищепити великоплідну Папіровку, але всі мої спроби були марними. І хоч на стовбурі та гілках уже, як кажуть, не було живого місця, жоден пагінець чи брунька не прижились.

Окулірування дички з підставкою зробив десь наприкінці червня — на початку липня, щоб на випадок невдачі до кінця другого сокоруху повторити щеплення. І не помилився: жоден з п'яти щитків не прижився. А ось у другий строк з трьох щитків прижились два. Напливи на місці щеплення порівняно великі, але щепи ростуть.

Доти підставку зрізував з іншої гілки вподовж — слідом за зрізуванням вічка. А потім спробував зрізувати підставку навскіс пагона. Так вона навіть краще пристає до щитка сортового дерева, хоч треба бути досить обережним (деревина іноді викришується).

Щитками з такою скошеною підставкою заокулірував яблуню-дичку на колишньому батьківському городі. Операція виявилася вдалою: прищепа прижилась. Однак місце зростання надто потовщало. Це могло статися з двох причин. Перша — згин лінії сокоруху. Друга, що більш ймовірно, — перевернення підставки на 180°. Придивлятися до зрізів не було часу, а підготовлених підставок мав кілька.

Щодо останнього випадку, то він, на мою думку, досить привабливий. Щепа за цих умов повинна б стати карликовою. Бо перевернута підставка — це те саме, що перевернуте на 180° кільце кори на штамбі чи гілці, після чого різко пригальмовується ріст прищепи. Моя за минулий рік виросла на 20—25 см. Зараз поки що важко сказати: нормальний це ріст чи притуплений. Дізнаємося про це в наступні роки. Хоч за величиною напливу у місці щеплення можна сподіватися на карликовість, бо саме таке потовщення наростає, коли перевернути кільце кори.

Хотілося б підкреслити й таке: окулірування вічком з підставкою — робота майже ювелірна. Вона, скажу відверто, не під силу багатьом аматорам і навіть не кожному садівнику із досвідом. З'єднати камбій обох компонентів, а потім помістити їх під кору підщепи, не зрушивши з місця щиток і підставку, нелегко, особливо тоді, коли кора на підщепі твердувата. Таких, образно кажучи, вправ було до десяти. А зрізи тим часом підсихають. Доводиться робити нові свіжі компоненти і т.д.

Певних результатів досяг, сколовши щиток і підставку на кінцях тоненькими булавками. Проте довелося їх дещо підтягнути вгору, коли засовував компоненти під кору підщепи, а потім знову натисну-

Коли вдається літнє щеплення

Саме так, помилки тут немає. Йдеться не про окультурення дерев брунькою з щитком, тобто окуліруванням, а щеплення відрізком пагона, як і навесні. Різниця в тому, що живець-прищепа переноситься свіжозрізаним з дерева на дерево, причому чим швидше, тим краще.

Але порівняно з весняним літнє щеплення має певні особливості і переваги, воно більш результативне і вигідне, набагато скорочує час окультурення дерев. А невдачі тут майже такі ж, як і за весняного щеплення, хоч є деякі відмінності і спроби запобігти їм.

Перш за все про строки літнього щеплення. Визначити їх важко і для різних порід дерев вони неоднакові. Тож варто орієнтуватись візуально: як тільки на верхівках весняного приросту з'являться молоді салатові вершечки, що свідчить про початок другого сокоруху, можна проводити щеплення на певних деревах. Якщо ж другого сокоруху ще немає, він слабкий (у досить спекотну погоду) чи вже припинився, краще не гаяти часу на щеплення, бо прищепи не приживляться.

Ще ліпше орієнтуватись на проби кори: відстає кора — можна щепити, не відстає — марні сподівання.

ти на них, щоб увійшли в деревину і зафіксували компоненти щеплення. Тільки після цього звузив Т-подібний розріз і обв'язав місця щеплення, хоч і тут не обійшлося без прикрощів.

Слід мати на увазі, що товщина підкладки при нормально зрізаному щитку має бути не більшою 1 мм. Якщо вона товстіша, кора з боків не пристає, там залишається повітря, камбій підсихає і все зводиться нанівець.

Щоб вигнути і притиснути кору до компонентів і тим видалити повітря, довелося під обв'язку ставити розколені навпіл відрізки прутика, які спочатку втискував пальцями, а потім обв'язував. Як бачимо, складно. Але необхідно, інакше компоненти не приживляться. У цьому переконався на власному досвіді.

Як би там не було, а справа зроблена, успіх досягнутий. Окулірування з підставкою вирішує дві проблеми: можливість щеплення несумісних сортів і перетворення великорослої прищепи на карликову із збереженням того ж сорту. І хоч попереду ще багато копіткої праці, щоб удосконалити новий спосіб прискореного окультурення дерев, певен: окулірування з підставкою корисне і перспективне.

Ранньолітнє щеплення

Традиційне щеплення плодових культур обмежується окуліруванням (з 15 липня до 15 серпня) і такими способами, як копулювання, врозщіп, за кору, в боковий заріз та деякими іншими, які здебільшого виконують навесні — у березні-квітні. А якщо щеплення не вдалося? Знову рік чекати, щоб повернутися до підщепи і спробувати ще раз щепити? Марно згаємо час. Тому пропонуємо увазі читачів новий спосіб щеплення, який у довідковій фаховій літературі нам не зустрічався. Якщо точніше, то спосіб загальновідомий — окулірування щитком вприклад з язичком. Але його новизна і специфіка полягає в тому, що у кісточкових плодових культур — абрикоса, персика, аличі, японської сливи — молоді бруньки мають здатність проростати, не дочікуючись наступного року. Цією особливістю скористалися і ми в плодорозсаднику Українського державного еколого-натуралістичного центру з таким розрахунком, щоб окулянти в рік щеплення за одну вегетацію і прижилися, і дали до осені стандартний приріст (60—120 см). Окулірування виконуємо з 8 до 15 червня, бо раніше ще не визрівають бруньки на зелених пагонах, а коли щепити пізніше, буде невеликий приріст, до заморозків пагони не визріють і щепа не перезимує навіть за м'якої зими або згниє в погребі. Щепимо вприклад з язичком, а не в Т-подібний розріз, бо його не вдається зробити через те, що кора на підщепі відділяється погано.

Щоб краще відставала кора і щеплення було успішнішим, за 5 днів до нього підщепи слід щедро полити. Як обв'язувальний матеріал використовуємо стрічки, нарізані з поліетиленових молочних пакетів. Така стрічка тонка, м'яка і водночас досить міцна, що дає змогу щільно обв'язувати окулянти. Принагідно зауважу, що інструмент має бути гострий, а окулірування треба виконувати швидко, без затримки, щоб зрізані місця якнайменше підсихали. Таке щеплення краще робити вранці або за хмарної погоди.

Заготовляючи пагони для окулірування, ми відразу обрізуємо листки, залишаючи черешки, і зберігаємо у вологій ганчірці. Щитки з корою, брунькою і черешком зрізуємо з нижньої частини і до середини пагона. У середній і верхній його частинах бруньки в цей час ще не визріли, брати їх для щеплення недоцільно. На щитку разом з корою і камбієм, як правило, зрізується і шар деревини, його необхідно акуратно відокремити від щитка, щоб камбіальний шар прищепи якнайбільшою площею і найтісніше з'єднувався з камбіальним шаром підщепи.

Через 7—10 днів після окулірування черешок листка від-

За літнього щеплення, як і за весняного, краще приживлюються прищепи, розміщені з північно-західного боку дерева, затінені від прямих сонячних променів, якщо їм створено вологий мікроклімат під целофановою кулькою (бажано не прозорою).

Певні особливості має щеплення сливи та деяких інших кісточкових порід. Особливу увагу слід звернути на швидкість виконання косого зрізу живця, встановлення його в розріз і обв'язування. Річ у тім, що на зрізах живців кісточкових порід, зокрема великоплідної сливи, під впливом сонячних променів швидко утворюється тоненька прозора плівка, яка надалі наче ізоляційна прокладка перешкоджає зростанню камбію. Щоб уникнути цього, щеплення краще робити у хмарну, але не дощову погоду, під парасолькою чи з затіненням іншим способом, швидко і акуратно.

Певну роль відіграє якість та свіжість живців-прищеп. Найкраще приживлюються ті, які зрізані з материнського дерева за годину-дві до щеплення, але теж затінені і захищені від підсихання. Якщо ж живці для літнього щеплення довелося транспортувати, їх слід надійно вберегти від пересихання, загорнувши в чисту вологу ганчірку і поклавши в мішечок, який у свою чергу тримати у вологому середовищі. При цьому треба пам'ятати, що на приживлення живців досить згубно впливає хлорована вода. І навпаки, живці краще зберігаються і добре приживлюються, коли зрізи змастити медом.

Слід сказати й таке: літнє щеплення можна виконувати з кінця червня до початку вересня. А приживлення прищепи вдається безпомилково визначити вже через 12—15 днів. Отже, в разі невдачі щеплення можна повторити три-чотири рази. Це особливо вигідно, коли щеплять з інтеркалярною вставкою. Спочатку приживлюють вставку, а потім щеплять її потрібним сортом. Хоч можна таке подвійне щеплення робити одночасно, добре затінивши прищепи.

За вдалого літнього щеплення на прищепі до глибокої осені, як правило, виростають листочки, а іноді і невеличкі гілочки. Приморожені листочки чорніють і обпадають. Щоб зберегти гілочки (бо кора на них не визріла), їх слід на зиму утеплити, а навесні вони підуть у ріст. Щеплена гілка збережеться повністю.

Г.А.Скоряк,
м.Вінниця

падає сам або після легкого дотику пальцем. Це свідчить про те, що прищепа прижилася. На 12—16-й день з бруньки починає рости пагін. Якщо це сталося, підщепу потрібно відразу ж зрізати на шип (на 3—5 см вище місця окулірування) та зняти обв'язку.

Подальший догляд за такою щепою звичайний і полягає у підв'язуванні зеленого пагона до шипа, щоб він не викручувався і не відламався; в регулярному обламуванні підщепної порослі, не допускаючи заглушування окулянта. А щоб порослі було менше, щепити слід якнайближче до кореневої шийки сіянця.

У липні-серпні слід видаляти бічні пагони на щепі, щоб поживні речовини витрачалися лише на центральний пагін і він ріс якнайдовшим і якнайкраще визрівала деревина. Це підвищує вихід стандартних саджанців.

Як підщепи для такого окулірування слід використовувати сіянці абрикоса та повстистої вишні. Вони взаємозамінні і придатні для аличі, персика, абрикоса та сливи. На універсальній підщепі — аличі — кора в цей час практично не відстає.

Найбільший процент приживлення під час ранньолітнього окулірування у аличі гібридних сортів: Кубанська комета, Путешественниця, Глобус, Генерал, Дончанка, Комета рання; сливи японської: Прем'єр-Озарк, Дуарте, Суперіор, Мамонт золотий, Альонушка, Кахінта; персика: Богун, Рум'яний, Київський ранній; абрикоса: Поліський великоплідний, Радужний, Самбурський ранній, Аденіс.

Слід зазначити, що окулірування в ці строки сортів європейської сливи не дало позитивних результатів. Те саме можна сказати і про яблуню, позаяк в неї на цей час бруньки навіть при основі молодого пагона ще не сформовані.

П.О.Мазур,
зав.с.-г. відділом УДЕНЦ,
Київ-74,
вул.Вишгородська, 19

Щоб черешні радували плодами

Хочу поділитися з читачами своїм досвідом вирощування черешні. Багато садівників бажають мати ці чудові дерева на своїх присадибних ділянках, але часто їх спіткає невдача.

Дерева тільки-но починають вступати в пору плодоношення, а життя їх починає згасати. Пошкоджені опіками, морозобоїнами, шкідниками, вони поступово чахнуть і гинуть. А з літератури відомо, що черешня доживає до 80—100 років.

Щоб черешні були здоровими і щорічно радували плодами, необхідно дотримуватися таких правил:

- садити їх краще на грунтах легкого механічного складу, а на важких внесіть річковий пісок з розрахунку 8—10 кг на 1м^2 та щороку органічні добрива — по 5—8 кг на 1 м^2. На грунтах з надмірним вмістом солей внесіть гіпс, фосфогіпс;
- вирощуйте районовані сорти;
- не садіть черешню в затінку, бо вона полюбляє світло, та слідкуйте за тим, щоб не була загущена крона;
- не вносьте надмірні дози добрив, особливо азотних, які сприяють інтенсивному росту, внаслідок чого деревина не встигає визріти до настання морозів, може підмерзнути;
- звертайте увагу навіть на незначні пошкодження дерева. Тканини кори черешні мають слабку регенеруючу здатність. Вони довго загоюються і є вразливим місцем для збудників хвороб. Це стосується і кореневої системи. Тому рани своєчасно замастіть садовим варом, олійною фарбою, сумішшю коров'яку, глини, вапна (в рівних частинах), пластиліном, замазкою, попередньо продезінфікувавши їх 5%-ним розчином мідного чи залізного купоросу. Грунт перекопуйте неглибоко — до 10—15 см;
- через низьку самоплідність черешень необхідно мати кілька сортів, які забезпечуватимуть перехресне запилення;
- восени обов'язково обприскуйте дерева 3%-ним розчином залізного купоросу та побіліть густим розчином такого складу: 2—3 кг вапна, 300 г мідного купоросу, 1—1,5 кг глини на 10 літрів води. Це врятує дерева від сонячних опіків та численних шкідників, що зимують у тріщинах кори та під нею;
- не поспішайте купувати готові саджанці черешні, вони щеплені в кореневу шийку чи на кілька сантиметрів вище. Краще відшукайте дику черешню та посадіть її на своїй ділянці на постійне місце. Через 2—4 роки перещепіть її кількома районованими сортами. Щепити треба у скелетні гілки на відстані 30—40 см від основи та в центральний провідник на 20—25 см вище рівня скелетних гілок. Строки щеплення — десь з 1 по 15 квітня, спосіб — в розщіп. Таке дерево матиме значну перевагу над щепленими в кореневу шийку чи на кілька сантиметрів вище від неї, а саме: підвищену морозостійкість, не пошкоджуватиметься сонячними опіками, морозобоїнами, а завдані гризунами рани на дикому стовбурі швидко заростають. До того ж кілька сортів на одному дереві сприятимуть кращому перехресному запиленню, а звідси — підвищенню врожайності.

Про це свідчить такий факт: коли понад 10 років тому були морози 35—36°С, щеплені в кореневу шийку черешні дуже підмерзли, деякі вимерзли повністю. А в щеплених у скелетні гілки та центральний провідник навіть не пошкодився однорічний приріст.

Отже, дотримуйтеся цих правил і матимете здорові дерева, які щорічно радуватимуть вас високими врожаями та смачними соковитими плодами.

І.Г.Видиборець,
256314, Київська обл., Бориспільський, р-н, с.Ревне

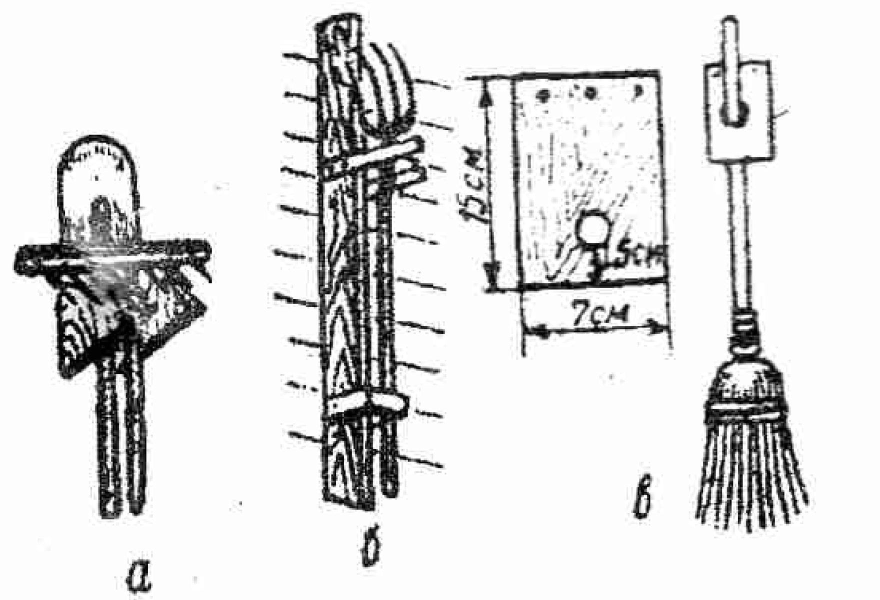
Наш ДІМ

Інструмент «по місцях»

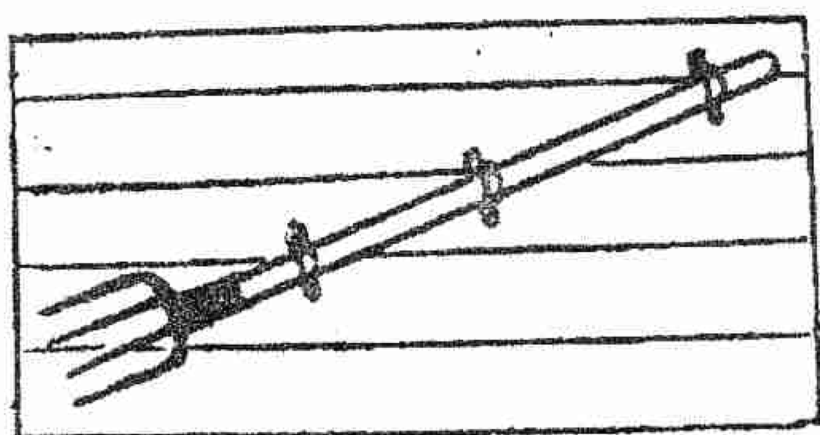
Чистий, добре загострений садово-городній інвентар значно полегшує роботу. Інструмент, що лежить у купі, тупиться і ламається. Таке його зберігання і не практичне, тим більше, що він, займаючи багато місця, змушує витрачати час на його пошуки в необхідний момент. Тому раз і назавжди потрібно визначити постійне місце зберігання інвентаря.

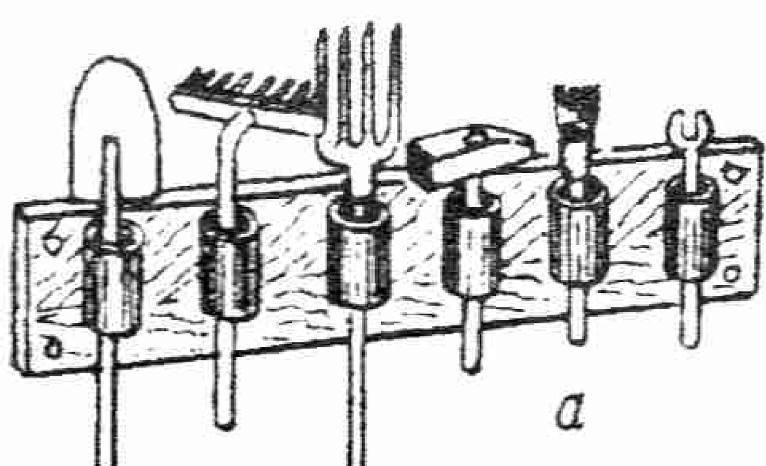
Довгий садово-городній інвентар (лопати, граблі, вила) зберігають у вертикальному положенні на стіні сарая. Для цього використовують дерев'яні або дротові трикутники (мал. 1,а), а також металеві кронштейни (мал. 1, б), прибиті до стіни. Легкі інструменти, такі, як мітли, підвішують у пластинах із транспортерної прогумованої стрічки з прорізаним отвором (мал. 1, в). Багато інструментів можна зберігати в горизонтальному положенні. Для цього на стіну сарая прибивають скоби із жерсті (мал. 2).

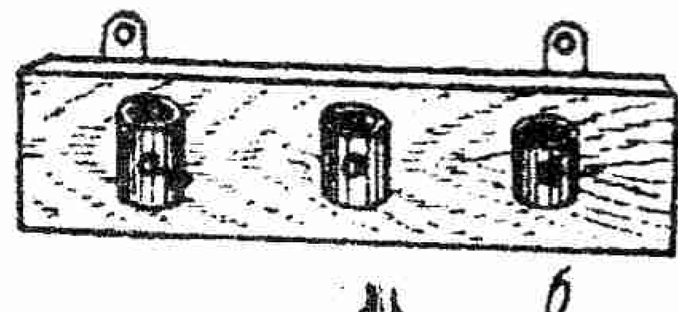
Садівникам і дачникам, що вже мають великий комплект, важко усе утримувати в порядку і мати під рукою. Це вдасться, якщо виготовити своєрідну вішалку. Її основою служить металева смуга з привареними до неї"газирями"(мал.3. а) — обрізками труби придатного діаметра. Можливі і простіші варіанти — дерев'яні дошки з прикріпленими до них гумовими чопами зі старого шланга (мал. 3, б, в).

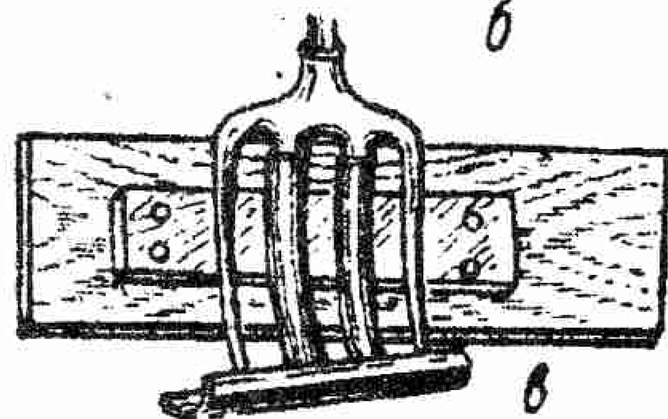

Мал. 1

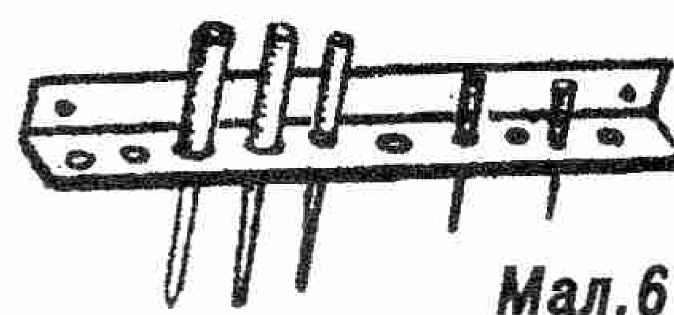

Мал. 2

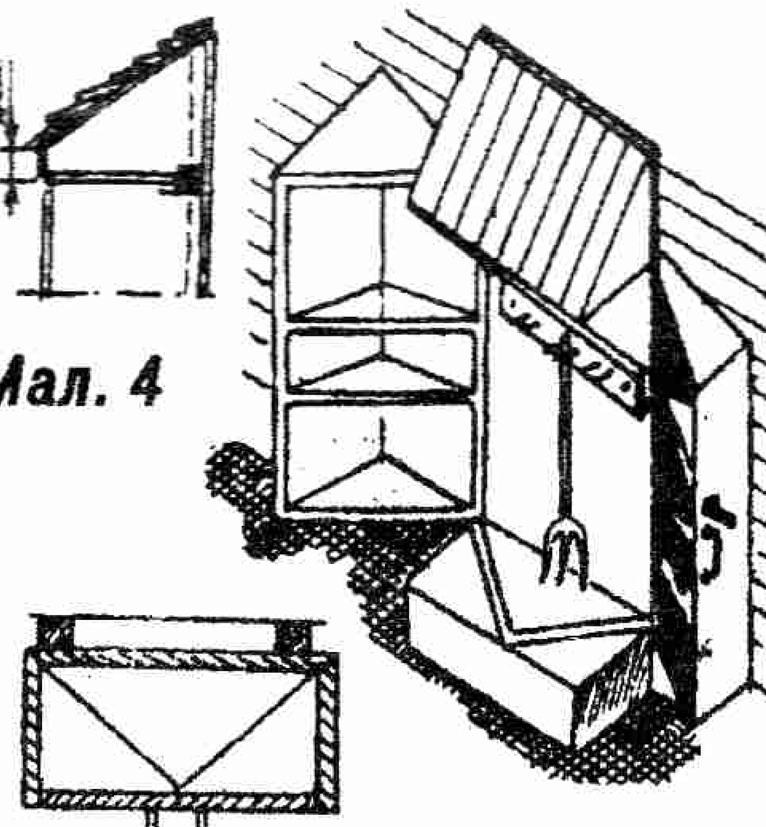

Мал. 3

Мал.6

Мал. 4

Мал. 5

Для роботи в городі або саду можна зробити своєрідний "сервірувальний столик" (мал. 4) із дитячої коляски, що вже відслужила свій вік. Закріпіть на ній фанерні панелі з отворами і поличками й буде зручний мобільний засіб, де розміститься весь необхідний комплект інструментів.

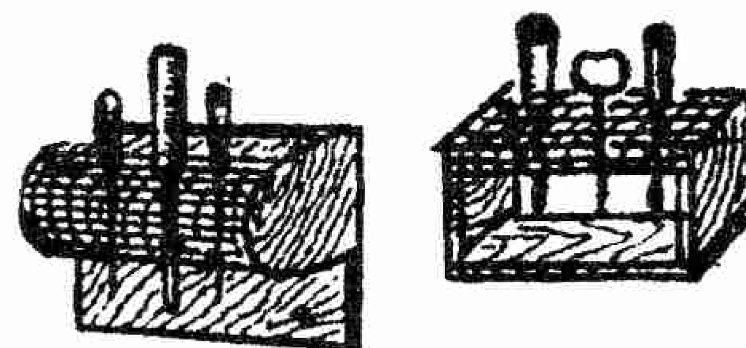
Зручніше окреме помешкання — шафа для зберігання інструментів. Її пристроюють зовні до будь-якого вільного кутка сараю або будинку (мал. 5). Габарити шафи визначають, виходячи з наявності інструменту і розміру відведеного під нею місця. Столярний і слюсарний інструменти зберігають у пристосуваннях, виконаних з алюмінієвого кутика. Його кріплять до стіни (мал. 6) над верстатом. "Інструментальний банк" нескладно зробити зі шматків металевої сітки. Пропонуємо два варіанти — настінний і настільний (мал. 7). Ручний ріжучий інструмент типу стамесок і доліт можна зберігати в чохлах, виготовлених із смуг шкіри від старого взуття (мал. 8) Для цього вирізують заготовку-смужку довжиною 15 сантиметрів і шириною на 2—3 міліметра більше ширини леза. Заготовку згинають навпіл, заклеюють поздовжні шви лейкопластирем або ізоляційною стрічкою. Чохол готовий.

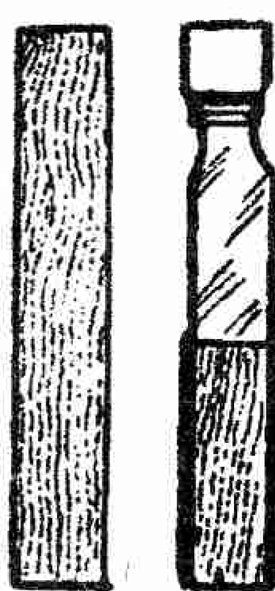
Найдоцільніше зберігати столярно-слюсарний інструмент на вертикальних щитах-стелажах, поміщених у спеціальну шафу. Стелажі роблять із фанери або листів ДСП. Щоб інструмент можна було легко прибрати після роботи, а відсутній виявити, місця його встановлення позначають відповідними тіньовими малюнками (мал. 9) за допомогою фарби.

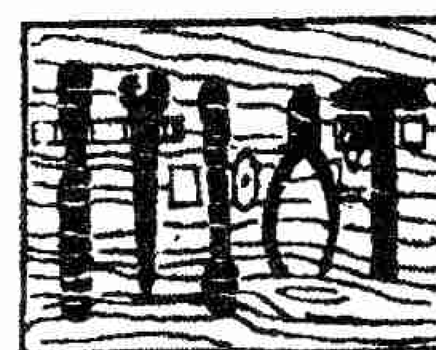
Двері від холодильника можна пристосувати під сховище інструменту (мал. 10). Вони практично не потребують доробки, за винятком свердлення отворів під конкретні інструменти і пари отворів у її металевому облицюванні для кріплення до стіни в домашній майстерні.

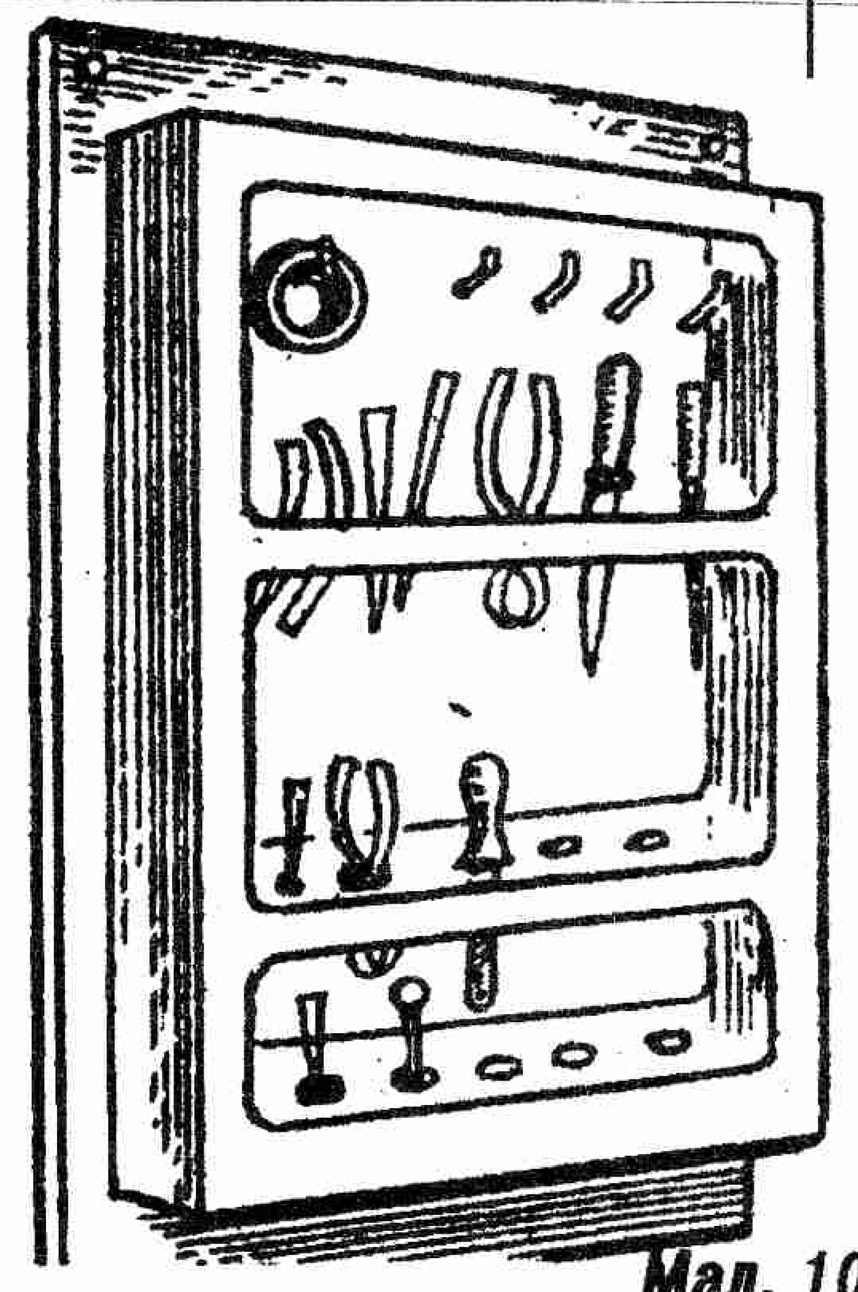
Б. Воробйов,
інженер.

З журналу «Наш дім» №2, 1999 р.

Мал. 7

Мал. 8

Мал. 9

Мал. 10

Газонокосарка з електродвигуном

Хто з нас не мріє про шовковистий зелений газон, що прикрашатиме подвір'я, садок? Та догляд за ним — нелегка робота. Адже трава має бути певної висоти і косити її за сезон потрібно 7—8 разів. Безумовно, полегшить працю газонокосарка, але вона, як кажуть, не кожному по кишені. От я і змайстрував самотужки такий пристрій. Працює моя газонокосарка від електродвигуна легко і швидко, підстригає газон рівнесенько, згрібати траву немає потреби, бо вона подрібнюється і слугує чудовим добривом.

Для виготовлення косарки необхідно мати однофазний електродвигун потужністю 0,5—1 кВт, 220 В, лист сталевий завтовшки 3 мм чи Д16 (дюралюміній). Можна також застосувати авіаційну фанеру 450×600 мм і товщиною 10 мм.

На платформі в центрі слід просвердлити отвір на 1 мм більший, ніж хвостовик вала електродвигуна. Сюди його вставляють і закріплюють болтами через спеціальний отвір з різьбою на торці (рис.1).

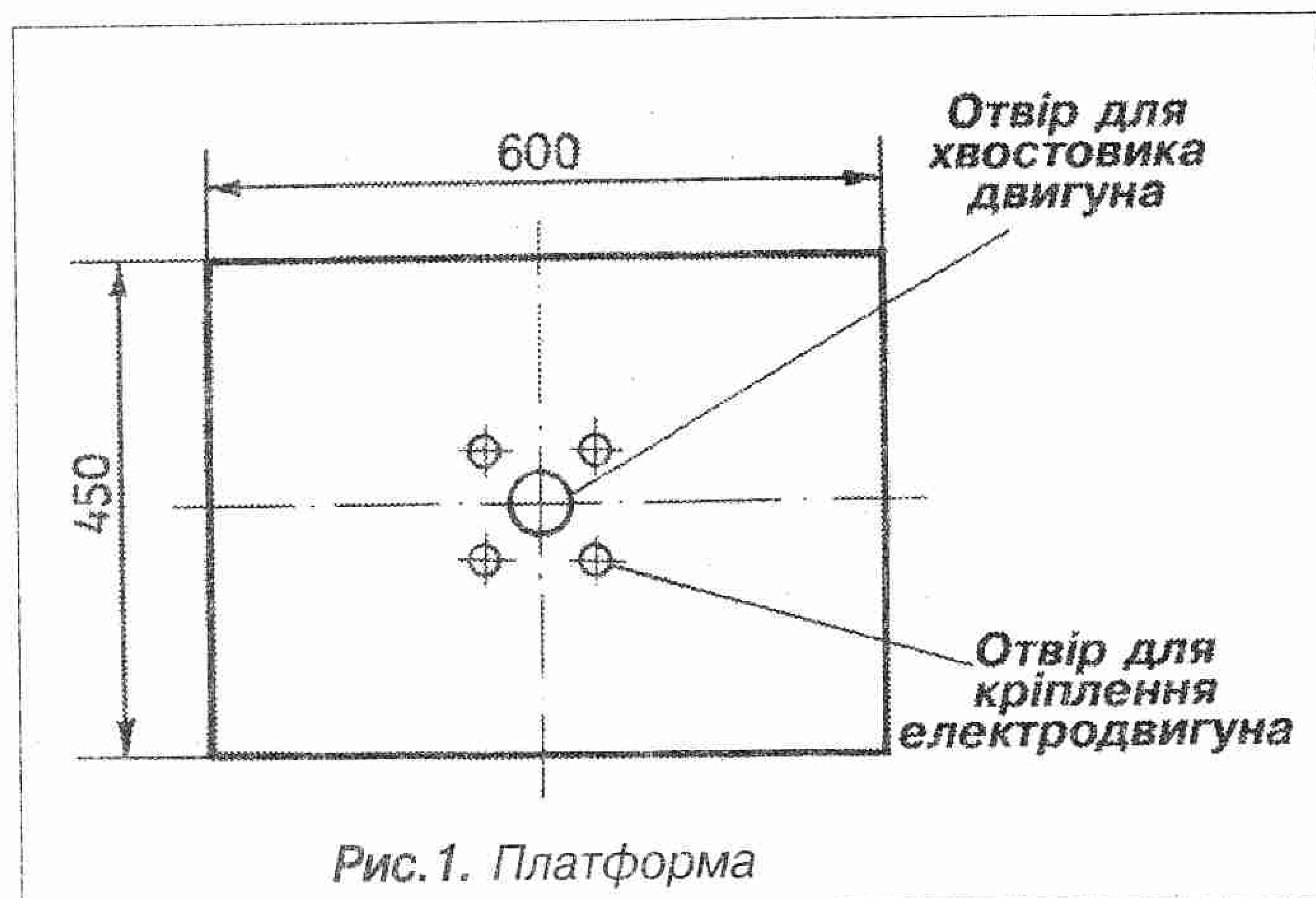

Рис.1. Платформа

За діаметром хвостовика двигуна на токарному верстаті виточують сталеву муфту (рис.2), яку надівають на нього. До муфти кріплять ніж.

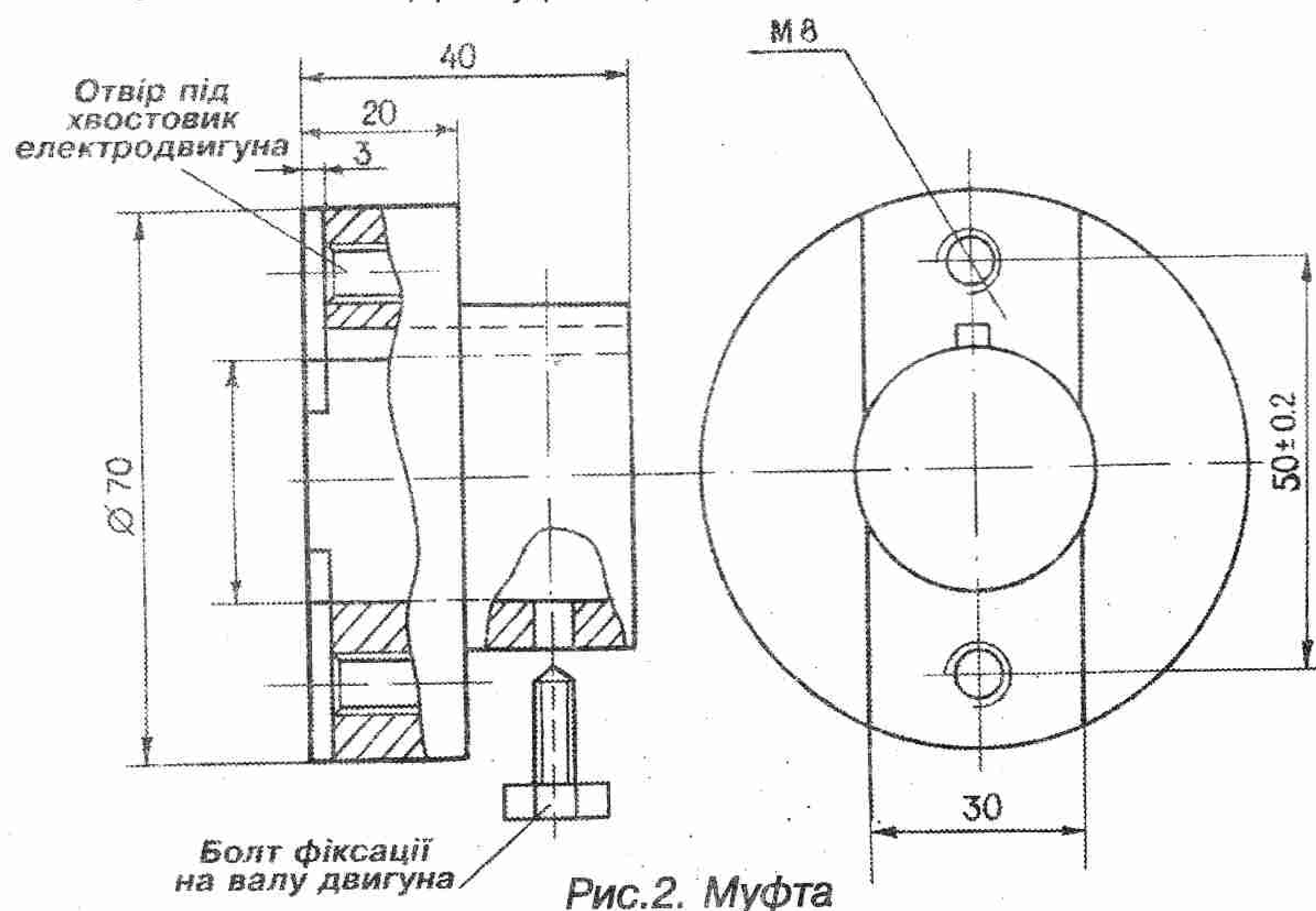

Рис.2. Муфта

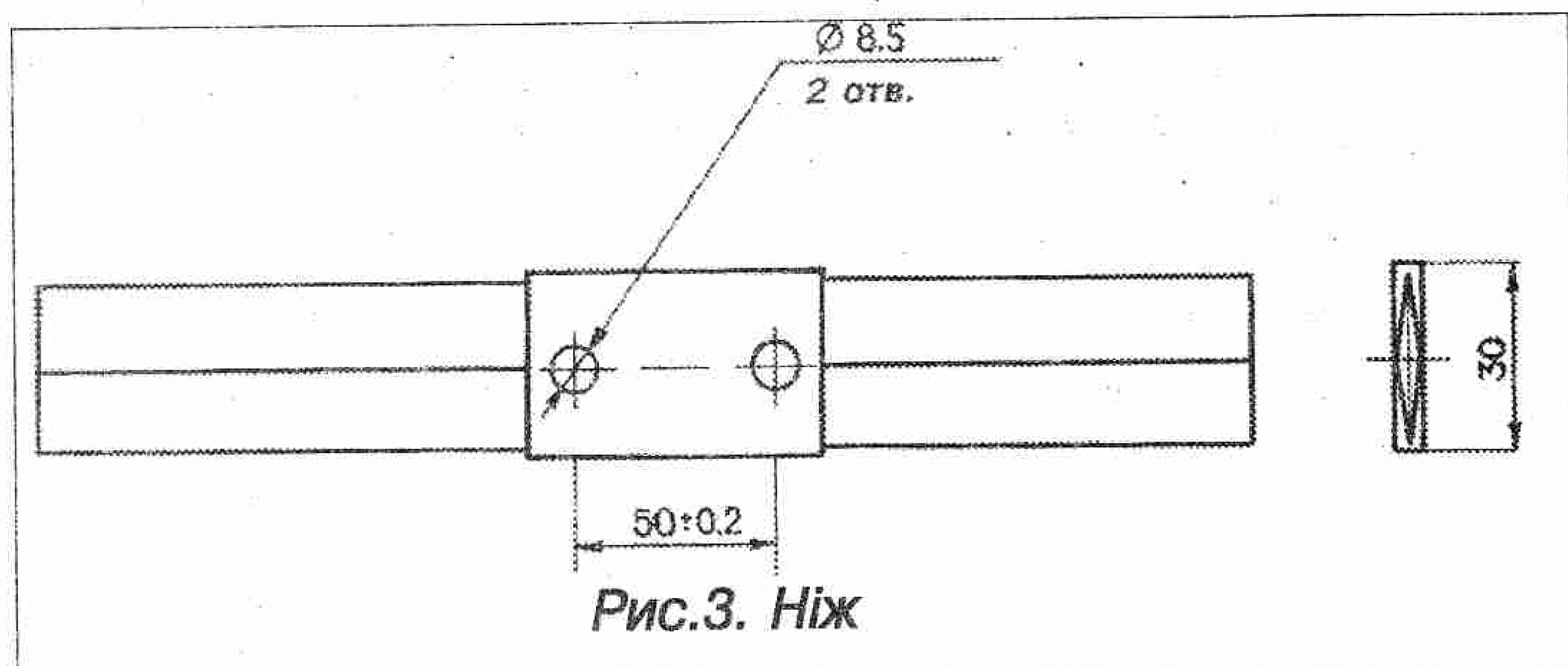

Рис.3. Ніж

У муфті фрезерують паз глибиною 3 мм і шириною 30 мм (відповідає ширині ножа). Ніж виготовляють з вуглецевої сталі. Найкраще використати старі автомобільні ресори. Але спочатку їх слід відпалити, відрихтувати, обробити на фрезерному верстаті, а потім загартувати. Заточування двобічне (рис.3). Якщо під час роботи ніж затупиться, його можна перевернути, закріпивши іншим боком. Довжина ножа має бути такою, щоб він не торкався кінцем коліс.

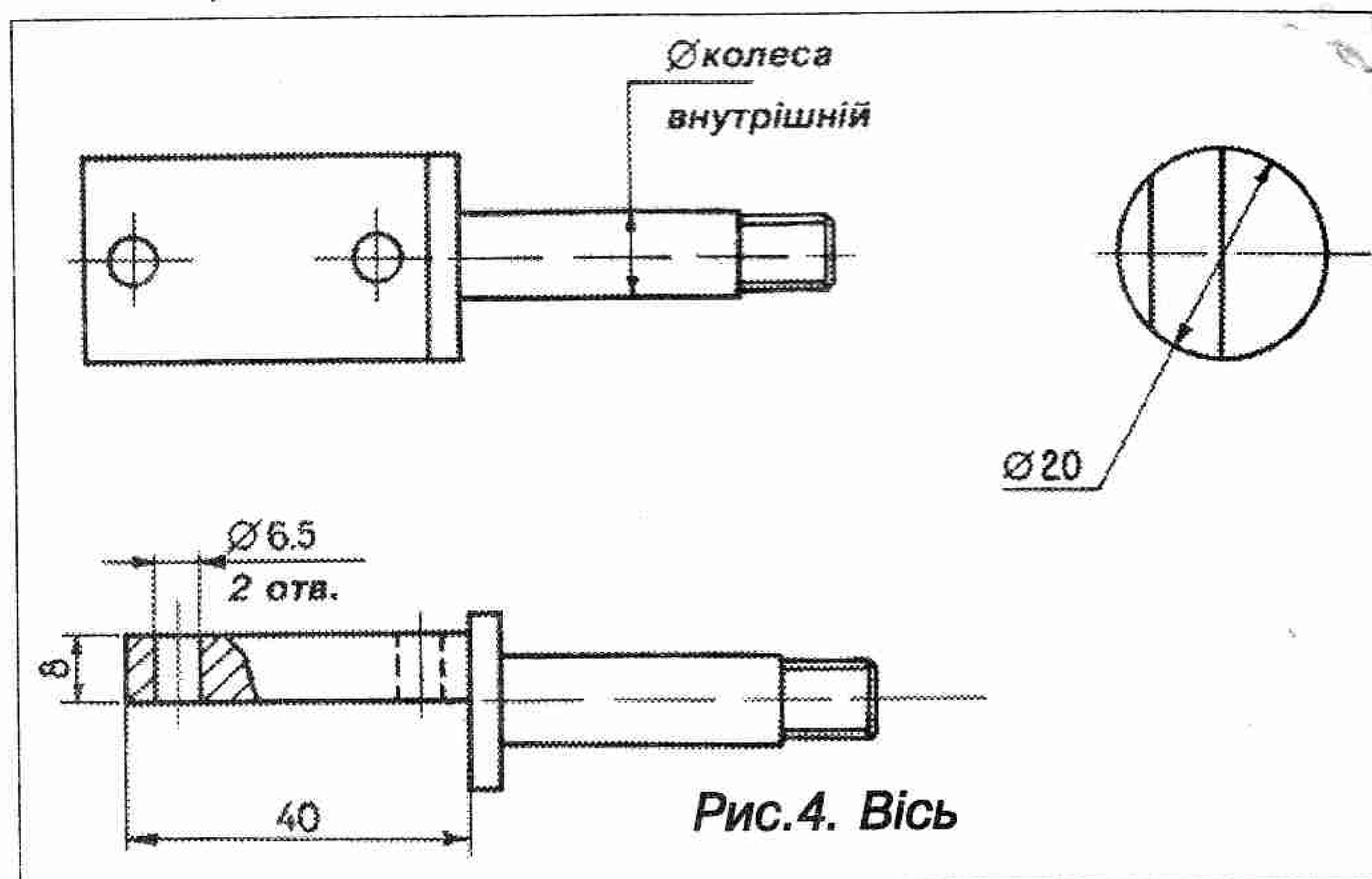

Рис.4. Вісь

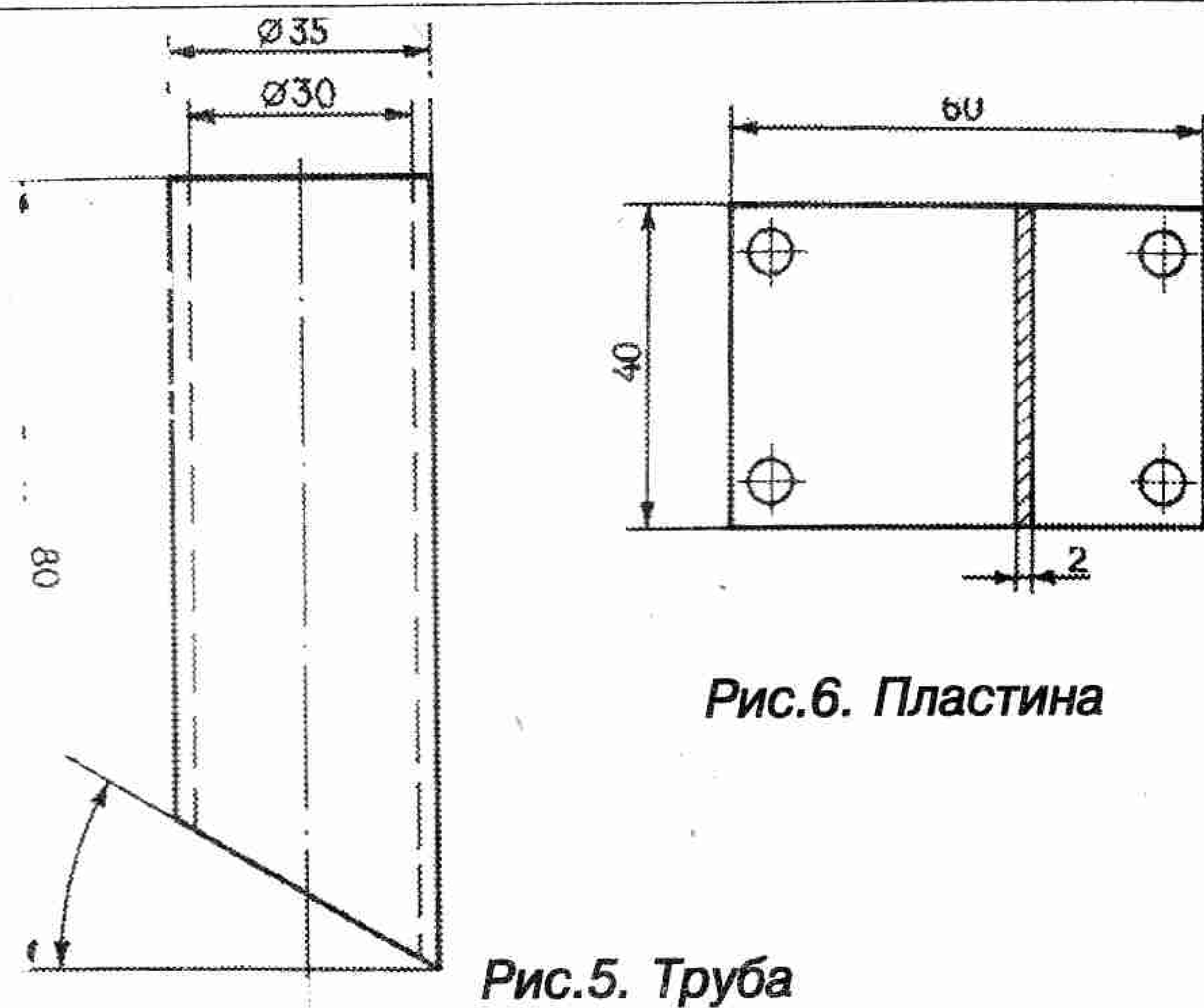

Рис.5. Труба

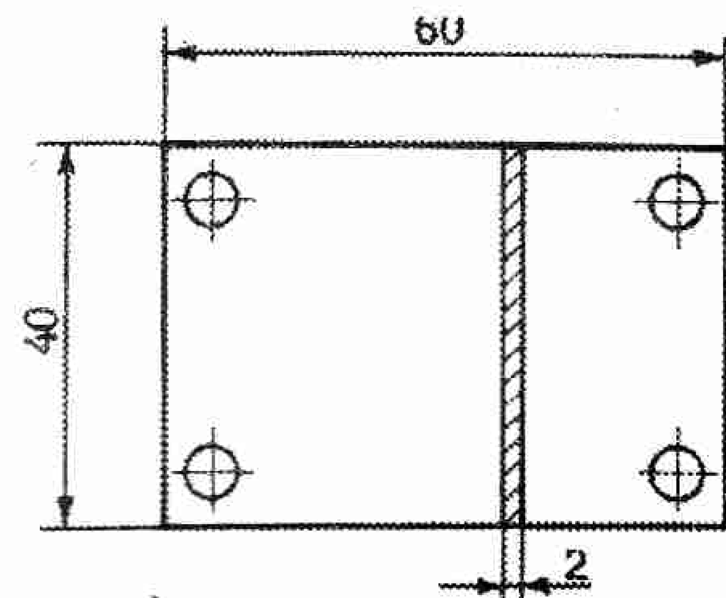

Рис.6. Пластина

До платформи слід прикріпити чотири осі для коліс (рис.4), а також дві труби (рис.5), в які вставляють ручки. До труб приварюють сталеву пластину завтовшки 2 мм (рис.6), яку за допомогою болтів М6 кріплять до платформи. Дерев'яні ручки зверху з'єднують поперечною планкою з фанери, яка має товщину 6—8 мм і ширину 40—50 мм. На планці монтують вимикач двигуна, а також закріплюють довгий електричний шнур.

Муфту разом з ножем можна пересувати по хвостовику двигуна вгору чи вниз і таким чином регулювати висоту зрізу трави. Два фіксувальних болти М8 розташовані на муфті один навпроти одного і слугують для її балансування та кріплення.

М.Жорник,
м.Київ

РУЧНА СІВАЛКА

У № 12 за 1998 рік журналу „Дім, сад, город" опубліковано матеріал Г.А.Скоряка „Ручний пристрій для сівби зернових". Ручною сівалкою, правда, дещо іншої конструкції я користувався ще в повоєнні роки. І досі не з'ясував, хто її сконструював. Але справа не в цьому.

Головне — конструктивні відмінності сівалки, якою я користуюся, від запропонованої Г.А.Скоряком. У моїй, по-перше, немає педалі. Вона й не потрібна, бо сошники 9 (рис.1) добре заходять у розпушений грунт, коли легенько натиснути на ручки 3. По-друге, прискорюють і полегшують роботу дві скриньки 1 і 2 для насіння, сполучені між собою і з кінцями сошників 9 насіннєпроводом, та забірник зерна 6.

Завдяки скриньці 2 не потрібно під час сівби носити насіння в кишені й щоразу після заглиблення в грунт вкидати його між сошниками 9.

Підготувавши грунт до сівби, тобто перекопавши і розпушивши, маркіруємо його, але можна висівати насіння і на око. Після цього засипаємо насіння в скриньку 2 і приступаємо до роботи. Взявшись за ручки 3 і легко натиснувши, заглиблюємо загострені кінці сошників 9 на потрібну глибину і за допомогою ручок зводимо їхні верхні частини. У цей час забірник зерна 6, переміщуючись, через отвір пропускає насіння в скриньку-дозатор 1, звідки воно по насіннєпроводу проходить між розкритими нижніми кінцями сошників і потрапляє у грунт. А коли виймаємо сошники з грунту, насіння загортається землею.

Отже, конструкція і принципи дії сівалки нескладні, виготовити її може кожний бажаючий, якщо має хоч найменші навички майстрування. А вона набагато полегшить працю тим господарям, які на своїх порівняно невеликих ділянках сіють соняшник, чину, кукурудзу, горох, квасолю, сою та інші бобові.

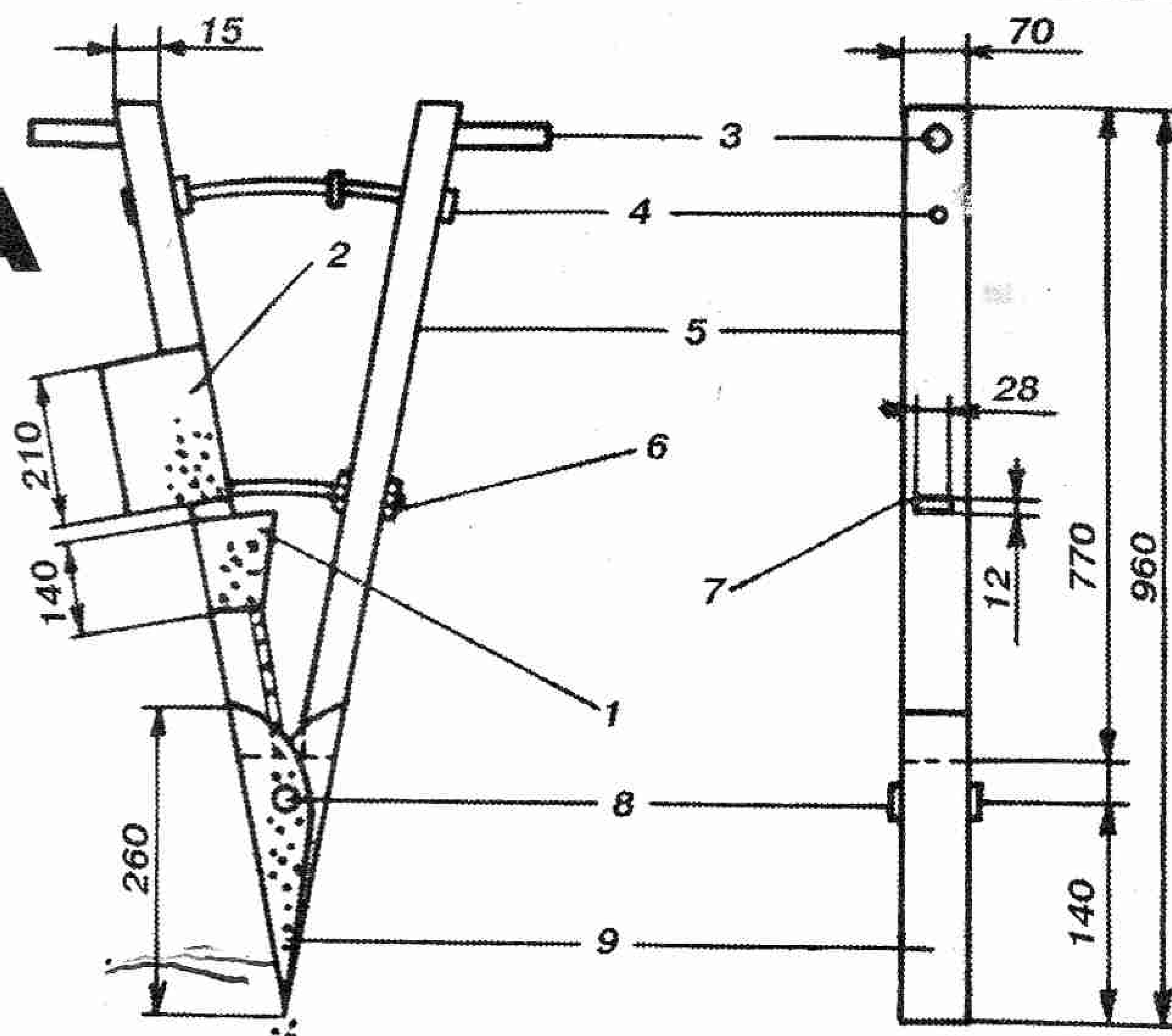

Рис. 1. Ручна сівалка

1 — скринька-дозатор; 2 — скринька для насіння; 3 — ручки; 4 — шарнір; 5 — штанги; 6 — забірник зерна; 7 — отвір у штанзі; 8 — вісь; 9 — сошники.

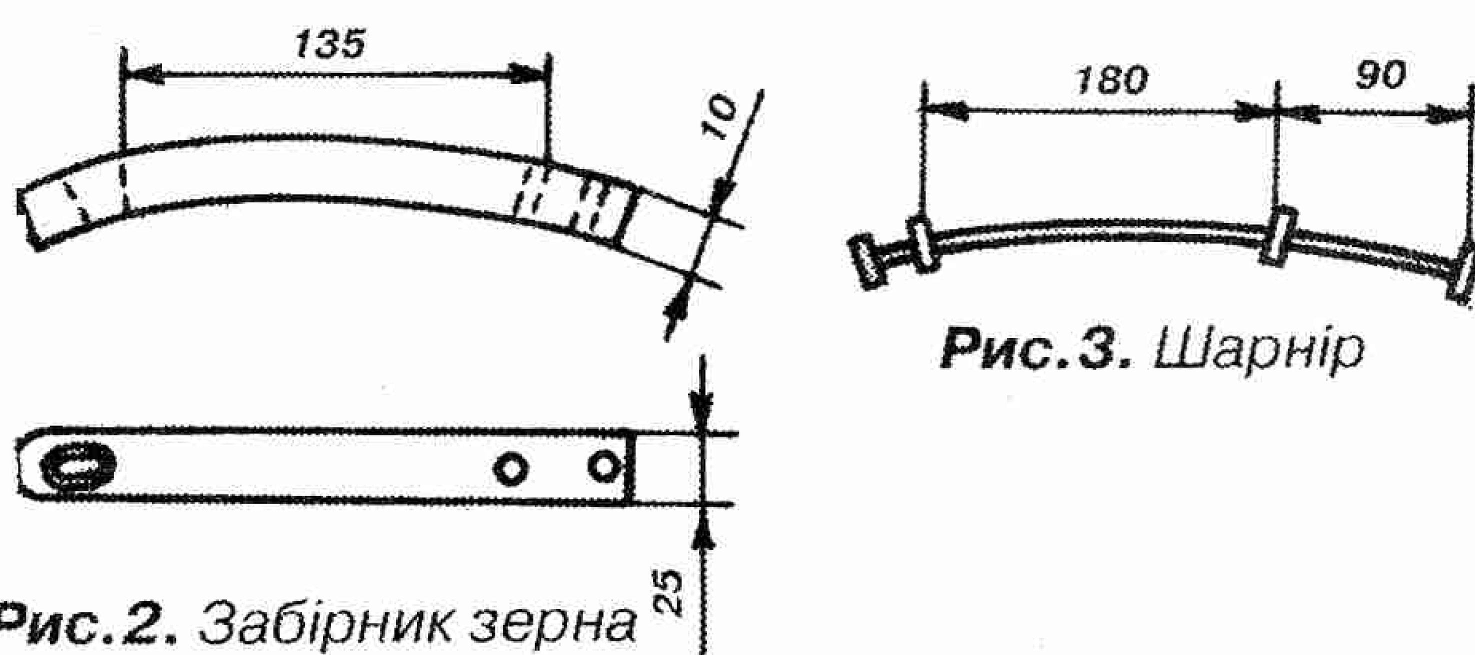

Рис. 2. Забірник зерна

Рис. 3. Шарнір

Г.І.Туболєв,
Донецька обл., Ясинуватський р-н, с.Орлівка, вул.Єлагіна, 13

Проста січкарня

Як відомо, тварини краще поїдають і засвоюють грубі корми, якщо їх згодовувати подрібненими. Тому тепер, коли кількість коней, худоби та птиці в особистих господарствах більшає, проста і зручна січкарня потрібна в кожному дворі. Виготовити її не складно, якщо придбати механічний вентилятор з електроприводом (див.малюнок).

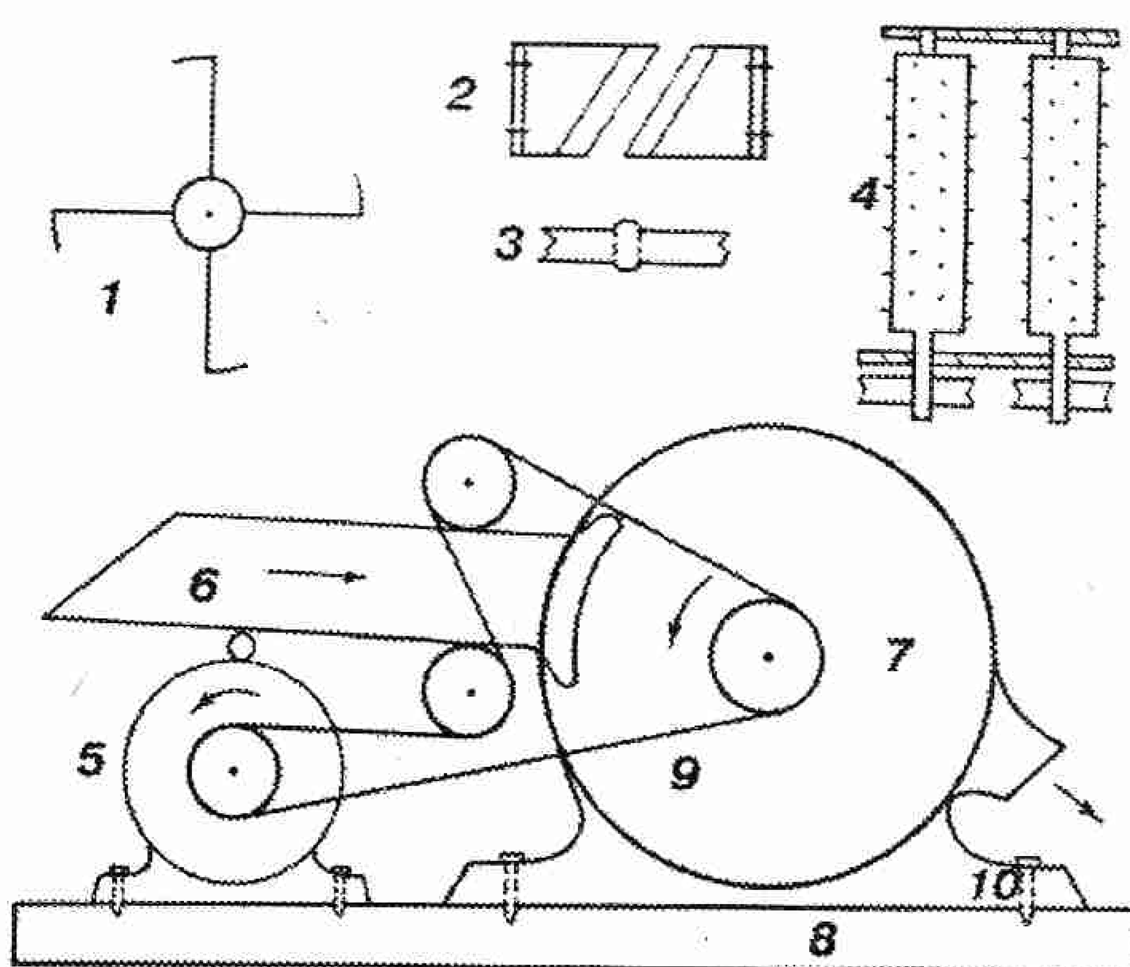
Кінематична схема січкарні передбачає одночасне приведення в рух різального і подавального апаратів. Різаком слугує крильчатка вентилятора, на лопатях якої закріплюють ножі. Їхні леза мають скошену форму, причому на одній лопаті вліво, на наступній — вправо і т.д.

Якщо з якоїсь причини лівий ніж залишить, так би мовити, хвоста, то наступний, маючи протилежний скіс, обов'язково зріже завислу масу. Ножі краще назубити з одного боку, як серп, а з другого — гладенько заточити, скажімо, як сегменти в полотні косарки.

До кожуха січкарні навпроти всмоктуючого вікна слід приладнати жолоб з подавальним апаратом. Це два кільчастих валки, що обертаються в гніздах або на підшипниках, на осі яких насаджені і зашпоновані шківи з клиноподібним вирізом. Торець жолоба закінчується прямокутною рамкою еліптично скошеного вигляду, по якій обертаються ножі. Просвіт рамки має бути на 1 см ширше тіла валка, не рахуючи кілків.

Валки можна виготовити з двох відрізків твердої породи дерева (дуб, ясен, клен, акація), попередньо просвердливши отвір під вісь, яка не повинна обертатися навіть тоді, коли дерево дещо підсохне. Після розмітки і підсвердлення отворів у тіло валків вбивають кілки (металеві або дерев'яні), які захоплюють масу і подають її до різального апарата.

Електроприводом може слугувати двигун вентилятора. А якщо він буде грітись чи працюватиме з перебоями, доведеться замінити його на потужніший. Кріпити електродвигун краще на полозках, щоб можна було регулювати натяг клиновидного паса.

Кінематична схема та вузли січкарні:
1— крильчатка-різак; 2 — ножі (лівий і правий); 3 — шків клиноподібний; 4 — подавальні валки; 5 — електродвигун; 6 — жолоб; 7 — кожух; 8 — шасі-поміст; 9 — клиноподібний пас; 10 — кріплення.

Розмір січки подрібненої маси можна регулювати зміною робочого діаметра шківів, зокрема шківа різального апарата: чим він більший, тим більший розмір січки і навпаки.

Догляд за січкарнею зводиться до періодичного змащування вузлів, натягування паса-привода та нагострення ножів. Обслуговувати її зручніше, коли вона змонтована і закріплена на певному підвищенні. Продуктивність січкарні досить висока.

Г.А.Скоряк,
м.Вінниця

Коли сім'я відпустила рій...

Кожному пасічнику довелося пережити неспокійні миттєвості, коли з вулика вилетів рій.

Покружлявши над своїм помешканням, і відспівавши прощальну пісню рідній оселі, рій поступово сідає або на ближньому дереві, чи на кущі, а то й просто на тину. Перед перельотом до постійного помешкання він неодмовби перевіряє свої сили, оцінює інформацію бджіл-розвідувальниць про майбутні житла і вибирає одне з них. У цей час відбувається і поєдинок маток, якщо їх кілька.

Способів знімання роїв багато. Майже кожний пасічник, облюбувавши якийсь один, користується саме ним, нерідко протягом усього життя. Але не всі способи досконалі, зручні, безпечні як для пасічника, так і для бджіл.

Одним з найгірших є той, коли бджіл змітають, або згрібають віничком, щіткою, гусячим пером, гілочками, травою тощо. Бджоли при цьому починають злитися, жалити, чимало з них травмується.

Струшування — спосіб ненабагато кращий. Його не завжди можна використати. Добре, якщо можна підставити рійницю чи якийсь інший посуд. А якщо ні?! Не можна струсити роя ні з тину, ні з стовбура дерева чи товстої гілки. Адже коли бджоли падають великою масою, то занадто травмуються. Легше струсити рій зі зрізаної гілки, але для цього її треба ще зрізати! А це зробити не завжди вдається. Інша справа, коли рій компактно осів на зрізаній гілці, яка поміщається в приготовлений вулик з рамками. Тоді він поступово переходить на них. Найкраще, коли рій осідає на заздалегідь приготовлену принаду. Як і в попередньому випадку рамку, на якій є принада, разом з роєм неважко помістити у вулик.

Є чимало й інших способів знімання рою. Вони мало чим відрізняються один від одного.

Зовсім інша справа, коли доводиться знімати рій осіданням на рамку. На превеликий жаль у різних пасічницьких виданнях постійно продовжують з'являтися статті, в яких іноді навіть досить досвідчені бджолярі описують недосконалі способи знімання роїв.

А спосіб знімання рою принадженням на рамку дуже простий, досконалий і усуває всі недоліки традиційних. Суть його полягає в тому, що до осідлого, або до того, який ще тільки осідає, треба піднести впритул рамку і тримати її до тих пір, доки усі бджоли зберуться на ній. Якщо рій знаходиться високо, або у недоступному місці, то рамку до нього підносять на жердині. Рамку найкраще брати зі старим стільником, що зберігає запах прополісу і меду. Якщо рій ще тільки осідає, то на одній рамці можна зібрати його всього відразу. Матка сяде на рамку, а біля неї збереться рій. Таку рамку з роєм ставлять посередині попередньо підготовленого вулика, а з боків підставляють рамки зі стільниками та вощиною в необхідній для розміщення рою кількості.

Льотки у вулику треба відкрити. Необхідно також поставити прилітну дошку. Бажано, щоб вулик був затінений, тоді бджоли швидко заспокояться і почнуть його обживати. Пізніше, коли бджоли обсядуть сусідні рамки, їх треба підсунути до тієї, на якій сидів рій.

Якщо рій уже осів, то забрати його на одну рамку не вдасться. В такому випадку треба зачекати, доки на рамці збереться найбільша кількість бджіл і поставити її у заздалегідь підготовлений вулик, а якщо він далеко, — то в рійницю або переносний ящик. Потім до рою треба піднести другу рамку і знову, як і в попередньому випадку, зачекати, поки її обсядуть бджоли. Так треба повторити кілька разів, аж поки увесь рій не перейде на рамки.

Як правило, з переходом на рамку матки, біля неї збирається решта бджіл. Сильний та середній рої (вже осілі) вдається зібрати на 4—6 рамках.

Бджоли з роїв, знятих цим способом, швидко обживають вулик і починають працювати. Спосіб цілком безпечний для пасічника, та й бджоли практично не травмуються. Вони самі спокійно переходять на рамки.

В.Г.Васильченко,
м. Черкаси

Якщо загинула бджоломатка

Якщо загинула бджоломатка, то нову не намагайтеся вивести самі. Втратите час. Адже навіть за вдалої спроби з яєць нової матки покоління почне виходити лише через 45—50 днів. За цей час безматкова сім'я переведеться.

Стимулюйте розвиток сім'ї навесні цукровим сиропом, а також медовою ситою, додаючи екстракти календули, женьшеню, полину, м'яти.

Приготуйте препарат КАС-81. Він хороший профілактичний засіб проти нозематозу, пригнічує розвиток кліща вароа. Рецепт його приготування уже публікувався на шпальтах нашого журналу (№10 на стор. 7, за 1998 рік, та № 2, стор.26, за 1999 рік).

Якщо рівень кормових запасів у цей час нижчий 10—12 кг, матка знижує яйцекладку. При нестачі кормові запаси поповнюють, згодовуючи бджолам цукровий сироп концентрацією не менше 50%, додаючи 3—4% перги або квіткового пилку, дріжджі тощо.

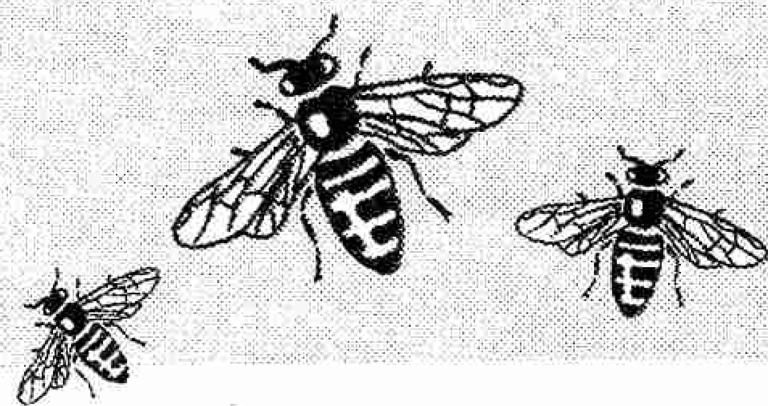
Під час весняної підгодівлі додайте мікроелемент кобальт (його можна придбати у магазинах Зооветпостачу) з розрахунку 8 мг на 1 л цукрового сиропу.

Через місяць після першого обльоту гніздо бажано розширити. Краще це зробити двома відбудованими світло-коричневими стільниками. Їх ставлять проти льотка. Для швидкої підготовки стільники зрошують цукровим сиропом. З цією ж метою бажано давати маломедові рамки, знявши перед цим з них печатку.

Наступне розширення здійснюють через 7—10 днів.

У цей час застосуйте метод весняного обмеження гнізда за Бліновим. Про нього також неодноразово публікував наш журнал.

Н. В. Муквич,
м.Київ

З журналу «Пасіка» №6, 1999 р.

Якщо важко зняти рій

Природно, що роїння бджіл порушує на пасіці планове виконання робіт, призводить до втрати роїв під час їхніх злітань. У сім'ях, які рояться, зменшується інтенсивність льотно-збиральної діяльності, майже повністю припиняється відбудова нових стільників. Це негативна ознака роїння. Але існує і позитивна.

Для ройових маток характерна висока якість. За низкою ознак (екстер'єр, інтер'єр, інтенсивність яйцекладки, тривалість життя, маса тіла) ройовим маткам не поступаються лише матки, виведені під час так званої "тихої заміни".

У результаті багаторічних спостережень автори статті дійшли висновку, що сім'ї, які схильні до роїння, мають спадково обумовлений імунітет до інфекційних та інвазійних хвороб (гнильців, аскосферозу, нозематозу тощо). Характерно, що "рійливі" бджоли стійкіші і до найнебезпечнішої інвазії сучасності — вароатозу.

Пояснити це можна тим, що в фазі підготовки рійливі бджоли більше вирощують трутневого розплоду, ніж ті, що не схильні до роїння. Трутневий розплід інтенсивніше вражається збудником вароатозу — кліщем Вароа Якобсоні, ніж бджолиний. І якщо пасічник своєчасно видалятиме з гнізда запечатаний трутневий розплід, то популяція паразита в сім'ї зменшиться на 10—20%. Крім того, нові сім'ї, що утворилися шляхом природного роїння, з підвищеною енергією працюють на медозборі, швидко відбудовують стільники без трутневих комірок.

Тому вважаємо за доцільне в селекційній роботі поряд зі штучним виведенням маток і штучним роїнням частково використовувати ройові матки від кращих за медовою продуктивністю і не ушкоджених заразними хворобами сімей бджіл, а також утворювати нові сім'ї шляхом природного роїння.

Перший рій, як правило, покидає вулик разом з плідною маткою й осідає досить низько. Зняти такий рій можна без зайвих труднощів. Інша справа з роями, які вилітають з неплідними матками. Вони осідають на верхівках високих дерев або на верхній частині стовбура. Зняти такі рої навіть досвідченому пасічнику досить складно. Особливо виникають проблеми тоді, коли дерево з густою кроною. Для полегшення знімання роїв ми використовуємо довгу жердину, змонтовану з двох міцних рейок, на кінець якої за допомогою трьох цвяхів, прикріплюємо рамку з темним стільником.

Таким простим пристроєм значно легше зняти рій, ніж звичайним роєзнімачем роївнею, тому що його легше наблизити безпосередньо до грона бджіл. Згідно з нашими спостереженнями бджоли краще й охочіше збираються на стільнику, ніж заходять у роївню. Ще краще зібрати бджіл, коли стільник містить розплід у стадії личинки. Щоб бджоли швидше зібралися на стільник-роєзнімач, їх треба ним розворушити, а потім залишити на деякий час у завислому стані неподалік від грона. Зібраних бджіл обережно опускаємо вниз і струшуємо у заздалегідь підготовлений ящик-роївню з 2—3-ма стільниками.

Таким способом можна зібрати рій у 2—3 прийоми. Потім переносимо його у прохолодне місце, де бджоли швидко "заспокоюються".

Житло для нової сім'ї готуємо так: стінки вулика з внутрішнього боку натираємо стеблами котячої м'яти лимонної або м'яти холодної, які запахом нагадують привабливу для бджіл мелісу лікарську.

Підготовлений вулик укомплектовуємо стільниками та рамками зі штучною вощиною з розрахунку одна рамка на 250 г бджіл.

Щоб запобігти злітанню бджіл з нового місця, у гнізді залишаємо не менше одного стільника з розплодом у стадії личинки та двох медоперговых стільників, а сам вулик установлюємо у затінку. Підготовлений вулик заселяємо шляхом струшування бджіл безпосередньо на рамки.

М.В.Мулявко,
вчений пасічник.
А.М.Мулявко,
технік-бджоловод,
м.Київ

Поради до часу

Вплив погоди на взяток

Петро Корженевський — знаменитий український пасічник XIX ст. Він одним з перших у м.Києві почав утримувати бджіл у рамкових вуликах. Цей матеріал був надрукований в катеринославському журналі "Пчела", а потім у журналі "Листок пчеловода" (№10 за 1914 р.), який виходив в Одесі під редакцією Сергія Шелухіна.

- Якщо ніч тиха і парко, то наступного дня буде взяток.
- Коли теплий дощ пройде перед ранком, а потім сильно пригріє сонце, то настане добрий взяток.
- Якщо вдень сіє дрібний дощик і при цьому сонце визирає крізь хмари й на дворі парко, бджоли користуються великим взятком.
- Коли все небо вкрите дрібними хмарами і вони високо, неначе дим, швидко проходять і при цьому тихо і парко — час для бджіл саме підхожий.
- Якщо вдалині чути грім, а небо злегка вкрите хмарами і при цьому тихо й парко, — час для медозбору втішний.
- Чим частіше під час льоту чути відлуння грому, тим втішніший час для пасіки.
- Взагалі, чим більше теплого і вологого повітря, тим радісніше пасічникові.
- Якщо вночі холодно і буяє вітер, чекати великого взятку не можна, навпаки, його зовсім не буде.
- Коли з півдня і заходу дме сильний вітер, бджоли матимуть великі збитки. А якщо вітер подме з півночі або зі сходу, то напевне за найсильнішого квітування взяток припиняється.
- Під час сильної суші медозбір слабкий, хіба що вранці.
- Після проливних дощів і слабкий медозбір припиняється, квітки поникли й до появи нових бджоли без взятку.

Підготував ***М. Л. Горніч***

Юридичні

Чому ви втратили право на спадщину

За життя батько заповів мені своє майно. Через рік після його смерті я звернулася до відповідних органів, щоб оформити спадщину, й представила заповіт, але мені відмовили, оскільки заповіт нібито втратив чинність. Чи правильно зі мною вчинили?

Т.Пилипенко,
Миколаївська обл.

Згідно з Цивільним кодексом України (ст. 549) строк прийняття спадщини становить шість місяців з дня її відкриття. За цей час спадкоємець (спадкоємці) повинен вступити в управління чи володіння спадковим майном або подати до нотаріальної контори заяву про прийняття спадщини. Неприйняття спадщини у встановлений законом строк призводить до втрати права на спадкове майно. Як видно з листа, Ви заповітом свого батька не скористалися у встановлений строк і втратили право на заповідане ним майно. Воно перейшло за законом до дружини померлого — сестри Вашої бабусі. Вона тепер є власником будинку. Оскільки Ви не перебуваєте у безпосередніх родинних зв'язках із сестрою Вашої бабусі, то не можете бути спадкоємцем її майна за законом. Вона може передати Вам своє майно тільки за заповітом або подарувати.

Щодо приватизації земельної ділянки. Ставити питання про приватизацію земельної ділянки може лише сестра Вашої бабусі, яку Ви називаєте другою мамою. Як законний власник, вона може передати Вам і земельну ділянку за заповітом або подарувати. Згідно із Земельним кодексом України (ст.30) водночас з переходом права власності на будівлю переходить до нового власника і право користування (а коли земельна ділянка приватизована — право власності) на земельну ділянку у розмірах, передбачених Земельним кодексом (ст.67).

У випадку переходу права власності на будівлю (будівлі) до кількох власників, земельна ділянка переходить у спільне користування (власність) власників будинку.

Встановлення часу приватизації землі

Хочу знати, з якого моменту земельна ділянка вважається приватизованою?

О.Шип,
Запорізька обл., Мелітопольський р-н,
с.Костянтинівка

Згідно із Земельним кодексом України (ст.22) право власності на земельну ділянку виникає після встановлення землевпорядними організаціями меж цієї ділянки в натурі (на місцевості) і одержання документа, що посвідчує це право. Таким документом є Державний акт на право власності на землю, який видається і реєструється відповідною Радою за місцем розташування земельної ділянки.

Громадянин України має право на одержання земельної ділянки у власність для ведення селянського (фермерського) господарства, ведення особистого підсобного господарства, будівництва та обслуговування житлового будинку і господарських будівель (присадибна ділянка), садівництва, дачного і гаражного будівництва.

Передача земельних ділянок у власність здійснюється Радами за місцем розташування цих ділянок. Максимальний розмір земельних ділянок, що можуть бути передані у власність громадян (приватизовані), визначається Земельним кодексом України (ст.67). Земельна ділянка для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка)) повинна бути у сільських населених пунктах не більше 0,25 гектара.

У кожному конкретному випадку розмір земельної ділянки встановлюється місцевою Радою, виходячи з місцевих умов. Він може бути і меншим від максимального, встановленого Земельним кодексом. Крім земельної ділянки, одержаної у власність, громадянин України має право на одержання додаткової земельної ділянки в користування. Це питання також вирішується місцевою Радою. Питання приватизації земельних ділянок регулюється, крім Земельного кодексу України, Декретом Кабінету Міністрів „Про приватизацію земельних ділянок" від 26.XII.1992 р. та „Порядком передачі земельних ділянок у приватну власність громадянам України", затвердженим Державним комітетом України по земельних ресурсах від 15 лютого 1993 р. Разом з переходом права власності на будівлі до спадкоємців переходить і право власності чи право користування земельною ділянкою у розмірі, визначеному Земельним кодексом України (ст.67). Дії місцевої Ради щодо приватизації землі можуть бути оскаржені в судовому порядку.

Хто визнається ветераном праці?

Державне підприємство перетворено на КСП і земля стала колективною власністю. Я працював у цьому підприємстві і звідси пішов на пенсію. Чи маю право на земельний пай у ньому? Свого часу я служив в армії. Чи зараховуються ці роки до стажу для пенсії? На яких підставах громадянин нашої держави визнається ветераном праці?

С.Пилипенко,
пенсіонер, Одеська обл.

Згідно з Указом Президента України від 10 листопада 1994 р. „Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва" приватизація земель, які перебувають у користуванні сільськогосподарських підприємств, оголошена першочерговим заходом у здійсненні земельної реформи в Україні. Рекомендовано на добровільних засадах передавати безкоштовно землі державних сільськогосподарських підприємств у колективну власність, створюючи, у тому числі і на базі радгоспів, колективні сільськогосподарські підприємства, кооперативи, акціонерні товариства.

Кожному члену колективного сільськогосподарського підприємства, кооперативу, товариства видається сертифікат на право приватної власності на земельну частку (пай).

Пізніше в Указі Президента від 8 серпня 1995 р. „Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям" підкреслюється, що паюванню підлягають сільськогосподарські угіддя, передані

консультації

Рубрику веде І.Миронець, юрист

у колективну власність колективним сільськогосподарським підприємствам, кооперативам, акціонерним товариствам, у тому числі створеним на базі радгоспів та інших державних сільськогосподарських підприємств. Право на земельну частку (пай) мають члени зазначених підприємств, у тому числі пенсіонери, які раніше працювали в них і залишились їхніми членами після виходу на пенсію. Отже, якщо державне підприємство перетворено у КСП і земля стала колективною власністю, а Ви досягли пенсійного віку, працюючи в ньому, то Вам повинна бути виділена земельна частка (пай), як і іншим працівникам чи пенсіонерам цього підприємства. Вам, як і іншим членам підприємства, які залишили свій земельний пай у колективному підприємстві, повинні за результатами господарської діяльності нараховувати дивіденди в натуральному чи грошовому виразі.

Відповідно до закону України „Про пенсійне забезпечення" до стажу роботи, який дає право на пенсію, зараховується будь-яка робота, виконувана на підприємствах, в організаціях, незалежно від форм власності, характеру роботи і тривалості перерв. До стажу зараховується також військова служба та перебування у партизанських загонах, у воєнізованій охороні, навчання у вищих і середніх спеціальних навчальних закладах, в училищах і на курсах з підготовки кадрів тощо. Військова служба у складі діючої армії у період бойових дій зараховується до стажу у збільшеному розмірі.

Ветеранами праці визнаються громадяни, які сумлінно працювали в народному господарстві, державних установах, організаціях та об'єднаннях громадян, мають трудовий стаж — 35 років жінки і 40 років чоловіки — і вийшли на пенсію. Ветеранам праці видається посвідчення про право на пільги та нагрудні знаки. Посвідчення і нагрудні знаки видаються місцевими органами соціального захисту населення.

Чи моя дитина дирекції на заваді?

Працюю у школі вчителькою початкових класів. Педагогічний стаж — 19 років. Освіта середня спеціальна. Під час роботи доган не мала, порушень дисципліни також. Маю одну дитину. Дирекція школи хоче скоротити вчителів початкових класів, причому у першу чергу скорочуватимуть тих, хто має одну дитину.

Будь ласка, поясніть, чи має право дирекція так вчинити зі мною? З-поміж учителів початкових класів у мене найбільший стаж роботи. Освіта у всіх однакова. Чи одна дитина є причиною для скорочення?

Ю.К.
Закарпатська обл.

Відповідно до Кодексу законів про працю України (ст.40) розірвання трудового договору з ініціативи адміністрації може бути здійснено у випадку змін в організації виробництва і праці, в тому числі скорочення чисельності або штату працівників. Звільнення у зв'язку із скороченням штату допускається лише тоді, коли немає можливості перевести працівника, за його згодою, на іншу роботу.

При звільненні у зв'язку із скороченням штату переважне право залишитися на роботі надається працівникам з вищою кваліфікацією і продуктивністю праці. За рівних показників продуктивності праці і кваліфікації перевага у залишенні на роботі надається: сімейним за наявності двох і більше утриманців; особам, у сім'ї яких немає інших осіб із самостійним заробітком; працівникам з тривалим безперервним стажем на даному підприємстві, в установі; працівникам, які навчаються у вищих і середніх учбових закладах без відриву від виробництва; учасникам бойових дій, інвалідам війни; авторам винаходів і раціоналізаторських пропозицій; працівникам, які дістали на цьому підприємстві трудове каліцтво або профзахворювання; особам з числа депортованих з України протягом п'яти років з часу повернення на постійне місце проживання; працівникам з числа колишніх військовослужбовців строкової служби протягом двох років з часу звільнення із служби (ст.42 Кодексу законів про працю України).

Звільнити працівника у зв'язку з скороченням штату можна лише за попередньою згодою профспілкового органу і не пізніш як через місяць з дня одержання такої згоди.

Звільненому за скороченням штату працівникові виплачується вихідна допомога у розмірі не менше середнього місячного заробітку. Крім того, за ним зберігається середня заробітна плата на період працевлаштування, але не більш як на три місяці з дня звільнення з урахуванням виплати вихідної допомоги.

За звільненим у зв'язку із скороченням штату зберігається безперервний трудовий стаж, якщо перерва в роботі після звільнення не перевищила трьох місяців.

Отже, наявність однієї дитини не є причиною звільнення за скороченням штату. При цьому враховуються й інші переваги щодо залишення на роботі, перелічені вище.

Чи законно у нас відбирають землю?

Чи має право сільська Рада відібрати у нас землю на підставі того, що будівництво на ній не розпочато протягом двох років?

Л.Степанчук,
Вінницька обл.

Громадяни України мають право на одержання земельної ділянки у власність для ведення селянського (фермерського) господарства, особистого підсобного господарства, будівництва та обслуговування житлового будинку і господарських будівель (присадибна ділянка); садівництва, дачного та гаражного будівництва (ст.6 Земельного кодексу України). Передача у приватну власність земельних ділянок, що були раніше надані громадянам, проводиться місцевими Радами народних депутатів.

Земельний кодекс України зобов'язує землекористувача використовувати землю відповідно до її призначення та умов надання земельної ділянки. У разі невикористання ділянки, наданої для сільськогосподарського виробництва, протягом одного року, і для несільськогосподарського виробництва — протягом двох років, землекористування може бути припинене відповідною Радою народних депутатів (ст.27 Земельного кодексу).

В умовах економічної кризи в країні причина порушення строків цільового використання земельної ділянки (особливо з метою забудови) може бути визнана поважною. Спори з цих питань вирішуються в судовому порядку.

1999 МІСЯЧНИЙ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Липень			7.35		14.21	14.57	18.22		20.00		20.27		21.25 5.24	
Серпень	19.47			0.09 20.27		2.57		4.53		6.55	14.09	10.21		16.24
Вересень		8.25	1.18	11.09		14.29		18.57		1.02	1.16		10.08	
Жовтень	15.31	6.03	19.13			0.40		7.52	13.34	17.01			4.19	
Листопад		6.07		13.57		23.46		5.53	11.15		24.00			12.45
Грудень	19.29			5.35		17.27		0.32	6.13		18.59			6.18

Культури	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
		Сприятливі дні				
Огірки, кавуни, дині, гарбузи, лагенарії, цуккіні	12,21, 22	8,9, 17—19	4,5, 13—15	1—3,11, 12,29,30	25,26	4—6, 23,24
Картопля, буряки, чорна редька, морква та інші культури з плодами в землі	3,4,8—12,16, 17,19,20,26,27	4,5—9,12, 13,14,15,16, 22,23,31	1—5,11,12, 18,19,27—30	1—3,6—8,16, 17, 21,22, 25—30	2,3,5,6,12, 13,17,18, 21—26,29,30	2,3,9,10,14, 15,27,28
Помідори, перець, баклажани	12,21,22	8,9, 17—19	4,5, 13—15	1—3,11, 12,29,30	25,26	4—6, 23,24
Цибуля на зелень, капуста, петрушка і селера на зелень, салати, кріп, цвітна капуста	6—9,12,21, 26,27	2,3,5,8,9, 17—19,22,23, 27—30	4—5,13—15, 18,19, 23—28	1,2,11,12, 16,17,22—26, 29,30	12,13, 17—22, 25,26	4—6,9,10, 14,15, 17—24,31
Редиска	3—7,12, 30,31	2,3,8,9, 27—30	4,5, 23—26	1—3,21—24, 29,30	17—20	9,10,14, 15,17,18, 23,24
Суниці, виткі рослини	3—7,10, 11,30,31	2,3,6,7, 27—30	2,3,23—26, 30	21—24, 27,28	17—20, 23,24	14,15,17, 18,21,22
Кукурудза	23—27	19—23	16—19	13—17	9—13	9,10
Квасоля, боби, горох	10—12	6—9,16	2—5,30	1—3,8,27—30	6,23—26	2,3,21—23
Квіти, декоративні рослини	10,11,16,17, 19,20,26,27	6,7,12—14, 16,22,23	9,11,12,18, 19,29,30	6—8,16, 17,27,28	2—4,6,12, 13,17,18,23, 24,29,30	1—3,9, 10,21,22, 27,28,30
Дерева, кущі	6,8,9,23—27	1—3,19—23, 29—31	16—19, 25—28	13—17, 23—26	1,9—13, 19—22	9,10,16, 17,19,20
Лікарські рослини	21,22,26,27	17—19,22,23	13—19	11,12, 16,17	12,13	4—6,9,10
Сприятливі дня для щеплення і пересаджування дерев та пікірування розсади	3—8,23—27, 30,31	6—9,19—23, 27—31	1,2,16—19, 24—29	13—17, 20—26	9—13, 17—23	9,10, 14—20
Сприятливі дні для обрізування дерев і кущів	3—5,8,9, 12,19—22,31	4,5,8,9, 14—18,31	1,4,5,11,14, 23,24,27,28	2,8,11,12, 21,25,29,30		
Несприятливі дні для обрізування дерев і кущів та робіт у саду гострими предметами	1,2,13—15, 23—25, 28,29	10,11, 19—21,24, 25	6,7,8—10, 16,17,20—22	4,5,13—15, 18—20,31	1,8—11, 14—16, 27,28	7,8,11—13, 25,26
Несприятливі дні для сівби і садіння	1,2,13—15, 18,28,29	10,11,24, 25	6,7,10, 20—22	4,5,9, 18—20,31	7,8,14—16, 27,28	7,8,11—13, 25,26

КАЛЕНДАР 1999

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
	0.39		7.19		17.30 11.59			5.48		18.08			4.54 14.25		13.27	
		1.40		13.31 4.47			2.00		12.49		20.50	2.49		2.09		5.40
21.35		23.07	10.14		21.38			5.51		9.34 12.52		11.51		13.21		
17.04		17.00	5.17		14.33		19.42		21.25	23.03		21.34		22.09		0.47 14.05
	23.21 11.03			5.57		8.26		8.14 9.05		7.29		8.18		12.11	1.20	
	14.30 2.50		18.45		19.39		18.52 19.32		18.32		20.34			2.15 16.05		11.36

Найбільш оптимальні періоди висівання і висаджування рослин та виконання виробничих процесів

У період зростання від Нового до Повного Місяця слід висівати і висаджувати рослини, які ростуть вгору і в яких плоди формуються над землею, – дерева, кущі, овочі й квіти. Причому дерева, а також великі кімнатні рослини краще висаджувати ближче до Повного Місяця.

Для висаджування розсади суниці найкращі строки – липень-серпень у період зростання Місяця.

Траву і зеленні культури найкраще висівати саме під час Повного Місяця, за винятком днів, коли Місяць знаходиться під водяними знаками Зодіака.

У період убування від Повного до Нового Місяця висівають і висаджують рослини, плід яких формується в землі. При цьому картоплю на насіння найкраще висаджувати за декілька днів до народження Нового Місяця.

В період убування Місяця рекомендується виконувати роботи, які пов'язані із завершенням життєвого циклу (косити, збирати картоплю, цибулю, часник, коренеплідні овочі, обрізувати дерева).

Поєднання рослин	Сприятливі	Несприятливі
Часник		Горох, квасоля
Баклажани	Квасоля	
Буряки	Капуста, салат, цибуля ріпчаста	
Морква	Цибуля зелена, цибуля ріпчаста, редиска, салат	Буряки
Селера	Цибуля зелена, помідори,квасоля	
Капуста	Картопля, селера	
Квасоля	Морква, капуста, цибуля зелена, кукурудза, селера, картопля, баклажани, горох	Часник, цибуля ріпчаста, цибуля-шалот
Кукурудза	Баштанні, квасоля, горох	
Бруква	Горох	
Цибуля ріпчаста	Морква, буряки	Квасоля, горох
Цибуля зелена	Цибуля ріпчаста, селера, морква	
Горох	Редиска, кукурудза, квасоля, морква, огірки	Часник, цибуля, цибуля-шалот
Картопля	Капуста, горох, квасоля	
Редиска	Горох, квасоля	
Помідори	Спаржа, петрушка	Кріп

Позначення до календаря

Повний Місяць

Новий Місяць

1-ша чверть

3-тя чверть

Числа в календарі показують час (години, хвилини) входження Місяця в знак Зодіака та фазу Місяця

Знаки Зодіака

Козеріг

Водолій

Риби

Овен

Телець

Близнюки

Рак

Лев

Діва

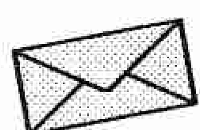
Терези

Скорпіон

Стрілець

Служба взаємодопомоги

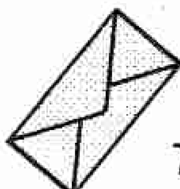
Щоб не росло волосся

У № 12 „ДСГ“ за 1998 рік дописувачка з Дніпропетровщини просила порадити, як зупинити ріст волосся на обличчі, через яке вона зазнає багато неприємностей у житті.

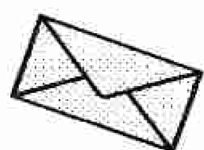
Змішати 100 г соку зеленого волоського горіха з 10 г дьогтю у пляшці. Належно її закубрити й закопати в землю на 20 днів. Потім цим настоєм натирати ті місця, де росте волосся, 2–3 рази на день. Процедуру слід виконувати акуратно, щоб не поранити шкіру. Ріст волосся припиниться.

Як лікувати лихоманку на губах

На звичайний сірник намотати вату, добути із свого вуха сірку і втерти її у хворе місце. Процедуру повторити 2–3 рази.

Поради тим, хто хоче схуднути

Суміш чорного, зеленого чаю та листя м'яти заварити і пити, як чай. Можна додати за смаком трохи цукру, а можна і без нього.

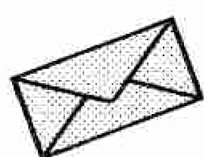
♦ Подрібнене на порошок листя сушеної м'яти розмішати в холодній переваренііі воді, додати лимонного соку і пити, як чай. Цей напій поліпшує засвоєння організмом жирного м'яса.

♦ 200 г сушених вишневих, черешневих плодоніжок помити, витримати 12 годин в 1 л холодної води, потім кип'ятити 10 хв. Відвар випити за два дні, оскільки за тривалішого зберігання він псується.

♦ Тим, хто має схильність до повноти, корисно їсти кислі сорти яблук.

Олексій Леонідович Шварц,
265130, Рівненська обл.,
Млинівський р-н, с.Береги

Сподіваюся, що люди мені допоможуть

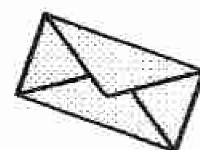
Лікарі встановили, що я хворію на хронічний гастрит з пониженою кислотністю, хронічний панкреатит та холецистит. Пила багато ліків, два місяці вживала відвари трав і напари, в санаторії пила воду, сік подорожника і болю у шлунку не відчувала, а як тільки повернулася додому, відразу стало гірше.

Як тільки щось з'їм, то просто горе — у шлунку ніби якесь каміння ходить, у горлі клубок, їжа не перетравлюється. Не знаю, що тепер і робити. Сиджу на дієті, м'яса, масла, молока і в рот не беру. Живу на овочах, соках, кисляку.

Дуже хотіла б прочитати у журналі поради людей, як мені позбутися недуги, бо лікарі кажуть, що ці болячки тепер уже на все життя. Я все ж сподіваюся, що люди мені допоможуть.

В.Василишина,
258410, Черкаська обл., м.Сміла,
пров.Ростовський, 37

Поділюся і своїми спостереженнями

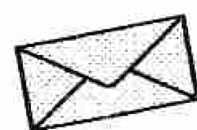
У другому номері „ДСГ“ за цей рік А.Чабанчук з Волині в „Службі взаємодопомоги“ розповідав про користь від волоського горіха для господаря, якщо це дерево росте на обійсті.

Я теж помітила, що на моїй ділянці під горіхом добре росли хрін і петрушка, а ось актинідія і китайський лимонник його не переносять. Зате на смородинових кущах, розташованих недалеко від горіха, ніколи не буває борошнистої роси — страшної хвороби рослин.

Ці спостереження я вела протягом десяти років і повністю погоджуюся з добродієм А.Чабанчуком, що волоському горіху немає ціни. На кожній присадибній ділянці повинно рости не менше двох горіхів. А з молодих, зелених, ще м'яких плодів готую дуже смачне варення, яке має цілющі властивості.

Я.Красикова,
м.Київ

Як у домашніх умовах утримувати перепелів?

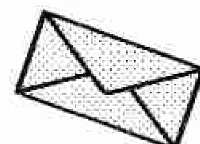
Шановна редакціє, надрукуйте, будь ласка, на сторінках „ДСГ“ матеріал про те, як у домашніх умовах вирощувати таку птицю, як перепели.

Мене, зокрема, цікавить: як за ними доглядати, в яких клітках утримувати, чим годувати, як вони розмножуються тощо.

Ф.Камінський,
Тернопільська обл., Гусятинський р-н, с.Товсте

Від редакції. На сторінках „ДСГ“ уже друкувалися матеріали про утримання та розведення у домашніх умовах перепелів. Скориставшись нашими порадами, чимало господарів в Україні успішно утримують цих, донедавна ще диких птахів і нагромадили вже певний досвід. Тож звертаємося до першопрохідців цієї справи з проханням поділитися своїм досвідом на сторінках „ДСГ“. Бо, як бачимо, ця тема продовжує цікавити багатьох людей.

Як позбутися попелиці?

Я випробував безліч рецептів, про які читав у журналі, аби позбутися справжньої напасті на огірках — попелиці, не кропив тільки дурманом, бо не знайшов його, але все марно. Часник, гірчиця, перець, мило, попіл, всіляке бадилля — нічого не допомагає.

Хімікатами користуватися не хочу, аби не потруїти свою родину. Порадьте, що робити.

І.К.Логацький,
265910, Рівненська обл., смт Володимирець,
вул.Соборна, 65

Найбільш шкодочинна баштанна попелиця за помірно вологої, теплої погоди. Зимує у стадії дорослої личинки та німфи, переважно на бур'янах.

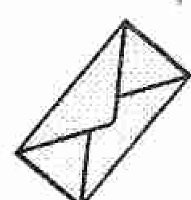
Протягом вегетаційного періоду дає 12—15 поколінь.

Попелиці першого покоління розвиваються на бур'янах, а в другій половині літа великої шкоди завдають гарбузовим культурам. Отож, щоб позбутися попелиць, необхідно систематично знищувати бур'яни як на посівах баштанних культур, так і на інших ділянках та на незораних землях поблизу городу.

Починати боротьбу хімічними препаратами треба якомога раніше, поки листки ще не почали скручуватися. Але застосовувати їх можна лише на насіннєвих посівах, тому що строк очікування (до збирання врожаю) у них не менше 30 днів (інсектициди Бі-58 новий, 40% к.е.,0,5—1,0 л/га, золон, 35% к.е., 1,5—2,0 л/га). Огірки, які вирощують у шпалерній культурі, менше уражуються шкідниками і хворобами, та й урожайність підвищується.

В.Г.Сергієнко,
кандидат біологічних наук
Інститут захисту рослин УААН

Чи потрібно знищувати кротів?

Кроти — корисні тварини. Вони живляться личинками шкідливих комах — хрущів, дротяників, гусениць совок, п'ядунів, пильщиків, ведмедиків, довгоносиків та інших, які живуть у грунті. Крім того, риючи підземні ходи, кріт сприяє збільшенню запасів вологи, поліпшує аерацію грунту, зменшує поверхневий стік води, що має велике значення у гірських місцевостях, прискорює процес грунтотворення (викидає підгрунтя на поверхню землі, де воно вивітрюється), розпушує, перемішує, переносить і відкладає в інші місця грунт. Внаслідок цього підвищується його родючість.

Проте кріт може й шкоди завдавати. Риючи ходи в пошуках їжі, він пошкоджує молоді корінці сіянців у розсадниках, парниках, на городі, в квітнику, на газоні. Нагорнуті кротом купини землі на луках і сіножатях ускладнюють збирання сіна та зменшують врожаї трав, на купинах викинутої землі починають рости бур'яни. У таких випадках доводиться знищувати кротів або вживати заходів для захисту ділянок.

Невеликі ділянки можна обкопувати вузькими і глибокими рівчаками і заповнювати їх битим склом, цеглою та будівельними матеріалами (вапно, цемент).

Варто відлякувати кротів. Вони мають природного ворога ласку, яка під час гону за кротом видає стрекотіння, ідентичне звуку працюючої вертушки. Почувши такий звук, кроти тікають. Ефективні вертушки з хвостовою пластинкою типу флюгера і втулками із металевих трубок. Можна відлякувати кротів нафталіном, котрий закладають у нори, або порожніми пляшками, які закопують наполовину і вертикально до землі відкритою горловиною догори. Вітер у порожній посудині створює звук, який відлякує крота. Особливо ефективний цей метод на відкритій, горбкуватій місцевості. Можна розчистити хід, закласти шматочки сухого карбіду (до 20 г) і прикрити знову, утворюється газ, від якого кроти тікають з ділянки.

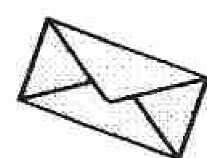
Якщо відлякування не дало бажаного ефекту, використовують стандартні кротоловки. Відловлювати кротів можна і так. У декількох місцях відкривають ходи і притоптують землю. Помітивши, що притоптана земля піднімається (кріт розчищає хід), у цьому місці швидко перегороджують йому шлях лопатою і викидають звірка разом із землею. Потім знову грунт притоптують і, спостерігаючи за рухом кротів, операцію повторюють.

Слід пам'ятати, що кроти дуже обережні, добре чують і сприймають найслабші шерехи, а струси грунту вловлюють на відстані 100 м і припиняють свою роботу. Тому під час відловлювання цих тварин треба ходити тихо й обережно.

В останні роки майже наполовину скоротилися обсяги хімічних обробок сільськогосподарських культур, що спричинило різке збільшення усіх видів шкідників, у тому числі і тих, що живуть у грунті. Тому не слід нехтувати допомогою кротів для їхнього знищення.

Н.С.Сидоренко,
головний агроном станції„Центродержагрозахист"

Чи шкідливий для організму банкол?

Торік довелося застосовувати проти колорадського жука банкол. Ходять чутки, що він містить ртуть і тому дуже токсичний для організму людини, а оброблена цим отрутохімікатом картопля не даватиме паростків. Надрукуйте вірогідну інформацію про банкол.

Л.Ф.Стрижко,
м.Кіровоград

Банкол — похідна нейротоксину. Використовують його як інсектицид контактно-кишкової дії проти колорадського жука на картоплі. Норма застосування — 0,3—0,5 кг/га (2—3 мл на одну сотку, або 4—6 мл на 10 л води за норми витрати робочої рідини 10 л на дві сотки).

Діючою речовиною цього препарату є природний нейротоксин, який виділяють з морських червів. Він малотоксичний, помірний алерген, здатність до накопичення (кумулятивна властивість) слабка. Коли банкол застосовують у рекомендованих дозах, залишків його у бульбах картоплі не спостерігається.

Як і в роботі з іншими хімічними препаратами, під час застосування банколу необхідно дотримуватися певних санітарних правил:

- *у процесі обприскування користуватися індивідуальними засобами захисту (спецодяг та респіратор);*
- *не обприскувати рослини вдень, коли висока температура повітря (вище 20°С) і сильний вітер (понад 5 м/сек), доцільніше робити це пізно увечері або на світанку;*
- *суворо дотримуватися норм витрати препарату.*

В.Р.Педько,
кандидат біологічних наук

Тладіанта — красива ліана

У мене росте дивовижна рослина — тладіанта (червоний огірок). На ній було багато яскравих квіточок жовтого кольору, а от огірочків чомусь мало і не на всіх рослинах. Напишіть про цю гарну „незнайомку“, що їй потрібно для більшого врожаю. Огірочки у тладіанти невеликі, але приємні на смак. Що з них можна приготувати?

А.Ф.Шевкун,
Чернігівська обл.

Недавно почула про маловідому, але цікаву рослину — тладіанту. Дуже хочу дізнатися про неї якомога більше: садіння, догляд, як розмножується, однорічник чи багаторічник? Також хочу придбати насіння.

Ганна Леонтіївна Чорна,
322467, Дніпропетровська обл., Апостолівський р-н, с.Михайло-Заводське

Цього разу хочу розповісти про цікаву рослину, яку дуже рідко зустрінеш на присадибних та дачних ділянках — тладіанту. Це надзвичайно гарна ліана: хто хоч раз побачить її, не зможе залишитися байдужим до її дивовижної краси.

Належить вона до родини гарбузових. Рід тладіанти порівняно невеликий, налічує близько 15 видів. Один з них — тладіанта несправжня — зустрічається в дикому вигляді на прибережних луках та піщаному узбережжі Далекого Сходу, на Корейському півострові, у північно-східних районах Китаю. Це багаторічна швидкоросла трав'яниста дводомна ліана. Вона має бульбоподібний корінь, який формується на підземних пагонах. Бульби діаметром 1,5—2 см, завдовжки 6—8 см. Стебло шорстковолосисте, за допомогою вусиків піднімається на висоту 3—5 м. Листки світло-зеленого кольору, серцеподібні, на зворотному боці повстисті. Восени вся надземна частина відмирає (її потрібно зрізати), а в землі залишаються бульби — корінь тладіанти, який не боїться морозу. Весною, з настанням тепла, бульби пускають пагони, які ростуть надзвичайно швидко. Цвіте вона золотисто-жовтими квітками, подібними до огіркових. Плоди за формою і розміром також нагадують огірочки, вони мають довжину до 13 см, діаметр — 3 см.

Тладіанта — дводомна рослина. У чоловічих екземплярів квітки зібрані в китиці, а в жіночих — поодинокі. Достигаючі плоди набувають червоного кольору, тому її називають ще червоним огірком. За смаком вони кисло-солодкі, їстівні, містять до 100 дрібних насінин темного кольору, з твердою шкіркою. Плоди можна їсти сирими, солити, квасити, маринувати, додавати до салатів, варити з них компоти, варення, джеми, повидло. Збирають урожай восени, в кінці вересня — на початку жовтня, коли плоди стають м'якими і солодкими.

Вирощують тладіанту як для одержання смачних дивовижних огірочків, так і для краси. Велике листя, яскраві квітки і плоди на фоні зелені створюють чарівну казку протягом усього літа. Тому її використовують для озеленення і оздоблення балконів, альтанок, стін будинків, веранд, парканів, терас. Як і всі інші ліаноподібні рослини, тладіанта займає мало місця. Вона невибаглива до грунтів, освітлення і може рости в затінку. Отже, посадивши цю чудову рослину, матимете і користь, й красу.

Виростити тладіанту зовсім нескладно, бо розмножується вона і насінням, і бульбами. Насіння висівають навесні у парник або в ящики чи іншу посудину з поживною сумішшю. Коли рослини підростуть, їх пересаджують у більшу посудину. На постійне місце висаджують з грудкою землі, поливають, мульчують, щоб не пересихала земля, поки рослини приживуться.

Бульби висаджують восени або рано навесні на глибину 6—8 см. Тладіанта — невибаглива рослина, та все ж краще розвивається на поживному грунті при гарному освітленні. На одному місці може рости кілька років. Особливого догляду не потребує. Грядки потрібно прополювати, розпушувати, а коли не вистачає вологи — періодично поливати. Щоб не допустити загущення, бажано перекопувати грунт і вибирати зайві бульби.

У перший рік рослини можна не підживлювати, а в наступні роки доцільно вносити розчин гноївки чи курячого посліду у звичайних дозах або мінеральні добрива.

Тладіанта не дуже поширена на городніх та дачних ділянках, можливо, через особливості її запилення. На своїй батьківщині — у Східній і Південно-Східній Азії — її запилюють спеціальні комахи-бджілки, які ночують у розкритих бутонах чоловічої квітки. Наступного дня вранці бджілка перелітає з чоловічої квітки на жіночу, переносячи пилок і запилюючи квітку. Серед наших комах таких бджілок немає. Тому, щоб одержати багатий урожай, потрібно робити штучне запилення. Намотати на сірник ватку, доторкнутися нею до чоловічої квітки і перенести пилок на приймочку жіночої. Або зірвати чоловічу квітку і безпосередньо нею запилювати жіночу.

Цікаво, що наші комахи запилюють гарбузові рослини (патисони, огірки, кавуни, дині, гарбузи, кабачки), але ніколи не сідають на квітки тладіанти. Можливо, саме ця особливість призвела до того, що розмножують її частіше вегетативним способом, а не насінням, хоч якісне насіння добре сходить.

Крім дивовижної краси і смачних плодів, тладіанта має цінні лікувальні властивості. Кореневі бульби містять тритерпенові сапоніни і використовуються в китайській медицині як жовчогінний, діуретичний засіб. Надземна частина рослини, плоди і насіння корисні при лікуванні гіпертонії, головного болю. Квітки допомагають хворим на грип. Насіння застосовують і як відхаркувальний, в'яжучий та протиблювотний засіб.

Знайдіть місце для цієї екзотичної рослини на своїй присадибній чи дачній ділянці, і ви будете насолоджуватися її неповторною красою та смачними плодами.

Бажаючим виростити тладіанту можу допомогти насінням, але бажано взамін на садивний матеріал чи насіння інших рідкісних рослин або нових сортів помідорів, перцю, квітів.

Ганна Федорівна Краснопольська,
343246, Донецька обл., Слов'янський р-н, с.Рай-Олександрівка, вул.Молодіжна, 35

Щоб картопля була врожайна

Коли працюю на городі, дехто часом цікавиться, як я вирощую картоплю і чому вона у мене така гарна. І справді, моя картопля набагато краща, ніж на багатьох інших городніх ділянках.

Знаю, що вже багато написано про картоплю, про агротехніку її вирощування, але більшість людей не звертають уваги на поради та думки інших. Тож і врожаї одержують низькі, і якість бульб невисока.

Дуже впливає на урожай ретельний добір садивного матеріалу. Адже недарма в народі кажуть: „Що посієш, те й пожнеш". А як ставиться до цього більшість городників-аматорів? Копаючи картоплю, збирають її всю підряд і лише зовсім дрібну, якої завжди багато, відбирають окремо на корм худобі. Всю зиму кращі бульби споживають, а те, що залишилося, виносять перед садінням із сховища, перебирають, обламують всі паростки, які часом сягають 20 см, відкидають гнилу, а решту садять. Такі бульби, до того ж різного розміру й конфігурації, погано проростають, а потім бур'яни і жуки зовсім знесилюють їх.

А ще роблять так: картоплю з обламаними паростками, різнобарвну і різної величини, ріжуть навпіл і кидають у ямки по дві. Коли я поцікавилась, навіщо це, мені відповіли, що так колись робили батьки, отож традиція.

У статті Янчевського у журналі „Дім, сад, город" №2 за 1995 р. „Складові врожайності картоплі" наведено багато корисних порад. Та, на жаль, не всі ті поради можна здійснити на присадибних ділянках, бо це просто не під силу людині, в якої так багато справ, а особливо мити бульби, та ще й з щіточкою. Це можна зробити на двох-трьох сотках, а в багатьох по 20—40 соток картоплі.

А тепер про те, що я роблю, аби вона була у мене врожайна, смачна і навіть гарна. Так, бо саме гарна картопля і смачна, і врожайна, і ще її дуже приємно й легко чистити. Тому я постійно в пошуках. У мене завжди 4—5 сортів, з яких залишаю ті, які мені до вподоби, а потім знову шукаю щось нове.

Під час збирання врожаю хворі кущі викопуємо окремо, таких буває небагато і це неважко зробити. Тут же, на городі, з викопаної картоплі відбираємо бульби на насіння, типові для сорту, без будь-яких пошкоджень, правильної форми й однакового розміру (як велике куряче яйце). Така на око відкалібрована картопля дає гарні і дружні сходи, рівненькі, немов підстрижені кущі. І не потрібно виділяти насіннєві ділянки. Коли ж висаджую якийсь новий сорт, то весь урожай йде на насіння. Інша річ у великих господарствах, там без насіннєвих ділянок не обійтися.

Картопля у мене здебільшого ранніх сортів, які встигають сформувати бульби до появи різних несприятливих умов. В один з років, коли літо було посушливе, рання картопля дала непоганий урожай, тоді як пізня вдвічі менший. Вона засохла слідом за ранньою, хоч бульби були ще маленькі і не достигли. А коли з неї варили пюре, воно було як замазка.

Відібравши картоплю на насіння, вибираємо велику для харчування, а дрібну залишаємо для птиці. Хворі бульби спалюємо на полі разом з бадиллям.

Відібрані на насіння бульби тримаємо 5—7 днів (залежно від погоди) надворі у напівзатінку, щоб просохли й трохи позеленіли. Потім розкладаємо їх у ящики місткістю на два відра, заносимо у сховище, де вони зберігаються до весни. Температуру в ньому підтримуємо в межах плюс 2—4°. Іноді для цього доводиться охолоджувати приміщення, коли тепло, і навпаки, утеплювати, коли дуже холодно.

Тепер щодо садіння. Зоравши і заборонувавши город, намагаємося садити картоплю так, щоб не затоптувати посаджене, тобто йдемо слідом за тим, хто копає ямки. Тоді площа виходить рівною і її добре боронувати.

Коли на поверхні грунту з'являються перші паростки, відразу беремо граблі з великими й рідкими зубами і ретельно боронуємо. Завдяки цьому бур'яни гинуть, і картопля проростає чистою. Сусід заборонував ділянку відразу після садіння. А коли настав час полоти, сходів картоплі не було видно з бур'яну. Моя ж ділянка була чистою, сходи швидко пішли в ріст і мені навіть не довелося сапати, а відразу підгорнула. В результаті я заощадила багато часу та ще й одержала великий приріст врожаю.

У ящиках картопля зберігається дуже добре. У 20 з них тільки 4 картоплини були пошкоджені, а паростки у ранніх сортів мали довжину 2 см. За 12—15 днів до садіння ящики винесли на веранду, потім надвір, під навіс. Садивний матеріал був дуже хороший. Так, у ящиках, і повезли його на поле (за 1,5 км), а там обережно, аби не поламати паростки, висаджували в грунт. Та невдовзі нас спіткала напасть: картопля зійшла, а жук тут як тут. Поки у сусідів зійде, нам доводиться разів зо два збирати вручну. А як зійшла у сусідів, то жук пішов трохи молодшої шукати. Ну, а потім доводиться обприскувати від жуків та личинок. Не завадило б, звичайно, обробити й проти фітофтори та інших хвороб, але якось не доходять руки. Надалі обов'язково будемо це робити.

А сівозміна? Це загальна біда, про неї ніхто не думає, навіть ті, у кого є така можливість. У мене на городі біля хати, де багато різної городини, картопля (близько двох соток) тільки через 2 роки повертається на ту саму ділянку. А на полі, де маю город, тільки на третій рік відпочиває земля від картоплі. Тобто дві ділянки картоплі, а третя — інші культури. Це погано, але інакше не виходить.

Якось підрахували і вийшло , що в перерахунку на гектар одержуємо близько 350—400 центнерів картоплі.

Ось така моя проста, але доступна кожному агротехніка вирощування „другого хліба". Ще про гній. Усі знають, що потрібно удобрювати землю органікою і вносять свіжий гній. Але замість приросту врожаю мають його недобір, особливо коли літо сухе. Отож треба вносити під картоплю перегній, а якщо свіжий, то під попередню культуру.

Хотіла, щоб мої поради стали в пригоді тим, у кого не вдається картопля. На жаль, саме такі люди найчастіше нічого не передплачують і нічим не цікавляться, сприймають свої невдачі як належне. Але ж картопля — наш другий хліб, тож і ставитися до неї треба відповідно. Тоді можна сподіватися на успіх.

С.І.Кужанська,
Вінницька обл., м.Іллінці

Пропоную...

...саджанці — поштою. Виноград комплекснотійких сортів, суниця, жимолость, актинідія, лимонник китайський, обліпиха безколючкова, малина Кумберленд, а також жовта і червона; барбарис, йошта, смородина великоплідна чорна, біла і червона; кизил, ірга, елеутерокок, волоський горіх Ідеал, кімнатний лимон та ін. Каталог безкоштовно у підготовленому конверті. Якість пересилки гарантується.

А.Ф.Дейцев,
315325, Полтавська обл., Кременчук-25, вул.Восточна, 28, кв.11, т.(05366) 6-67-11

...народні та електронні засоби проти щурів і гризунів. Заадресований конверт.

254111, Київ-111, а/с 118

...садивний матеріал сортових гладіолусів, тюльпанів та ірисів.

Микола Іванович Якименко,
251131, Чернігівська обл., Носівський р-н, с.Червоні партизани, вул.Кірова, 9

...колекцію тюльпанів 500 сортів.

Геннадій Володимирович Титаренко,
312166, Харківська обл., Вовчанський р-н, смт Новий Салтов,вул. 8 Березня, 32; а також 310195, м.Харків, а/с 6067, тел. (0572) 35-71-76

...великі гофровані гладіолуси (70), айстри (5), гіацинти (12), нарциси (10), ехінацея, сальвія, топінамбур. Ціни помірні. Конверт — каталог.

М.П.Косевич,
285314, Івано-Франківська обл., смт Заболотів, вул. С.Стрільців, 30

...лілеї, ліатрис, іриси, гіацинти, тюльпани, троянди — унікальна колекція кращих сортів. Екзотична цибулинна рослина Тібетська ящірка для альпійських гірок. Щоб отримати каталоги, вкладайте підписаний конверт.

Зінаїда Кузьмівна Глуменко,
255560, Київська обл., Фастівський р-н, сел. Кожанка, вул. Щорса, 20

...широкий вибір смачних високоврожайних сортів картоплі селекції Голландії, Німеччини, Шотландії, США різних строків достигання. Гарантую чесність, якість, швидке виконання замовлення. Для відповіді надсилайте підписаний конверт.

Володимир Іванович Петренко,
315863, Полтавська обл., Гадяцький р-н, с.Березова Лука

...селекційного іридарію новітні екстра-іриси 500 сортів, багато жоржин — 1—3 гривні.

В.Д.Ярмоленко,
315604, Полтавська обл., Миргородський р-н,с .Кибинці

...багаторічна трава (сад, газон). Без скошування та бур'янів. Детальний опис — 1 гривня у зворотному конверті. Альпінарій.

252087, Київ-87, а/с 704/2, тел. 277-70-68

...тюльпани 80 сортів. Подробиці та адреса у №№ 4,5.

Геннадій Караваєв

...цибулини тюльпанів, нарцисів, лілій, гіацинтів, дрібноцибулинних. Каталог у конверті замовника.

Наталія Олександрівна Титовська,
332600, Запорізька обл., м.Кам'янка-Дніпровська, вул.Набережна, 438

...приймаю попередні замовлення на саджанці чорноплідної малини, суниці великоплідної Маршал, ожини Техас і Торнфрі, меліси, синюхи, барвінку. Насіння різноманітних перців (6), лофанту, лагенарії, хворобостійких огірків. Обміняюсь на ремонтантну суницю Тристар, Триб'ют, виноград, троянди, нектарин.

Тетяна Сергіївна Кравчук,
287020, Вінницька обл., м.Козятин, вул.Довженка, 51

...саджанці кращих сортів суниць: Десна, Ларемі, Тудла, Корона, Дукат, Кардинал, Вебеніл, Чендлер, Маршал, Женева, Диво Лихоносова, Тристар та інші. Щоб отримати каталог, вкладайте підписаний маркований конверт.

Віктор Васильович Гудзенко,
273200, Одеська обл., м.Балта, вул.Московська, 40

...український Банк даних колекціонерів рослин сприяє в пошуку рідкісних та екзотичних рослин. Список зареєстрованих рослин надсилається безкоштовно за наявності конверта. Запрошуємо всіх любителів рідкісних рослин зареєструватися у нас.

Н.Б.Болотських,
253105, м.Київ-105, а/с 17

...троянди на будь-який смак! Саджанці більше 100 суперсортів троянд світової селекції, включаючи вражаючі плетисті сорти. Тільки у нас найбагатший асортимент і висока якість. На замовлення надсилається каталог, вкладайте конверт. Чекаємо Ваших листів.

Сергій Сергійович Овчаров,
334439, Крим, Бахчисарайський р-н, с.Холмівка, вул.Шкільна,38

...Найкрасивіші!!! Найрідкісніші!!! Найновіші!!! Саджанці поштою. Найсмачніші плоди. Смородина як великі сливи, ягоди до 9 г. Малина — більша помідора, ягоди до 30 г. Агрус безколючковий, ожина, жимолость та інше. На замовлення надсилається каталог, вкладайте конверт. Чекаємо Ваших листів.

Сергій Сергійович Овчаров,
334439, Крим, Бахчисарайський р-н, с.Холмівка, вул.Шкільна,38

...Терміново! Продам газифікований будинок у центрі міста Кам'янця-Подільського в престижному районі загальною площею 120 кв.м з усіма зручностями. Капітальні гараж та погріб, садок, ягідні кущі, землі 7,5 сотки, є телефон. Звертатись:

281900, Хмельницька обл. м.Кам'янець-Подільський, тел. (03849)2-25-40

...садивний матеріал троянд із колекції 100 сортів, величезної гами кольорів від сніжно-білих і криваво-червоних до блакитних і бузкових. Великий вибір цибулин тюльпанів: лілієподібних, бахромчастих, багатоквіткових, найрізноманітніших кольорів. А також садивний матеріал нових сортів часнику, насіння гігантського солодкого перцю, рожевих помідорів і солодкої цибулі Ялтинської. Щоб отримати каталоги, надсилайте заадресований конверт з маркою.

Поліна Олександрівна Козлова,
334410, Крим, Бахчисарай, а/с № 1

...саджанці: китайський лимонник, золотий корінь, обліпиха, чорна малина Кумберленд, червона малина, барбарис, жовті порічки, мордовник, дев'ясил. Насіння: цукрове просо, цукрова тростина, чорнокорінь, вігна, турецька квасоля, цуккіні, амарант, гірчиця, коріандр, ревінь, пастернак, дайкон, базилік, лимонна меліса, ехінацея, топінамбур, чуфа, цибуля порей.

Марія Олександрівна Голюк,
281104, Хмельницька обл., Старокостянтинівський р-н, с.Бутівці

..."Гомеопатія для всієї сім'ї". Більше ста доступних та ефективних препаратів — поштою.

Інформація за адресою: 252054, Київ, а/с 170

...саджанці суниць, малини, йошти, агрусу, чорної смородини, порічок, ранньої великоплідної вишні Шпанка, винограду, лимонника китайського; лікарських рослин; квітів-багаторічників: ірисів, півоній, великоквіткового бузку, флоксів, ромашок, лілій; насіння овочів і квітів; книги, журнали. Ваш конверт.

Ганна Степанівна Федорова,
330027, м.Запоріжжя-27, а/с 79

...зааненські козенята.

Тамара Миколаївна Полтавець,
314040, Полтава, вул.Кондратюка, 15, кв.54
тел. (05322) 3-89-56

...кращі сорти смородини, малини, агрусу, йошти, суниць у великій кількості.

Володимир Федорович Нікіпєлов,
258222, Черкаська обл., Черкаський р-н, с.Тубільці, Шевченка, 76

...цибулини тюльпанів Аристократ бузково-малинового кольору, квітконіжка дуже міцна, висота сягає 75—80 см, келих — 7—9 см. На сонці не розкривається. Зріз чудово зберігається і користується попитом. Реалізую від 10 цибулин по 50 коп. Поштові витрати за рахунок покупця.

Наталія Сергіївна Єрмоленко,
251630, Чернігівська обл., смт Сосниця, вул.40 років Жовтня, 29, тел. (04655) 21659

...післяплатою (накладною платою) тюльпанне дерево, півонія деревоподібна, гумі, магнолія, радіола, гінкго, аралія, гліцинія, женьшень, текома, актинідії гібридні, морозник та багато іншого. Конверт з адрсою — каталог.

Ярослав Дмитрович Гандзій,
293301, Львівська обл., Жидачівський р-н, с.Гнідичів

...насіння овочів і квітів голландської та вітчизняної селекції, засоби захисту рослин від шкідників та хвороб. Банкол, найефективніший найновіший засіб проти колорадського жука, хлорокис міді, децис, альєт, раундап, шерпа, арріво, карате, ридомил, фастак, регент, інта-вір, акробат, полікарбоцин; біостимулятори росту рослин — емістим, картоплі — потейтин.

252170, м.Київ-170, а/с 87

...інкубаційні яйця фараонів, японських перепелів. Молодняк.

м.Вінниця, тел. (0432) 35-33-03

...колектив садівників надішле насіння городніх культур, квітів, лікарських рослин вітчизняної і закордонної селекції та ін. Ціни (пакет 5—30 г) 0,20—1 грн. Пенсіонерам 50%-на знижка. Висилаємо на замовлення весільні рушники, серветки, наволочки та ін. Надішліть 2 грн. за каталог, які потім увійдуть у суму замовлення, конверт з/а.

С.О.Сопільник,
317320, Кіровоградська обл., м.Новоукраїнка, а/с

...саджанці йошти, інжиру, актинідії, крондалю, ожини (3), суниць великоплідних, чорноплідної малини та лікарських рослин. Обміняюсь на ремонтантні суниці, черешні, сибазон.

О.В.Грогуль,
287020, Вінницька обл., м.Козятин, вул.Мічуріна, 18, кв.27

Знайомство...

Мені 60. На пенсії з 55 років. Пенсія 60 грн. Маю здоров'я працювати біля землі. Прошу відгукнутися жительку села віком 55—60 років для створення сім'ї.

Писати: 320038, м.Дніпропетровськ-38, до запитання. Паспорт АЕ № 147582.

Увага!

У редакції журналу „Квіти України“ започаткована серія „Бібліотека квітникаря“. Уже видані перші книжечки — „Сукулентні рослини“, „Магнолії“, „Дворічні рослини“. До кінця року мають вийти: „Троянди“, „Клематиси“, „Кімнатні рослини“.

Ця серія цікава тим, що готують її фахівці ботанічних садів України, працівники квітникарств і дослідних станцій — спеціалісти найвищого класу.

Слід відзначити, що книжки недорогі і доступні всім.

Ціна одного примірника — 1 грн.50 коп. Передплатники журналу „Квіти України“ та комплекту „Дім, сад, город“ + „Квіти України“ отримують цю серію по передплаті.

Шановні друзі, якщо ви любите квіти, рослини, хоч трохи займаєтесь квітникарством, можете зібрати у себе вдома недорогу, але змістовну бібліотечку „Квітів України“. Усі ваші замовлення виконаємо післяплатою.

Адреса для замовлень:
253002, а/с 208, „Квіти України“.

Надсилаємо післяплатою

Газонну траву (Голландія) — 300 г на 15 м², ціна 6 грн.; стимулятори росту: потейтин (10 ампул — 1 упаковка) — ціна 2,50 грн.; емістим (5 амп.) — 10 грн.; засоби від колорадського жука: децис (1 упак. — 3 амп.) — 2,50 грн.; карате (1 упак. — 3 амп.) — 2,50 грн.; альєт — від хвороб на огірках, на 1 сотку — ціна 4,50 грн.; садовий вар, 40 г — ціна 1,20 грн.; мікродобрива для кімнатних та садових квітів — ціна 1 упак. 2 грн.; добрива для кімнатних рослин, квітучих або листяних — ціна 2,50 грн.; афіоль біо (засіб для боротьби з шкідниками на кімнатних рослинах та овочевих культурах) — ціна 4,20 грн.; концентрований біогумус для підживлення рослин — ціна 3,50 грн.

Для оформлення замовлення необхідно написати потрібні вам засоби і кількість. Мінімальна сума замовлення — 5 грн. Витрати за пересилку — фіксовані, залежно від вартості замовлення. Якщо вартість замовлення становить від 5 до 10 грн., то вартість пересилки — 3 грн.; 11—15 грн. + 4 грн.; 16—20 грн. + 4 грн.50 коп.; 21—35 грн. + 6 грн.; 36—50 грн. + 6 грн. 50 коп.; 51—60 грн. + 7 грн.; 61—80 грн. + 9 грн.; 81—100 грн. + 15 грн. Гроші наперед і в конвертах не висилати. Чітко пишіть повну адресу, прізвище, ім'я, по-батькові. Замовлення надсилати на адресу: 253002, Київ—2, а/с 208, „Квіти України“.

Відділ „Насіння—поштою“ при журналі „Квіти України“ надсилає післяплатою насіння найкращих сортів та гібридів вітчизняної та зарубіжної селекції. Повний перелік та ціни друкуються у журналі „Квіти України“ (передплатний індекс 74275). Комплект „Дім, сад, город“ + „Квіти України“ — індекс 22431.

Допоможи своїй щитовидці

Лікар-натуропат Олена Світко продовжує розповідати про ефективне лікування щитовидної залози новими методами

Ендокринна функція щитовидної залози залежить від надходження до організму йоду та його сполук. Йод неорганічний, той, що надходить із їжею та водою, легко засвоюється у необхідній кількості. Надлишок йоду не змінює функції нормальної щитовидної залози. Його ж недостатність може призвести до ендемічного зобу, через що в людини з'являються набряки, збільшується вага тіла, погіршується настрій. Такий різновид зобу часто буває у людей, які живуть у місцевості, де грунт бідний на йод (наприклад, у горах). Там з метою профілактики або лікування застосовують йодовану сіль. Ефективним є застосування йодованої солі та розчинів йоду і за базедоподібних зобів. Фізіологічна дія йоду у даному випадку обумовлена зменшенням активності тиреоїдних гормонів.

Але найцікавішим є те, що в природі існують органічні сполуки йоду, які містяться в рослинах. Такі сполуки доцільно застосовувати як за гіпо-, так і гіпертиреоїдних станів. Їхнє значення у нетрадиційній медицині надзвичайно важливе.

Рослини, які містять у собі велику кількість йоду

Трави: живокіст (корінь), ісландський мох, нетреба колюча, подорожник ланцетоподібний, рута жовта, насіння льону, терен (квітки), деревій, квасолиння, звіробій, дрік красильний, шавлія лікарська.

Спеції: васильки, часник.

Фрукти: вишня, лимони, малина, райські яблучка, смородина, фейхоа, чорноплідна горобина.

Рослини, до складу яких входить кальцій

Трави: арніка лікарська, живокіст (корінь), крушина, розмарин, ромашка, насіння льону, спориш лікарський, квасолиння, хвощ польовий, чебрець лісовий, квітки бузини.

Спеції: цибуля пір, кмин, часник.

Овочі: зелений горошок, капуста (біла), капуста (цвітна), картопля, буряк, соєві боби, квасоля (плід), цикорій (салатний).

Ягоди, фрукти: апельсини, вишні, груші, лимони, смородина.

Окремо варто згадати про такий маловідомий фрукт — плоди фейхоа. Вони містять велику кількість водорозчинних сполук йоду. Корисно вживати щоденно 2—3 плоди або готувати "холодне" варення із плодів фейхоа: перетріть їх із цукром у пропорції 1:1.

Фітотерапія і дієти

Часто буває необхідно доповнити курс лікування щитовидної залози процедурами, які посилюють циркуляцію крові в організмі. Це можуть бути контрастні душі (поперемінно — гарячі й холодні), ванни та компреси з трав. Інколи рослини використовують у вигляді зборів, де трави взаємно доповнюють одна одну і посилюють лікувальний вплив на організм.

Збори за гіпофункції щитовидної залози такі:

1. Трава дроку красильного — 10 г. Залити 200 мл холодної води, приготувати відвар, приймати по 1 ст. ложці тричі на день.

2.Трава нетреби колючої (страхополох) — 10 г. Залити 200 мл холодної води, приготувати відвар, приймати по 1 ст. ложці тричі на день.

3. Свіжий сік жерухи гіркої — 100 г по 1 ст. ложці тричі на день.

4. Трава жерухи гіркої — 30 г. Залити 600 мл окропу, настояти 20 хв, приймати по 1 склянці тричі на день.

За гіперфункції щитовидної залози (за тиреотоксикозу, гіпертиреозу):

1. Трава перстачу білого — 10 г. Залити 200 мл окропу, настояти, застосовувати по 1 ст. ложці 3—4 рази на день.

2. Насіння льону — 60 г
Бурі водорості — 60 г
Трава буркуну білого — 60 г
Трава вероніки — 60 г.
Змішати, одну ст. ложку збору на склянку окропу, пити 2—3 рази на день.

3. Кора дуба — 20 г
Кореневище осоки піщаної — 20 г
Листя щавелю кислуватого — 20 г
Бурі водорості — 40 г.
Змішати. Одну ст. ложку збору на склянку окропу, пити 1—2 склянки на день.

4. Кореневище папороті — 10 г
Мох ісландський — 20 г
Корінь солодки — 20 г
Кореневище пирію — 20 г.
Змішати. Одну ст. ложку збору на склянку окропу, пити 2—3 склянки на день.

5. Плоди шипшини — 100 г
Мох ісландський — 50 г.
Змішати. Залити 1 л. води, довести до кипіння, випити за один день.

6. Листя горіха волоського — 10 г
Листя кропиви — 10 г
Корінь валеріани — 10 г
Корінь солодки — 10 г.
Змішати.Три столові ложки збору на 500 мл води, довести до кипіння, випити протягом дня.

7. Плоди горобини — 10 г
Кора дуба — 10 г
Кора кондуранго — 10 г
Листя кропиви — 20 г
Мох ісландський — 20 г.
Змішати. Одну столову ложку збору на склянку води, закип'ятити, настояти протягом 10 хвилин, випити 2—3 склянки за день.

8. Настоянка валеріани — 20 г
Екстракт кондуранго — 8 г
Сік журавлини — 15 г.
Змішати. Приймати тричі на день по 20—30 крапель на 1/4 склянки води.

Дієти за хвороби щитовидної залози

Необхідно вживати переважно лужні продукти харчування, а також продукти з високим вмістом мікроелементів, необхідних для нормальної роботи ендокринної системи: йод, кальцій, фтор, цинк, залізо, золото, кремній. Корисні відвари з картопляних шкірок, апельсиновий сік, плоди фейхоа, сухе молоко, морські водорості та інші "дарунки моря", зокрема — печінка тріски. Бажано вживати внутрішні органи жуйних тварин — печінка, нирки.

Найоптимальніший засіб вилікувати хворобу — не допустити її. Значить, треба замислитися над способом життя, який ви ведете, обережно ставитися до свого організму і цінувати те, що надала вам сама Природа.

Натуропат Олена Віталіївна Світко приймає за такою адресою:
м.Київ, Голосіївська площа, 53-а, каб. № 223, дитяча поліклініка.
Телефони:
(044) 488-88-73, 261-15-22

Із журналу №5, 1999 р. БУДЬМО здорові

Сорт Київська гібридна

Алича
стає звичною культурою в саду

Аличу порівняно недавно почали впроваджувати в сади як промислову культуру. Вирощують її переважно на півдні, але останнім часом вона швидко поширюється навіть у північних районах. Культивувати аличу почали на Північному Кавказі, Нижньому Поволжі, південній частині Чорноземної зони Росії. Цьому сприяє велика адаптивність рослини: вона росте на сухих і важких глинистих грунтах, важких запливаючих чорноземах, на пісках, переносить засолення грунтів, досить витривала до хвороб.

У місцях традиційного вирощування, зокрема на Кавказі, з аличі готують найулюбленішу страву — лаваш, багатий на вітамін С продукт. Протерту крізь сито розварену аличу підсушують, прикатують, розрізують на смуги. Вживають як приправу: до перших страв — для підкислення, до других — додають у соуси.

Продукти, виготовлені з аличі, корисні за гіповітамінозів С і А. Мармелад з неї — проносне.

Алича — дерево або кущ заввишки 4—9 м, діаметром 25—50 см. Крона розлога, гілки з колючками. Листя овальне або яйцеподібне. Плоди округлі, зелені, рожеві, червоні, жовті, темно-лілові. У деяких сортів кісточка відокремлюється від м'якуша. Основна маса коренів розміщується на глибині 30—45 см, вертикальне коріння сягає вглиб більш як на два метри. Плодоношення зосереджене на однорічних приростах. Плоди достигають дуже рано — у червні, липні. Урожайність висока — 30—40 кг з дерева, або 150—300 ц/га.

У колекції Центрального ботанічного саду ім.М.М.Гришка НАН України найкраще зарекомендували себе насамперед сорти нашої селекції: Київська гібридна і Любительська. Заслуговують на увагу також Василівська, Десертна, Обільна, Піонерка, Пурпурова.

Київська гібридна (Василівська x Десертна). Дерево середньої сили росту. Плоди середні, одномірні, масою 20—25 г, фіолетово-бурого забарвлення. М'якуш темно-кремовий, ніжний, соковитий, кисло-солодкого приємного смаку, вміст цукрів — 5,7%, кислот 0,96%, пектинових речовин — 0,1%, вітаміну С — 14,6, каротину 0,17 мг%, дегустаційна оцінка — 4,5—5 балів. Плоди універсального використання. Достигають у першій половині липня, урожайність 30—50 кг з дерева. Рослини відзначаються підвищеною зимостійкістю.

Любительська (Вітамінна). Сорт, виведений схрещуванням аличі Василівської з Десертною. Дерево середньої сили росту. Плоди середні, масою 20—25 г, округлі, фіолетово-бурі. М'якуш темно-кремовий, ніжний, соковитий, кисло-солодкого смаку. Вміст цукрів — 7,4%, кислот — 1,4, пектинових речовин — 0,15%, вітаміну С — 20,44 мг%, каротину — 0,04 мг%, дегустаційна оцінка 4—4,5 бала. Плоди достигають рано — на початку липня, на три—п'ять днів раніше Київської гібридної. Урожайність висока — 35—50 кг з дерева. Плоди універсального використання.

Василівська. Сорт виведений у Нікітському ботанічному саду з місцевих кримських форм аличі. Дерево середньоросле. Плоди середнього розміру (12—20 г), округлі, темно-вишневі, м'якуш світло-жовтий, кисло-солодкий, приємний на смак. Достигають у середині липня. Урожайність висока — 70—100 кг з дерева. Плоди вживають свіжими, консервують.

Десертна (слива Бербанк×алича Таврійська). Сорт виведений у Нікітському ботанічному саду. Дерево сильноросле. Плоди округлі, великі (25—30 г), темно-пурпурові. М'якуш оранжевий, приємного смаку. Сорт скороплідний, самобезплідний. Родить рясно (50—120 кг з дерева).

Обільна (слива Бербанк×алича Таврійська). Сорт виведений у Нікітському ботанічному саду. Плоди середні й великі (20—25 г), м'якуш світло-жовтий, кисло-солодкий, смачний. Кісточка добре відокремлюється. Час достигання — липень.

Піонерка. Сорт виведений у Нікітському ботанічному саду з місцевих форм аличі. Дерево сильноросле. Плоди середні й великі (20—25 г), бордові, м'якуш кремовий, ніжний, соковитий, приємного кисло-солодкого смаку. Родить рясно. Плоди достигають у середині червня.

Пурпурова. Сорт виведений у Нікітському ботанічному саду з місцевих форм аличі. Дерево середньоросле. Плоди середні і великі (18—30 г), округлі, темно-червоні, м'якуш світло-жовтий, кисло-солодкий. Достигають у кінці червня.

Умови вирощування

Алича потребує таких умов, як і слива звичайна. Для неї підбирають теплі сонячні ділянки, не затінені. У малоосвітлених місцях з недостатньою циркуляцією повітря дерева родять не рясно, у плодах мало цукрів, вони часто загнивають. Грунт має бути легким, поживним, з достатнім вмістом кальцію, помірно вологим.

Площа живлення на багатих грунтах при зрошуванні для сильнорослих сортів — 8×6, 8×4 м. Слаборослі сорти садять густіше — 6×4, 6×3, за оптимальних умов — 7—8×3—4 м. Перед перекопуванням грунту восени вносять 4—6 кг гною, 100—150 г суперфосфату і 30—35 г калійної солі на квадратний метр. В садильні ями розміром 80×70 см вносять 8—10 кг перегною.

Найкращий час садіння — весна. Посадивши, саджанці обрізують і поливають (троє-четверо відер води на

рослину). Протягом весни і на початку літа поливають ще двічі-тричі.

Формування і обрізування

Формують крону аличі за розріджено-ярусною системою, висота штамба — 40—60 см; основні гілки крони розміщуються поодиноко або на відстані 15—30 см одна від одної, або групами — по дві-три суміжні в поєднанні з поодинокими. Загальна кількість гілок у кроні — шість—вісім. У деяких сортів одразу закладається крона у вигляді чаші, таку її і треба підтримувати. У період формування провідник зберігають і тільки після виведення необхідної кількості гілок його зрізують над останньою бічною гілкою. Обрізуючи молоді і плодоносні дерева, дотримуються такого принципу: підпорядкування гілок центральному провідникові, видалення чи сильне вкорочування гілок, що загущують крону.

Догляд за рослинами

Грунт утримують пухким і чистим від бур'янів, восени перекопують під деревами на глибину 10—12 см. Органічні добрива вносять раз на два-три роки, мінеральні — щороку, особливо під плодоносні дерева. У плодоносних насадженнях добрива вносять на всю площу, зайняту деревами. Щоб мати гарні, високоврожайні насадження, їх треба поливати. І не тільки в південних районах, а й у Лісостепу.

У молодих садах поливи прискорюють розвиток рослин і сприяють більш ранньому початку плодоношення, а в плодоносних різко підвищують урожайність і поліпшують якість плодів. До речі, це стосується й інших плодових культур.

Помічено, що найцінніші сорти яблуні і груші при зрошенні дають найбільше високоякісної продукції. Особливо потребують поливання яблуня, груша, слива, алича. В господарствах Запорізької, Херсонської та інших областей, де аличу поливають двічі-тричі за вегетацію, одержують 80—100 ц плодів з гектара.

Особливо потрібно поливати дерева в першій половині літа, коли вони використовують велику кількість води. Приблизні строки: в молодих садах перший полив — на початку червня, другий — у першій половині липня, третій — у першій половині серпня; в плодоносних — перший полив (у Степу) через тиждень-два після цвітіння, другий — приблизно через місяць після першого (в Лісостепу це буде перший полив), третій і четвертий — також з інтервалом у місяць. Якщо восени опадів мало, дерева після листопаду також треба полити (вологозарядковий полив). Поливати треба такою кількістю води, щоб вона добре промочувала грунт на глибину 70—80 см, де розташовується основна маса мичкуватого коріння. Для цього на квадратний метр площі під час першого поливу треба дати троє-четверо відер води.

Під одне дерево, залежно від віку і вологості грунту, за один полив витрачають води: 3—5-річне — 10—15 відер, 8—10-річне — 30—40. Після кожного поливання, як тільки вода вбереться грунтом, його розпушують.

Шкідники і хвороби

Аличі шкодять: павутинний кліщ, бурий плодовий кліщ, хмелева попелиця, чорний та жовтий сливовий пильщик, слива плодожерка; хвороби — червона плямистість листя, дірчаста плямистість (клястероспоріоз), борошниста роса, моніліальний опік, іржа та ін.

Павутинний кліщ пошкоджує більше ста видів рослин, зокрема персик, абрикос, сливу, аличу. Личинки і дорослі кліщі висмоктують з листків і стебел поживні речовини, листки в цих місцях знебарвлюються, буріють, засихають і обпадають. Знижуються врожайність і морозостійкість рослин. Тому восени треба знищувати бур'яни, спалювати рослинні рештки, розпушувати грунт, перекопувати пристовбурні круги, очищати штамби від старої, відмерлої кори, білити вапном. Весною, якщо з'явилися кліщі, слід обприскувати рослини одним з препаратів: рогором (БІ-58, фосфамідом) в концентрації 0,2%, карбофосом — 0,3—0,4, кельтаном — 0,2—0,3, антіо — 0,2, каратаном — 0,2%.

Дірчаста плямистість (клястероспоріоз) — грибкова хвороба, пошкоджує персик, абрикос, сливу, аличу та інші кісточкові. Уражуються всі надземні органи рослини, ростові і квіткові бруньки, квітки, зав'язь, плоди, листя, пагони і гілки. Хвороба дуже шкодочинна. За сильного ураження пагони і гілки відмирають, не встигаючи розвинутися. Зменшується врожай, різко знижується його якість. Щоб позбавитися від грибкових хвороб, проводять комплексне обприскування восени (після обпадання листя) і весною (за тиждень до цвітіння) тривідсотковою бордоською рідиною, після цвітіння — двічі-тричі одновідсотковою.

І.М.Шайтан, канд.біол, наук,
Л.М.Чуприна, науковий співробітник,
І.К.Кудренко, канд.біол.наук
Центральний ботанічний сад ім.М.М.Гришка НАН України

Відомо, що один з головних чинників успішного росту і плодоношення плодового дерева — підщепа, тобто потужна зимостійка коренева система та штамб, що забезпечують прищепу водою й поживними речовинами і міцно тримають дерево в землі.

У садівництві нині практично для кожної культури є вегетативно розмножувані підщепи. Однак поряд з суттєвими перевагами вони мають і ряд недоліків, зокрема порівняно високі вимоги до рівня агротехніки, які не завжди вдається забезпечити, потреба в підпорі і недовговічність дерев — 15—20 років. Тим часом на насіннєвій підщепі дерева живуть 40—50 років, тому вона була і залишається досі основною у садівництві.

Яку підщепу підібрати?

Для яблуні найкращою підщепою є сіянці яблунь осінніх строків достигання. Вони формують потужну кореневу систему і могутню надземну частину, яку можна окулірувати у перший рік росту. Сіянці дикої лісової яблуні, хоч і невибагливі, але дають малий приріст, мають слабке коріння, а щепити їх можна лише на другий рік.

Як підщепу для груші слід використовувати сіянці лісової дикої груші або культурних сортів. Сіянці айви (на відміну від вегетативно розмножуваної), як правило, не придатні. Не набули поширення і такі підщепи для груші, як чорноплідна горобина (дає багато порослі), глід та хеномелес проявляють несумісність.

Найкраща підщепа для сливи, аличі, персика, абрикоса — сіянці аличі. Заслуговують на увагу також сіянці повстистої (китайської) вишні. Непогана підщепа для цієї групи кісточкових сіянці абрикоса, але на важких грунтах вони пригнічуються в рості та проявляється несумісність. Сіянці сливи, на наш погляд, як підщепи не варті уваги — повільно ростуть, утворюють слабку кореневу систему, дуже уражуються грибковими хворобами.

Для вишні і черешні найліпша підщепа — сіянці вишні та дикої пташиної черешні. Вишня антипка (магалебська) для Лісостепу та Полісся України як підщепа непридатна.

Заготівля насіння

Якість сіянців перш за все залежить від насіння, тому його необхідно заготовляти в оптимальні строки, з добре сформованих плодів. Із дрібного, нетипового, легковагого виростають слабкі сіянці, тому такі насінини потрібно видаляти, залишаючи лише виповнені, великі, важкі. Для цього насіння висипають у банку з водою. Через деякий час легке і щупле спливає на поверхню, його викидають, а те, що залишилося, стратифікують.

Велику роль відіграють і умови зберігання насіння: пересушування і тривале зберігання знижують його схожість та погіршують якість сіянців. Насіння яблунь і груш краще зберігати в плодах: у літніх, осінніх — до перестигання, у зимових — до стратифікації. Вибране насіння

Насіннєва підщепа основна

просушують та складають у паперові пакетики з назвою сорту, датою заготівлі і до стратифікації зберігають сухим. Також сухим утримують насіння персика, абрикоса, хеномелеса (айви японської), айви звичайної та обліпихи.

Кісточки вишні, сливи, черешні, аличі, терносливу, кизилу, повстистої вишні, за влучним виразом І.В.Мічуріна, необхідно висівати „з рота в землю", тобто, добувши з плоду, негайно змішати з вологим субстратом, в якому вони будуть стратифікуватися, і занести у підвал чи поставити в холодильник або висіяти у відкритий грунт відразу після заготівлі. Підсушені кісточки втрачають схожість.

субстраті — піску, моху, тирсі, торфі за температури плюс 1–5°С чи під снігом. Іншими словами — це штучно змодельована фаза біологічного дозрівання та розвитку насіння. Адже в природних умовах воно разом з обпалими плодами перезимовує в грунті чи листі і в цей час відбуваються біологічні процеси підготовки його до проростання.

Тривалість стратифікації для кожної культури різна (див табл.). Зазначимо лише, що айву звичайну, японську (хеномелес), обліпиху можна висівати рано навесні без стратифікації, за 40—60 днів насіння пройде її у грунті і в травні з'являться сходи.

Техніка стратифікації досить проста.

і залишений відкритим на одну добу холодильник спровокував проростання насіння повстистої вишні у грудні. Уся праця виявилася марною, 5 кг накільчених кісточок довелося викинути на смітник. Отже, різких коливань температури під час стратифікації не повинно бути. Негативно позначаються також перезволоження та пересихання субстрату. Як тільки дозволяє погода, ранньої весни стратифіковане насіння висіваємо у грунт.

Стратифікацію можна і не проводити. Просто посіяти свіжозібране насіння кісточкових у відкритий грунт, старанно його замульчувати тирсою чи соломою і в міру потреби поливати. А насіння яблуні, груші, абрикоса можна посіяти під зиму. Це дає змогу уникнути зайвих клопотів, але процент виходу сіянців буде меншим.

На закінчення кілька слів про те, як

Календар заготівлі насіння плодових культур

Культура	Час квітування	Час заготівлі насіння (декада, місяць)	Вихід насіння, %	Зберігає схожість, років	Строки стратифікації: початок	Строки стратифікації: тривалість, днів
			Зерняткові			
Айва звичайна	Травень	I—III.11	0,7	1	01.02	90
Айва японська	—"—	I—III.09	1,0	2—3	01.03	60
Груша лісова	—"—	III.08—1.10	0,7	2—3	01.01	120
Груша Лимонка	—"—	II—III.08	0,7	2—3	01.01	100
Яблуня Боровинка	Квітень-травень	II—III.08	0.2	2	01.02	120
Яблуня Антонівка	—"—	I—III.09	0,2	2	01,02	120
Яблуня лісова	—"—	I—III.09	0,2	2	01.02	120
Яблуня китайська	—"—	I.09 — II.10	0,3	2	01.02	90
Глід звичайний	Травень	I.09 — III.10	20	—	с/з	240
			Кісточкові			
Алича дика	Квітень	I—III.08	9	—	с/з	150
Абрикос звичайний	—"—	III.07 — III.08	10	2	1.02	80
Вишня звичайна	Травень	III.06—III.07	7	—	с/з	180
Вишня магалебська	—"—	II—III.07	12	—	с/з	180
Вишня повстиста	Квітень	III.06—II.07	8	—	с/з	60
Кизил	Березень	III.08—III.09	20	—	с/з	300
Слива звичайна	Квітень—травень	II.08—III.09	5	—	с/з	180
Терен	Квітень	I—III.09	8	—	с/з	180
Тернослив	Травень	I.09—I.10	9	—	с/з	180
Черемха звичайна	Квітень	I—II.08	20	—	с/з	180
Черешня дика	—"—	III.06—II.07	10	—	с/з	150
Персик	—"—	III.08—II.09	6	—	с/з	100

***Примітка:** с/з — свіжозібраним.*

Насіння яблуні і груші слід зберігати за температури 10—15°С і вологості повітря 50—65%. Строки заготівлі для кожної культури наведено в таблиці. Плоди, з яких беруть насіння, повинні бути перестиглими. Але насіння глоду, шипшини та деяких інших культур слід заготовляти тоді, коли плоди лише починають буріти, за 3—4 тижні до господарської стиглості. Таке простратифіковане насіння зійде весною наступного року. А якщо брати його із повністю достиглих плодів, воно дасть сходи лише через рік або два. Насіння кизилу завжди сходить тільки на 2—3-й рік.

Стратифікація

Щоб насіння плодових культур не втратило схожості і проросло весною наступного року, його необхідно стратифікувати, тобто витримати у вологому

Насіння промивають і змішують з якимнебудь субстратом (одна частина насіння і три частини субстрату). Насіння яблуні, груші краще стратифікувати в дрібній тирсі, кісточки — у торфі. Можна використати промитий великозернистий пісок. Мох і торф — найкращі матеріали для стратифікації, бо вони мають високу вологоємкість, добру аерацію і антисептичні властивості, завдяки яким насіння не уражується грибками.

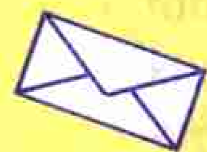
Насіння з субстратом ретельно перемішують, зволожують і укладають у горщики або невеликі дерев'яні ящики, в яких мають бути отвори для стікання лишків води. Горщики та ящики ставлять у погріб або холодильник з температурою 1—4°С. А перед проростанням виставляють у сніг або на лід. Застережу від окремих помилок: розморожений

ми заготовляємо насіння яблуні під час переробки яблук на сік. Плоди пропускаємо через корморізку, вичавлюємо сік на пресі, а вичавки, що залишилися, кидаємо у відро з водою. Вичавки плавають на поверхні, а насіння осідає на дно. Вибравши вичавки, відціджуємо насіння і зразу ж стратифікуємо. От і вся премудрість. Сільськогосподарський відділ УДЕНЦ (у минулому станція юннатів) започатковує з червня 1999 року Всеукраїнську дитячу акцію „Посади сад", розраховану на юних садівників та їхніх батьків. Тож нехай заготівля і стратифікація насіння плодових культур для одних буде першою справою в садівництві для інших — продовженням улюбленого заняття.

Петро Мазур,
зав. с.-г. відділом УДЕНЦ,
Київ, вул.Вишгородська, 19

Що це за птах — домашній фазан

Ось уже майже два роки ми з сусідами стежимо в журналі за рубрикою „Пропоную" й жодного разу ніхто у своїх оголошеннях не згадав про таку прикрасу на подвір'ї, як одомашнені фазани, чи павичі. І в журналі немає ніяких статтей про цих яскравих, неймовірно привабливих птахів, яких можна утримувати вдома.

На наш погляд, про кращу прикрасу на своїй садибі чи фермі не можна і мріяти. Ось ми і хочемо придбати павича з павицею. Проте, на жаль, жодної інформації про них не маємо. Невже в Україні ніхто не цікавиться цими птахами, невже ніхто їх не розводить? А вони набагато гарніші за індиків чи шипунів.

Тож дуже хотілося б, щоб наш журнал надрукував про цих птахів матеріал.

Олександра Володимирівна,
349020, Луганськ, Слов'яносербський р-н,
п/в Металіст, с.Лиман

Від редакції. *Шановна Олександро Володимирівно, щиро Вам дякуємо за лист. Прізвища свого Ви не написали, тому під листом ми поставили Ваше ім'я та по батькові.*

Ваші зауваження слушні, ми обов'язково на них зважимо, добираючи матеріали для „Домашньої ферми".

У цьому номері читайте першу публікацію за Вашою пропозицією.

Фазан — один із найгарніших птахів, улюбленець стародавніх греків. У середньовічній Європі він вважався символом добробуту, особливо коли був на столі у засмаженому вигляді. Адже він надзвичайно смачний.

У природних умовах фазани вибирають місце біля води й густого чагарника. Гніздо самець і самка разом споруджують у заглибині землі. В нього самка відкладає до 18 яєць. Насиджування триває 3—4 тижні. Самка за цей час втрачає 30—40% своєї маси. Після вилуплення пташенята одразу стають самостійними: бігають і самі собі добувають корм, в основному комах. На третій день вони можуть уже підлітати на висоту понад 20 см над землею.

Штучно розводять фазанів дуже давно.

У нас в Україні першим великим господарством, де утримують фазанів, став у 1950 році Державний племінний розплідник „Холодна гора" в Криму, біля міста Білогорська. А з 1969 року створене дослідне спеціалізоване мисливське господарство „Фазан" у с.Глібівка Вишгородського району Київської області.

У неволі фазани гнізд не роблять. Самка кладе яйця по всьому вигулу. За сезон вона несе до 40 яєць масою 24—34 г кожне. З березня по серпень, у період парування, фазанів утримують сім'ями. Адже самець у цей час потребує для свого „гарему" 5—10 самок і окрему „житлоплощу" (дворик-вольєр розміром 3×4 м, огороджений металевою сіткою).

Зібрані протягом 5—7 днів фазанячі яйця інкубують у звичайних інкубаторах. Режим інкубації і виведення фазанів в основному такі самі, як і для курчат, однак мають свої особливості. В перший і останній дні інкубації яйця охолоджують до 20°С протягом 15—20 хвилин, а потім зрошують водою, підігрітою до 40°С. У перший і другий день яєць не чіпають, а з третього дня по вісімнадцятий перевертають 3—5 разів на добу. Вигідніше малі партії — 12—20 фазанячих яєць — підсипати під квочку. Для цього використовують домашніх курей. Вилупившись на 24-й день, фазенята справно ходять за квочкою. На четвертий-п'ятий день вони починають підстрибувати, а на десятий розбігаються... Тому квочку з фазенятами потрібно утримувати у вольєрі, огородженому металевою сіткою.

Раціон годівлі фазенят у цей період повинен складатися майже з 15—20 компонентів, в основному тваринного походження, багатими на білок. Годують пташенят у перші два тижні 10 разів на день, у 2-місячному віці — 7 разів, від 2 до 3 місяців — 4—5, а далі — 3 рази на день.

Орієнтовний раціон годівлі фазенят, у процентах

	Вік пташенят, у днях						
	1–5	6–10	11–15	16–20	21–30	31–60	61–90
Сухарі панірувальні	30	25	15	–	–	–	–
Пшоно	10	10	7	7	–	–	–
Пшенична крупа, дерть	20	20	15	30	27	13	7
Кукурудзяна крупа, дерть	5	15	22	30	40	40	40
Молоко сухе	2	2	2	2	2	2	2
Борошно кісткове	3	2	3	3	3	3,1	3,1
Борошно риб'яче	–	–	2	2	2	2	2
Борошно м'ясо-кісткове	–	–	5	5	5	5	5
Макуха соняшникова	–	10	10	13	13	17	13
Яйця крутозварені	30	15	10	–	–	–	–
Комбікорм для курчат	–	–	–	–	–	–	10
Дріжджі кормові	–	–	2	3	3	3	3
Крейда, черепашки досхочу	–	–	–	–	–	–	–
Суміш мікроелементів	–	–	1	1	1	1	1

Крім цього, їм згодовують свіжий сир, а також до 30% раціону — молоду траву (конюшину або люцерну) і комплекс вітамінів. У домашніх умовах краще вирощувати темних фазанів. Вони спокійніші, не так бояться людини, як сірі. Підпускають до себе близько, особливо під час роздавання корму. Добре уживаються з курми, тільки встають раніше і сідають пізніше на сідало.

Перед першим випуском на двір фазанам підрізують крила, щоб не літали. Зранку їх випускають на ділянку з картоплею, де протягом цілого дня вони залюбки поїдають колорадського жука. Коли зголодніють, самі заходять у вольєр або пташник, де разом з домашньою птицею поїдають зерносуміш або комбікорм. Після цього знову повертаються на город. Колорадського жука поїдають періодично з інтервалом в кілька годин. Оскільки їдять вони його цілим, разом з ороговілим панциром, то швидко наповнюють зоб. Щоб його перетравити, необхідно кілька годин.

О.І.Лашко

Утримуйте мускусних качок

Прочитала в „ДСГ" N 12 за 1998 рік листа Євгенії Василівни Коломієць з Білої Церкви, що на Київщині, у якому вона просила порадити, як утримувати мускусних качок, як з молодняка виростити здорове стадо, чим годувати.

Я маю досвід розведення цієї домашньої птиці, тож можу поділитися ним з Євгенією Василівною. Можливо, він стане у пригоді іншим господарям, котрі вже тримають мускусних качок або хочуть їх розводити.

Живемо ми у м.Красилові на Хмельниччині. Мені 40 років, чоловіку 45.

Господарство у нас чимале, тримаємо курей трьох порід, у тому числі рідкісних нині голошийок, індиків — білих та чорно-бронзових, качок — білих пекінських, чорних білогрудих, українських. Але окрасою нашого двору є мускусні качки, або, як їх ще називають, „шипуни". Утримую їх вже 15 років і з кожною весною захоплююся ними дедалі більше. Адже це 100%-ний інкубатор. Маючи цих качок, ви завжди будете і з каченятами, і з м'ясом.

А тепер конкретно про те, як їх доглядати. На плем'я залишаю три качки і одного качура, сильних, добре розвинених, здорових, правильної статури. Утримувати їх слід окремо від іншої птиці, в сухому теплому приміщенні, бо вони бояться морозу. На підлогу насипаю добрий шар тирси, різаної або й цілої соломи.

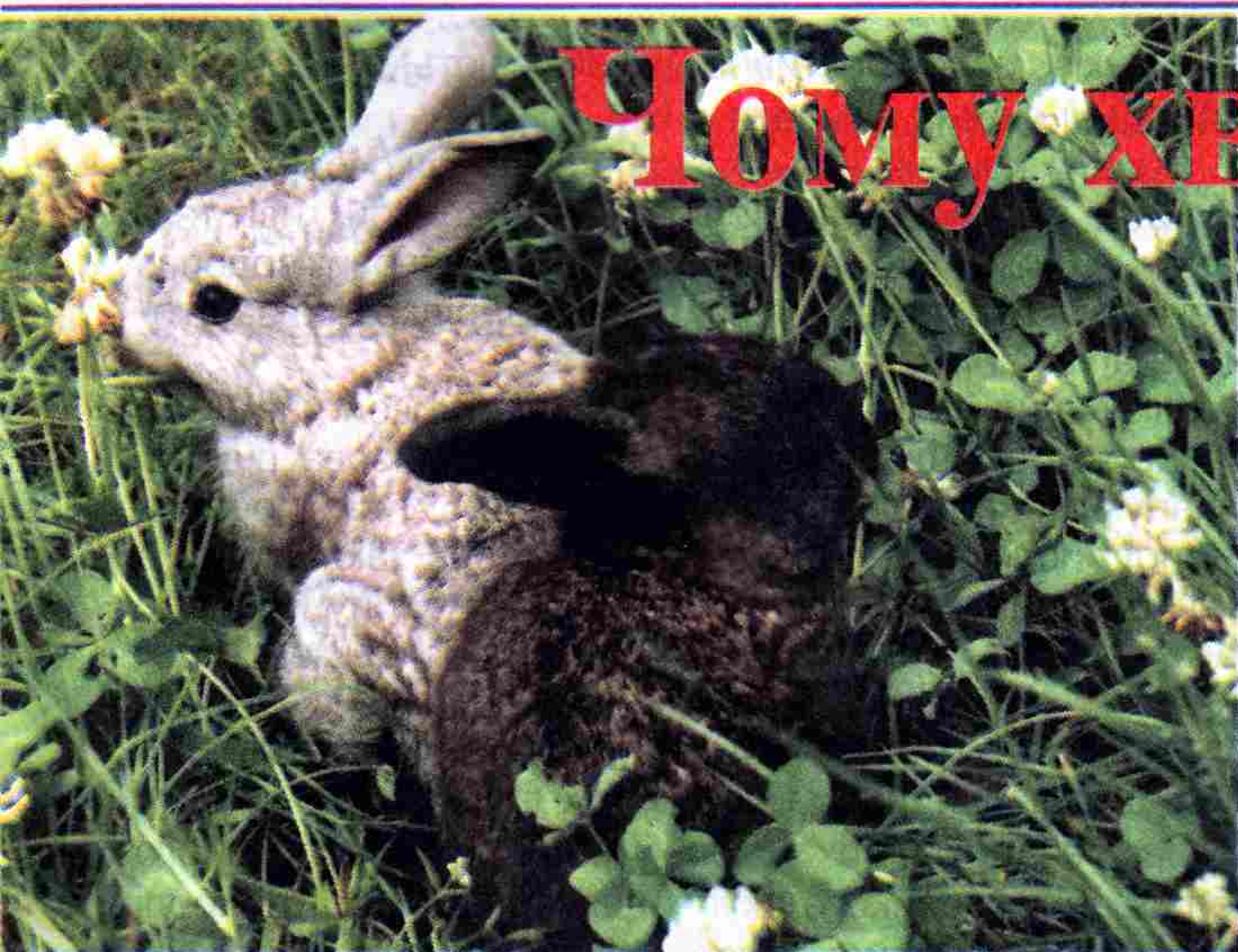
Добираючи качура на плем'я, слід знати, що дуже великий, важкий може під час парування втопити качку у воді або поламати їй ноги, крила на асфальті. Тому слід брати середнього. Коли качур старий і важкий, а качка невелика, не буде 100%-ного запліднення яєць — ось вам і перша причина невдачі.

У хліві має бути тепло, сухо, чисто, слід часто підсипати суху підстилку, щоб не забруднювалося пір'я знизу, бо це качкам не до вподоби, вони тоді метушаться, скубаються. Тепер про гнізда. Їх повинно бути стільки, скільки у вас качок. У мене гніздо — ящик 45×50×45 см, у якого з одного боку залишаю тільки нижню дощечку і кладу біля неї цеглину, це — сходинка. Бажано ставити ящики віддалік один від одного, бо качки люблять спокій і дуже лякливі.

Починають нестися вони у 7—9 місяців. Це випадає десь на березень-квітень, коли температура сягає 14—15° тепла. Несучість можна регулювати теплом і світлом. У нас був випадок, коли качка сіла на яйця в лютому, тож довелося вирощувати каченят у теплиці, бо було ще холодно. Краще садити їх весною, коли вже тепло. За сезон мускусні качки сідають двічі, а нестися можуть і тричі. За одну кладку зносять 40—50 яєць масою близько 60 г. Яйця білі, з сірим нальотом, який не можна стирати.

Гніздо необхідно тримати в чистоті, бо якщо яйця

Чому хворіють кролі?

Цього разу поведемо мову про хвороби кролів, які не передаються від однієї тварини до іншої, тобто незаразні. Найчастіше вони виникають внаслідок недотримання технології та режиму годівлі, порушення зоогігієнічних вимог утримання тварин.

Як і будь-які інші тварини, кролі чутливі до неякісної годівлі. Згодовування мерзлих, гнилих овочів, різка зміна типу годівлі (наприклад, перехід з сухих кормів на соковиті та навпаки), перегодовування, напування брудною водою спричиняють запалення шлунково-кишкового тракту — гастроентерит. Хвора тварина перестає їсти через біль у шлунку, бувають блювання та пронос. У калі помітні пухирці газу, слиз та кров. Хвіст, анальний отвір та шерсть навколо нього забруднені фекальними масами.

Для лікування хворих тварин слід насамперед поліпшити годівлю (давати високоякісне сіно, зерно, сухарі, моркву), випоювати відвари насіння льону, дубової кори, розчин марганцевокислого калію (по 3—5 мл 1—2 рази на день). Якщо ж кролі почувають себе зовсім погано, їм дають фталазол, синтоміцин, хлортетрациклін — по 0,2 г на 1 кг живої маси 2—3 рази на день.

Годівля неякісними кормами, в тому числі отруйними для кролів рослинами (дурман, гірчак перцевий,

брудні, каченят не буде. Від першого яйця до насиджування може минути 6—7 тижнів. Я перше яйце позначаю олівцем. Коли буде знесено 17—20 яєць, кладу в гніздо 5 перших.

Під час кладки яйця забираю і складаю у кошик. Коли покладу 5 яєць у гніздо і не забираю їх, качка за кілька днів почне засиджуватись, а далі рвати пух. Якщо хочу, щоб знесла 40—50 яєць, у гніздо їх не кладу, доки не знесе всі. Перші яйця нумерую, щоб знати, коли яке знесене.

Накрити качка може 17—19, дуже велика — 21 яйце, тому немає сенсу чекати на 40 яєць.

Ось вона нарвала пуху, встелила все гніздо, яєць (5) і не видно, тоді я тихенько, коли качка піде купатись чи гуляти, забираю ці 5 яєць і кладу свіжі (останні 17-те, 19-те чи 21-ше). Вона прийде, гарненько їх розкладе, вкриє, якщо треба, підірве ще пуху і сяде. У цей час я ставлю біля гнізда тазик з водою і корм. Вода — свіжа, чиста — повинна завжди бути обов'язково, бо яйця дуже міцні, качка частенько „купається" і сідає мокра на гніздо. Вона сама все добре знає і зробить так, як треба. Коли качка сидить, я її нічим не турбую. Лише записую день, коли поклала яйця.

Сидять качки 34—36 днів. Каченята вилуплюються дружно, всі протягом трьох діб. Коли качка зійде з гнізда, тихенько заглядаю: там уже 3—4 вилуплених, 5—6 надлуплених. Я їх не забираю і качці не допомагаю, лише прибираю шкаралупу. Трапляється лиха мати, вона не дозволяє навіть підійти, сама з'їдає шкаралупу, щоб більше було місця малюкам.

Через дві доби вже сидять у качки на спині, виглядають з-під крил, грудей чорно-жовтуваті маленькі грудочки з рожевими носиками. Усі сухенькі, тепленькі, гарненькі. У мене качки самі виводять каченят з гнізда, вони, як зайчата, в перші дні не ходять, а стрибають. Але три роки тому була качка, яка не вивела потомство з гнізда. Я обережно зняла її і винесла каченят з хліва. Качка заспокоїлася, почала сама їсти і вчити їсти малечу.

Якщо хочете, щоб качка почала знову нестися, заберіть каченят через 10—12 днів. Вона нанесе яєць і сяде знову. Але у нас усіх каченят доглядає та качка, котра їх висиділа.

Коли всі качки висидять, я забираю ящики, вичищаю хлів і кладу свіжу підстилку. Дорослі привчають молодняк заходити з вольєра туди на ніч чи коли йде дощ. Каченята ховаються під качок та качура і так живуть, поки їм не буде 20 днів. Тоді привчаю качок водити каченят на зелену траву. У вольєрі в маленьких посудинках (обрізані банки з-під оселедців чи інші широкі і неглибокі) ставлю воду, обов'язково теплу й чисту. Слід знати: ці качки не підуть у холодну воду, а купатися вони дуже люблять, маленькі застрибують і плещуться, вони купаються раніше, ніж починають їсти. Ще дуже люблять сидіти на дощечках, які я кладу просто на землю.

Їсти даю одразу ж, як вилупилися і вийшли, запізнюватися з цим не можна, бо вони сиділи в гнізді деякі добу, а інші дві, тож, коли немає корму, починають їсти підстилку, землю, словом усе, що бачать, і можуть травмувати шлунок.

У перші три дні даю качині чи курячі варені яйця, подрібнені і змішані з кукурудзяною або ячмінною дрібною крупою. З 5-го дня додаю нежирний сир, а потім починаю дрібненько різати люцерну, конюшину, кропиву і змішую із сиром, крупою пшеничною, кукурудзяною, ячмінною, яйцем. Мішанка повинна бути свіжа, розсипчаста, готую її безпосередньо перед згодовуванням.

Далі даю варену моркву, буряки, картоплю. Дуже люблять кукурудзяну крупу, я запарюю її на сироватці або кістковому наварі. Також даю варену рибу. Окремо ставлю дрібний гравій, річковий зернистий пісок, крейду. Напуваю в перші дні настоєм рум'янку, звіробою і звичайною чистою водою. Не слід у перші дні давати воду з марганцем, шлунок у них ще ніжний і може бути опік. Корму даю стільки, щоб з'їли, а залишки забираю, аби не пліснявіли.

чемериця, вороняче око, болиголов, листя сливи та вишні, паслін, блекота, мак, жовтець їдкий, чистотіл), може спричинити отруєння. Отруїтися кролі можуть також добривами та надмірними дозами ліків.

У таких випадках кролі збуджені або, навпаки, пригнічені, повільно рухаються, важко дихають, слизові оболонки синіють або стають блідими, нападає пронос та блювання, іноді навіть настає параліч кінцівок. Отруєння бувають різні залежно від отрути, її кількості, чутливості тварин.

Встановити, яка саме отрута спричинила хворобу, важко, тому за перших ознак захворювання треба використовувати загальні антидоти (протиотрути), насамперед свіже молоко: по 4—5 десертних ложок 3—4 рази на день до поліпшення стану кролів.

Лікування необхідно розпочинати якнайшвидше з тим, щоб по-перше, припинити надходження отрути до організму, а по-друге, видалити її. Щоб перешкодити всмоктуванню отрути та потраплянню її у кров, випоюють по 1 ст.ложці суспензії активованого вугілля у воді — 40—50 г на 1 л води. А для видалення отрути тваринам одночасно дають послаблюючі засоби: рицинову олію (10—15 мл) чи глауберову сіль (5—6 г). Лікування кролів, у яких судоми, порушення координації рухів, малоефективне. Їх забивають, м'ясо (окрім нутрощів) можна вживати в їжу.

Бруд у крільчатнику та клітках нерідко спричиняє ще одне незаразне захворювання — кон'юнктивіт (запалення очей). Очі червоніють, течуть сльози, волосся навколо ока склеюється і випадає. Нерідко око заплющене або напівзаплющене.

Лікування починають з промивання очей чаєм або відваром ромашки. Якщо з ока тече слизова рідина, закапують краплі гідрокортизону, 0,5%-ний розчин борної кислоти. В разі гнійних виділень закладають в око тетрациклінову, синтоміцинову чи борну мазі або закапують альбуцид, 0,25—0,5%-ний розчин левоміцетину.

Якщо ж хвороба запущена, очі дуже уражені, тварину доцільніше вибракувати, ніж лікувати.

За незадовільних умов утримання, несправного обладнання, великого скупчення тварин у клітці кролі можуть травмуватися. Внаслідок ударів на місці ушкодження з'являється припухлість, шкіра червоніє. За травм кінцівок кролі кульгають, а від ударів хребта може паралізувати задні кінцівки. Лікують спочатку холодними компресами, через 1—2 дні ушкоджену ділянку змащують йодом, втирають іхтіолову чи камфорну мазь. Інколи внаслідок ударів виникають подря-

Якщо відлучили від матері каченят, слід до 15 діб годувати по 8—10 разів на день, а далі зменшувати частоту годівлі. Після 20 діб випускаю малят на траву в садочок — це їхня стихія. Вони там бігають, стрибають, поскубують травичку і сидять, дрімають, знову скубуть і обов'язково плещуться у воді. А коли вийдуть з води, бігають, махають крильцями, наче зарядку роблять. Я дуже люблю за ними спостерігати. Ці качки напрочуд гарні мами, а про батька й мови не може бути: коли якесь каченя відстане від гурту, він вертається і буде з ним доти, поки воно не дожене інших. Малят ми називаємо „кульками". Вони весь час у русі — бігають, стрибають, дуже люблять черв'яків. І любо дивитися, коли вони з пасовиська повертаються додому. Першою йде стара качка, за нею каченята, в середині знову качка, потім ще каченята, і так далі, а в кінці качур. Він дуже дбайливий тато — захищає малечу від будь-кого.

Як я уже зауважувала, мускусних качок слід тримати окремо, бо качур дуже войовничий. Якось старий індик мимоволі зайшов на територію, де паслися качки з виводком. Він стояв далеченько від них, про щось замислився, а каченята крок за кроком підійшли до нього. І тут звідки взявся качур, підскочив і сів індику на спину, вчепився дзьобом у шию, розпустив крила. Скільки бідолашний індик не бігав, не стрибав, але скинути нападника не зміг, вибився із сил і впав. Я ледве відчепила качура, так міцно він тримався, аж пір'я в дзьобі залишилось. Тепер індик, де не побачить качура, тікає, його навіть собака наш обходить. Ось такий він у нас, жодного каченяти не пропало — ні шуляк, ні сорока, ні кіт і близько не підходять до них.

А тепер відповім на запитання: що могло статися з качками Євгенії Василівни?

1. Слід брати качок заздалегідь, щоб звикли до обійстя, бо новий двір, новий качур чи подруги — все це стреси.

2. Качка залишить гніздо, якщо її щось турбує (кішка, пацюк, кури). Придивіться і знайдете причину.

3. Вона може залишити яйця, якщо вони не запліднені. Ці качки якимось чином дізнаються, які яйця „пусті" і викидають їх з гнізда.

4. Слід простежити за качуром. Він може „ігнорувати" якусь качку — таке буває, не любить і все. Слід зачинити її з ним наодинці на декілька днів, щоб прилюбилися.

5. Відбирати на плем'я треба одного качура на 4 качок і не більше.

6. Гнізда потрібно ставити завчасно, переносити качок, гнізда, яйця не слід; зачиняти качку не треба, це нічого не дасть: вона лише буде сидіти, але не грітиме і каченята не виведуться.

7. Ці качки тендітні, у них дуже чутлива нервова система. Їх легко все подразнює, навіть кури, що ходять біля гнізда.

8. Коли качка сидить на яйцях, не слід порядкувати біля гнізда чи щось поправляти у ньому.

9. Зрозуміло, повинна бути вода і корм біля гнізд.

10. Якщо качка ховає голову в крила, шипить, слід затулити її чимось з того боку, де її дуже видно, але залишити можливість вільно входити до гнізда і виходити з нього.

11. Пам'ятайте, ці качки бояться морозу — у них обморожуються ноги, тому в морозні дні їх слід тримати в теплому хліві і увімкнути світло.

12. Мускусні качки дуже добре сидять, але висидіти потомство можуть лише тоді, коли в гнізді однорідні яйця. Тобто, якщо курячі, то всі курячі, індичі, то всі індичі.

Ну, ось приблизно й усе. Хоч про цю птицю та й про інших (індиків теж люблю — вони кумедні) можна книжку написати.

Раджу всім тримати у своєму господарстві мускусних качок, вони не вередливі, тихі, прикрашають двір.

А ще з них можна виводити мулардів — вони не розмножуються, але відгодовуються до 5—6 кг. Та про це іншим разом.

Т.Т.Мироненко,
Хмельницька обл.

пини, розриви шкіри та м'язів. У місцях таких пошкоджень утворюються рани. Їх спочатку треба очистити, вистригти навколо них волосся. Рану промивають розчином перекису водню чи марганцевокислого калію, потім змащують зеленкою чи присипають порошками йодоформу, стрептоциду. Якщо ж рана кровоточить, роблять притискаючу пов'язку. Інколи трапляються гнійні рани. Після ретельного очищення та промивання їх змащують маззю Вишневського, іхтіоловою чи стрептоцидовою. Кролів з глибокими, проникаючими в порожнини тіла ранами забивають.

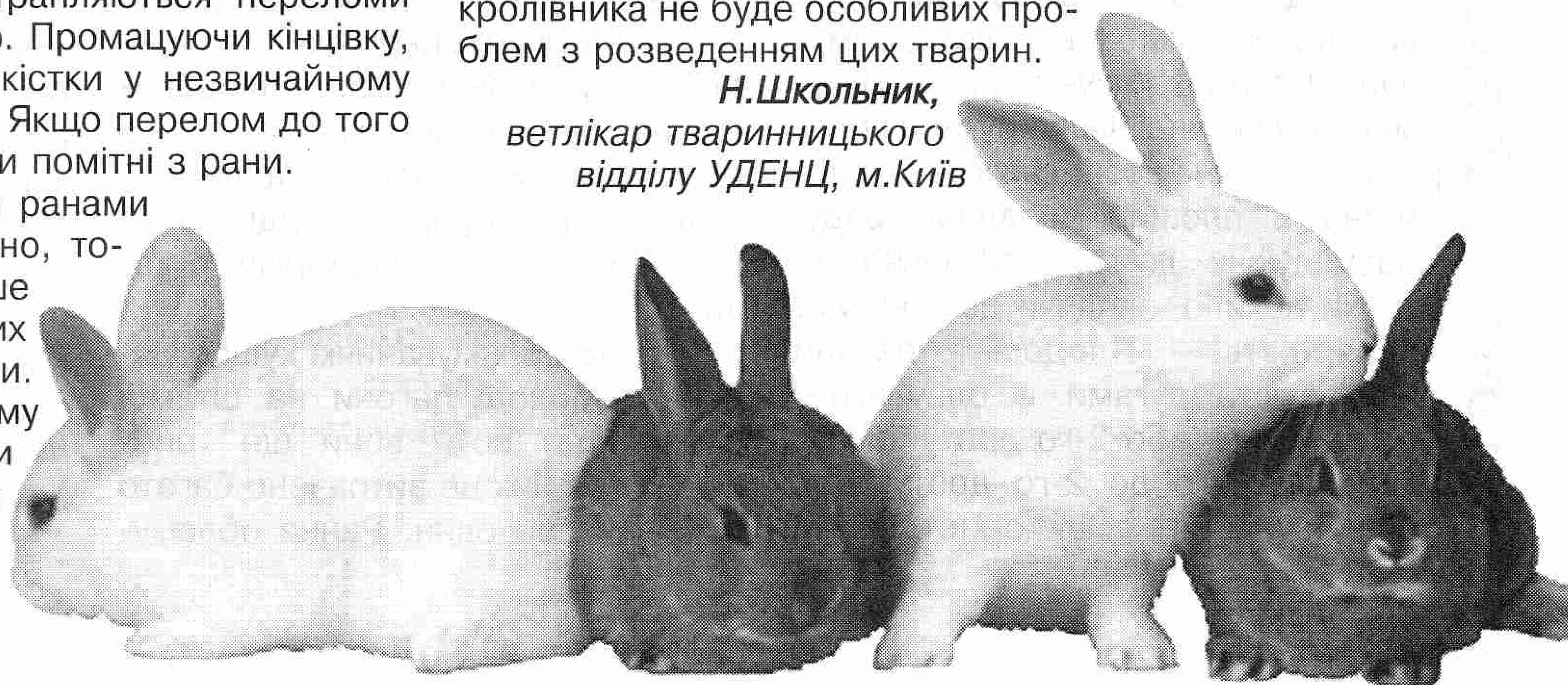
Від дуже сильних ударів трапляються переломи кісток. Розпізнати їх нескладно. Промацуючи кінцівку, можна встановити рухливість кістки у незвичайному місці. Зламана кінцівка висить. Якщо перелом до того ж ще й відкритий, уламки кістки помітні з рани.

Дорослих тварин з такими ранами лікувати здебільшого недоцільно, тому їх забивають. Але найчастіше переломи бувають у молодих кролів, яких утримують групами. Їх забивати невигідно, бо в цьому віці вони ще не встигли набрати необхідної маси. Від закритих переломів тварини не гинуть, не втрачають апетиту, тому їх можна залишити і відгодовувати на м'ясо.

Отже, якщо ви все-таки вирішили лікувати, для цього необхідно з'єднати та зафіксувати кінці зламаної кістки. Місце відкритого перелому попередньо очищають, промивають і лише потім кінці зламаної кістки з'єднують та фіксують. У пов'язці залишають отвір, крізь який лікують рану мазями: стрептоцидовою, Вишневського. Через 2—3 тижні пов'язку знімають.

Взагалі ж, кролі — тварини не дуже вибагливі і за нормальних умов утримання та належній увазі у кролівника не буде особливих проблем з розведенням цих тварин.

Н.Школьник,
ветлікар тваринницького відділу УДЕНЦ, м.Київ

***Н**ещодавно в редакції журналу „Виноград. Вино“ вийшов з друку спецвипуск „Поради майстра виноградарям-початківцям“. Його автор відомий читачам „ДСГ“ Петро Олександрович Мазур. Пропонуємо розділ з цієї книжки.*

Зелені операції на винограднику

***Р**іст і плодоношення виноградних кущів регулюють щорічним проведенням зелених операцій: обламування зайвих пагонів, прищипування, чеканки і підв'язування пагонів.*

Підв'язування. Розрізняють два види — сухе і зелене. Під час сухого підв'язують штамб куща — плечі, рукави, плодові лози — безпосередньо до дротяної опори. Сухе підв'язування проводять в зимово-весняний період за неукривної культури, а на виноградниках з укриттям — після відкриття кущів. У обох випадках операцію слід закінчити до набубнявіння вічок, бо розкриті бруньки дуже ніжні і легко обламуються. А якщо час вже втрачено, слід працювати особливо акуратно. Спосіб підв'язування значно впливає на розвиток виноградного куща, зменшуючи полярність. Якщо підв'язати пагін вертикально, то на минулорічних лозах розів'ються лише верхні вічка. Цей спосіб застосовують при виведенні штамбів великих формувань. Коли підв'язують кущі, сформовані у вигляді віяла, рукави і плодові стрілки розподіляють рівномірно в площині шпалери ряду, розміщуючи їх горизонтально чи трохи похило, зводячи до мінімуму полярність. Плодові пагони підв'язують дугами в одну лінію вздовж 1-го або 2-го дроту чи похило від 1-го до 2-го дроту. Для підв'язування використовують шпагат, відходи текстилю, пластмасові плівкові матеріали, вживаний алюмінієвий м'який дріт діаметром 0,5—1 мм. Пагони розміщують на відстані 5—10 см один від одного. Підв'язують їх вісімкою.

В аматорському виноградарстві можна обійтися без підв'язування пагонів, використовуючи вусики винограду. Як тільки пагін досягне наступного дроту, його закріплюють власними вусами, які потім дерев'яніють і добре утримуватимуть лозу. Гарні результати дає подвійна шпалера, дроти якої розміщуються паралельно на відстані 20—30 см. Лоза заводиться поміж цих дротів, і виноград сам чіпляється за них вусиками. Лозі, що залишилася осторонь, потрібно допомогти зачепитися вусиками.

Цей прийом звільняє від необхідності мати багато матеріалу для підв'язування і від робіт для видалення його під час обрізування кущів.

Обламування зайвих пагонів — дуже важлива і копітка операція. Крім регулювання росту і плодоношення, за її допомогою (разом з обрізуванням і підв'язуванням) у молодих виноградних кущів формуються штамб і багаторічні рукави.

Перед обламуванням кущі оглядають. Молоді пагони на штамбі обламують, поки вони ще тоненькі і на них не витрачено багато поживних речовин. Раннє обламування зайвих пагонів запобігає травмуванню штамба. Після цього оглядають багаторічні рукави. Обламують зайві слаборозвинуті пагони на багаторічних рукавах і плодоносних ланках. Біля основи кожного рукава (на випадок його заміни) залишають один пагін. Далі встановлюють кінцеве навантаження кущів пагонами і суцвіттями відповідно до сили росту куща і його формування. Видаляють зайві пагони, які ростуть з багаторічної деревини, але для продовження рукава, якщо частина його відмерла, пагін залишають. На старій деревині не вирізують пагони при недовантаженні кущів. На сучках заміщення видаляють третій пагін (якщо він є і спрямований всередину куща). Коли з одного вічка ростуть два пагони (двійники), один з них, слабкий і безплідний, виламують.

На молодих виноградних рослинах обламування зайвих пагонів забезпечує правильне і швидше формування куща, на плодоносних — кінцеве його завантаження. Щедрий урожай високої якості можна одержати тільки за оптимального співвідношення між листковою поверхнею і врожаєм, що визначається співвідношенням між плодоносними і безплідними пагонами. Потреба кущів у безплідних пагонах тим більша, чим більші грона у сорту. Якщо на кущах сортів Краса Півночі і Плевен для нормального співвідношення між листковою поверхнею і врожаєм треба залишити безплідних пагонів близько половини від загальної їх кількості, то для сорту Чугай 21 — один безплідний пагін на кожних п'ять плодоносних. Якщо на кущах пагонів мало, обламування не проводять.

Оптимальний строк обламування — кінець травня — початок червня. Ця операція є продовженням весняного обрізування кущів і допомагає усунути допущені під час нього помилки.

Прищипування пагонів. Щоб поліпшити живлення суцвіть, зменшити осипання квіток і зав'язі, верхівки пагонів прищипують. Внаслідок цього ріст їх тимчасово припиняється, поживні речовини та волога надходять в основному до суцвіть і сприяють більш інтенсивному зав'язуванню ягід. Прищипують верхівки пагонів на 1—2 см на початку або за один-два дні до цвітіння. Проведене передчасно, задовго до початку цвітіння, прищипування впливає негативно, тому що поживні речовини використовуються на ріст пасинків, а не на цвітіння та утворення ягід. Слаборослі пагони і ті, що розвинулись на сучках заміщення, прищипувати не треба.

Прищипування пагонів застосовують також для одержання пасинків, що сприяють прискореному формуванню кущів, утворенню додаткової листкової поверхні і приросту врожаю.

Пасинки виростають із бруньок, що розвиваються в пазухах листків на плодоносних, безплідних і жирових пагонах. Коли кущі недовантажені, пасинки розвиваються інтенсивніше.

В умовах нашої ампелографічної колекції найчастіше спостерігається достигання пасинкового врожаю у сортів Рожевий безнасінний Люсіль і К-784.

Чеканка — видалення верхівок зелених пагонів у момент припинення їх росту. Цей агротехнічний захід сприяє достиганню врожаю, визріванню лози та нагромадженню запасу поживних речовин. Дуже рання чеканка, в період активного росту пагонів, спричиняє утворення великої кількості пасинків, що є небажаним. Запізніла не сприяє підвищенню вмісту цукру в ягодах, визріванню пагонів. Чеканкою видаляють 4—5 верхніх міжвузлів. Слаборослі кущі її не потребують. Оптимальний строк проведення цього заходу — початок серпня. На пагонах сучків заміщення і на молодих неплодоносних кущах чеканку не проводять.

Проріджування суцвіть полягає у видаленні окремих з них при очікуваному перевантаженні куща або частини суцвіття — якщо сорт має дуже великі і щільні грона, щоб уникнути загнивання ягід та їх горошіння. На пагоні залишають по одному чи два суцвіття. Якщо виноградний кущ молодий (2—3-й рік росту), також залишають на ньому одне-два грона, щоб не гальмувався загальний розвиток рослини.

Одночасно з іншими зеленими операціями видаляють вусики, які, чіпляючись за виноградну лозу, перетинають частину куща.

Чеканка виноградних кущів

Кропива — цінний корм і лікувальний засіб

Спостережливі господарі давно помітили, що згодовування кропиви курчатам запобігає захворюванням, а в дорослої птиці збільшується несучість. Зумовлено це її цілющими властивостями. Молоді стебла та листя містять каротин (провітамін А), вітаміни К, B_2, С, мурашину кислоту, дубильні речовини, цукор, крохмаль. За поживністю вона близька до бобових рослин, вміст каротину в ній вищий, ніж у моркві, а аскорбінової кислоти більше, ніж у чорній смородині. За вмістом мінеральних речовин кропива перевершує усі інші подібні кормові рослини. Так, міді і цинку в ній у 5 разів, а заліза і марганцю — в три рази більше порівняно з люцерною.

Птиці і свиням краще згодовувати молоді зелені рослини до цвітіння у вигляді січки або пасти. Зелену масу кропиви курчатам можна давати з одноденного віку у вигляді пасти у складі мішанок з борошняними кормами з розрахунку 2 г на голову, в 30-денному віці — 10 г, у 80-денному — 25 г, а індичатам, каченятем — в 1,5—2 рази більше.

Незамінним кормом кропива є для індиків. Дорослій птиці її дають разом з борошняними мішанками з розрахунку 20—30% добового раціону.

Важливо знати, що біологічно активних речовин у кропиві найбільше до цвітіння, а після нього їх вміст різко зменшується. Вітамінів, мікроелементів у кропиві травневого укосу майже вдвічі більше, ніж вересневого, а тому в цей місяць скошують лише верхню частину рослини.

Згодовують кропиву свіжоскошеною, оскільки в подрібненій масі через 6 годин поживність зменшується наполовину.

Заготовляють кропиву і на зиму. Для цього збирають листя ще до цвітіння, сушать під навісами чи на горищі, щоб не потрапляли сонячні промені. Зберігають такий корм протягом 2 років у темному, сухому і бажано прохолодному місці. Сухе листя подрібнюють і перед згодовуванням запарюють. У зимовий період його згодовують племінній птиці: куркам — 5, качкам — 15, індикам — 20, гусям — 40 г на голову.

Пропарену кропиву можна давати свиням з розрахунку 300 г на дорослу тварину. Завищувати норму корму не слід, оскільки траплялися випадки отруєння від згодовування великої кількості вареної кропиви. Щоб уникнути цього, рекомендується заварену січку швидко охолоджувати і згодовувати.

Кропиву можна використовувати для профілактики і лікування авітамінозів у телят, а також захворювань шлунково-кишкового тракту. Для цього готують настій з сухого листя у співвідношенні 1:20. Телятам призначають по одній склянці через 3—4 години за 30—40 хвилин до годівлі.

Раціональне використання біологічних властивостей кропиви допоможе зберегти здоров'я птиці та тварин, а також мати дешеву продукцію.

Л.Волинець,
доктор ветеринарних наук,
Інститут ветеринарної медицини УААН

Як лікувати кролів

Хочу розповісти, як лікувати кролів за допомогою рослин, що ростуть довкола нас.

А хвороба така: вся голова кроля вкривається болячками, очі запливають, дихальні шляхи забиваються, тварина не може дихати та їсти. На таких кролів важко дивитися, вони здебільшого гинуть. Назва цієї хвороби мені невідома, а ось як лікувати її знаю.

Минулого року всіх своїх кролів вилікувала за 3—4 дні. Взяла чистотіл, поклала його до каструлі, налила води і варила густий навар, потім ганчірочкою „вмивала" кроликів, тобто змочувала ті місця, де були болячки. Вилікувала навіть тяжко хворих. А надалі не допускала, щоб на тваринах з'являлися болячки. Як тільки помічаю в очах пухирець чи почервоніння, відразу ж „умиваю" , і хвороба не прогресує.

Траву чистотілу можна варити й несвіжу. Застосовувати навар потрібно теплим.

І ще. Часто кролі гинуть від того, що ми даємо неякісну зелень. І хоча вони невибагливі до корму і їдять усе, що їм покладуть, господарям слід бути обачними, не давати гнилі овочі, рештки зіпсованої картоплі тощо. А ще потрібно вчасно щепити кролів. Хотілося б, щоб господарі, котрі скористаються цим методом, або знають інші способи лікування кролів, надіслали до редакції свої міркування.

Тетяна Микитівна Шаповал,
Чернігівська обл., Козелецький р-н,
с.Остер, вул.Леніна, 80

Повертаємося до надрукованого

Що то за порода кіз?

Багатьох читачів нашого журналу цікавить проблема придбання та розведення високоудійних кіз, а також, щоб ці кози мали ще й гарну вовну. Зокрема, найчастіше в листах читачі просять розповісти про таку породу кіз, як зааненська.

Щоб на сторінках „ДСГ" дати кваліфіковану відповідь на ці запитання, редакція звернулася до нашого постійного автора, спеціаліста, котрий тривалий час працює в обласному управлінні сільського господарства Київської області і вже має багато власних книг про розведення та утримання в домашніх умовах різних видів тварин та птиці, Олексія Івановича Лашка.

І такий його матеріал було надруковано в „ДСГ" N 11 за 1998 рік. На нашу думку, матеріал відповідає за своїм змістом тематиці журналу, але автор, на жаль, використав застарілу інформацію, подавши в матеріалі адресу козячої ферми, де колись розводили зааненських кіз Полтавська область, Лохвицький район, КСП ім.Кірова.

Отже, вносимо поправку до цього матеріалу: на сьогоднішній день у цьому господарстві таких кіз не розводять. Одночасно редакція звертається до наших читачів із запитанням: де в Україні і в яких господарствах розводять зааненських кіз? Будемо вдячні за відповідь і сповістимо ці адреси з дозволу господарств на сторінках „ДСГ".

Якщо у вівцематки мастит

Тримаю овець, та оскільки тільки почав після військової служби господарювати, ще не маю потрібного досвіду.

У нас часто випадають дощі, у повітрі надто багато вологи і, мабуть, від такої погоди на вівцематок нападає мастит.

Буду вдячний „ДСГ", якщо на його сторінках прочитаю поради спеціаліста, як розпізнати цю хворобу та як її запобігти.

С.Петрущак,
Прикарпаття

Інфекційний мастит овець — хвороба, яка має гострий перебіг і характеризується запаленням молочної залози, гангренозним розкладанням її тканини.

Симптоми захворювання: висока температура тіла — до 41°С і вище, прискорене дихання, риніт та кон'юнктивіт, мастит, ураження часток вимені (вони гарячі, болючі, пругкі), запальний набряк поширився на нижню стінку черева і внутрішню поверхню стегна. З часом на шкірі вимені можуть з'явитися синюватo-червоні плями — ознаки гангренозного процесу. За розвитку гангрени тварина гине. У хворих овець може випадати вовна, а в ягнят, які заразилися від вівцематок, розвивається пневмонія (запалення легенів). Багато ягнят гине, а ті, що видужали, є мікробоносіями.

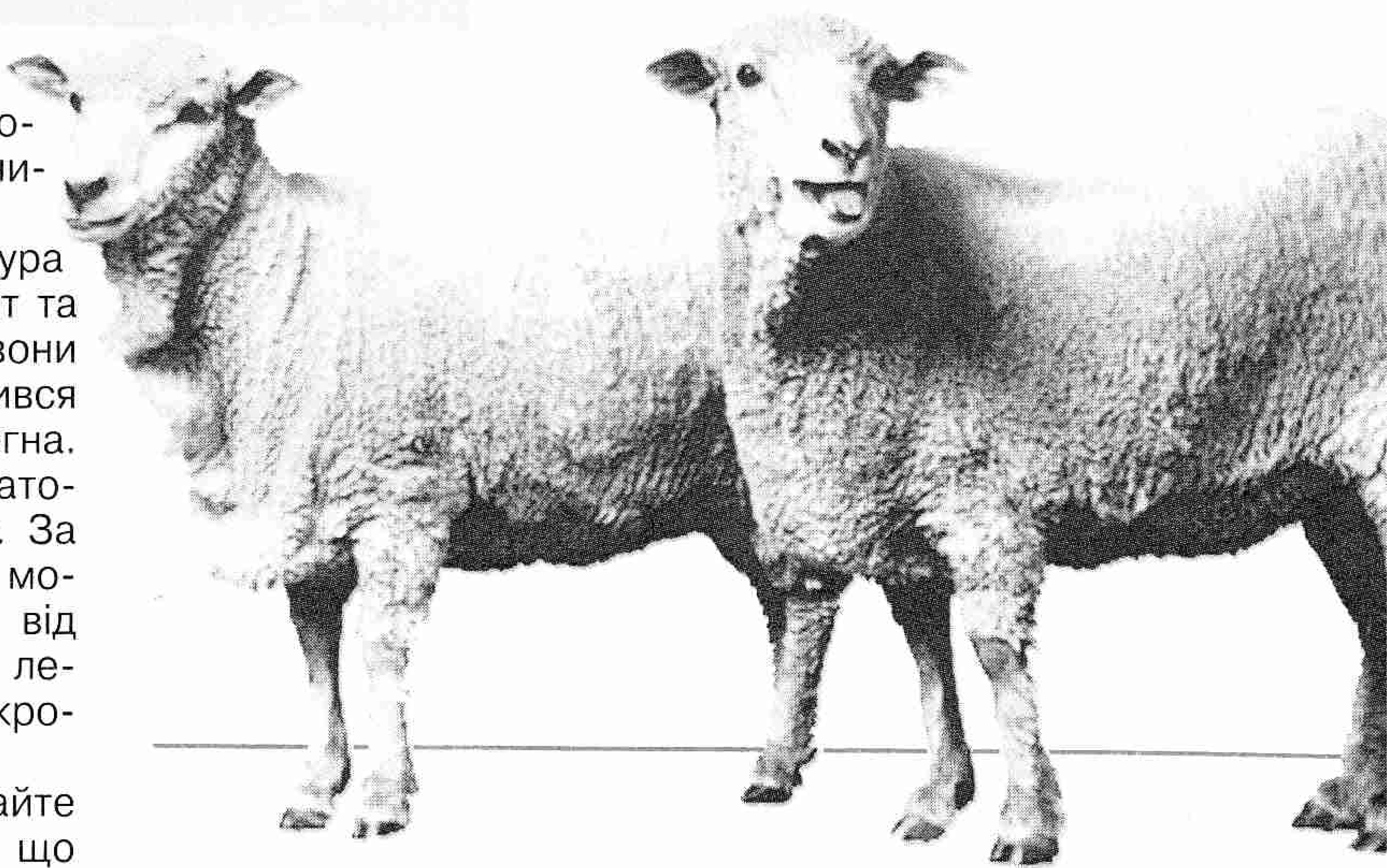
Самому діагноз установити важко, тому не гайте часу і викликайте ветлікаря. Він порадить, що потрібно робити.

Збудником хвороби є стафілокок та пастерелла гемолітика. Стафілокок в умовах кошар та пастерелла в грунті та гною залишаються життєздатними близько 3 місяців. Розчин формальдегіду (10%) знищує збудника за 5 хв, 2%-ний креолін — за 15, лізол 2% — за 20 хв.

Хвороба здебільшого виникає через декілька тижнів після ягніння. Хворіють лактуючі вівці, найчастіше ті, які вперше окотилися. Уражуються від 20 до 30% тварин. Джерелом збудника є хворі вівці і бактеріеносії. Збудник виділяється з молоком та гнійним ексудатом із вимені і передається через підстилку, предмети догляду за тваринами, ягнят-сисунів.

Діагноз ставлять на основі клінічно-епізоотологічних та патологоанатомічних даних, а також наслідків бактеріологічного дослідження секрету (патматеріалу) із ураженої частки вимені.

Яке ж лікування від цієї хвороби? За рекомендаціями ветлікаря та ветлабораторії застосовують тілозоміколь, тетравет, пеніцилін, стрептоміцин, біоміцин, левоміцетин, біцилін-5, а також сульфаніламідні препарати, бактерицидні емульсії. В разі появи абсцесів і гангрени лікування тільки оперативне.

Профілактика та заходи боротьби:

- раціональна годівля, правильне утримання та висока санітарна культура;
- в разі виникнення хвороби в кошарі хворих вівцематок негайно ізолювати разом з ягнятами і провести лікування;
- ягнятам обов'язково провести санацію ротової порожнини антибіотиками. Пораду, як це зробити, дасть ветлікар;
- овець, що перехворіли, утримувати ізольовано, оскільки вони є мікробоносіями;
- дезінфекцію приміщення та загону провести формальдегідом (3%-ним) або 2%-ним креоліном, або 3%-ним хлорним вапном;
- молоко від хворих овець утилізувати;
- гній знезаразити біотермічно.

Н.Боцуляк,
ветлікар

Що це за гулі у наших козенят?

Протягом кількох років у нас було все нормально з козою та козенятами. Але останнім часом наша коза народжує хворих козенят. Так, у цьому році вона привела двійню і в обох під шийкою знизу по дві пухлини розміром з гусяче яйце. Ці пухлини заважають козенятам пити молоко, але на промацування їх не реагують. Будь ласка, порадьте, чи можна вилікувати наших козенят?

А.Храпко,
Дніпропетровська обл., смт Васильківка

Пухлини бувають у всіх видів тварин. Частіше вони доброякісні, але у дрібних домашніх тварин трапляються злоякісні. Найбільше поширені фіброміоми, паніломи, фібропаніломи, ліноми.

Причини утворення пухлин, особливо злоякісних, досі вченими точно не встановлені.

Природу утворення пухлин можна визначити тільки за ретельного обстеження кози та козенят на місці, а також лабораторного дослідження шматочків тканини з цих пухлин. Зрозуміло, що зробити це можуть тільки наукові працівники ветінститутів або обласної лабораторії ветмедицини (патоморфологи, гістологи та вірусологи). На основі досліджень можна встановити, що з цими пухлинами робити: видаляти хірургічним шляхом чи залишити їх так, як вони є. Якщо ж пухлини загрожують життю козенят, то рішення повинно бути таке: або оперувати, або забивати тварин.

Н.Боцуляк,
ветлікар

Фотоконкурс

Перше знайомство

У бабусі й дідуся в м.Полонному на Хмельниччині я з малою сестричкою Оленкою.

Олексій Шульга,
м.Ізюм Харківської обл.
Фото
Наталі Леонідівни Шульги

Тепличка

Журнал „Дім, сад, город“ ми передплачуємо шість років, але пишу до вас вперше.

Вже десять років маємо ми всесезонну плівкову теплицю з паровим опаленням площею 100 м². Від осені до ранньої весни вирощуємо там петрушку, кріп, зелену цибулю. З березня висаджуємо розсаду помідорів, перцю, капусти та огірків, а влітку в ній ростуть огірки гібридних сортів. Тепличка дає нам велику радість. Наші донечки люблять перебувати там у теплі і затишку серед буяння зелені, особливо як надворі холод і негода. В цю тепличку я вклала свою душу, — так підписала фото Олена Діаковська.

Фото Євгена Діаковського
м.Єнакієво-4 Донецької обл.

Помічник

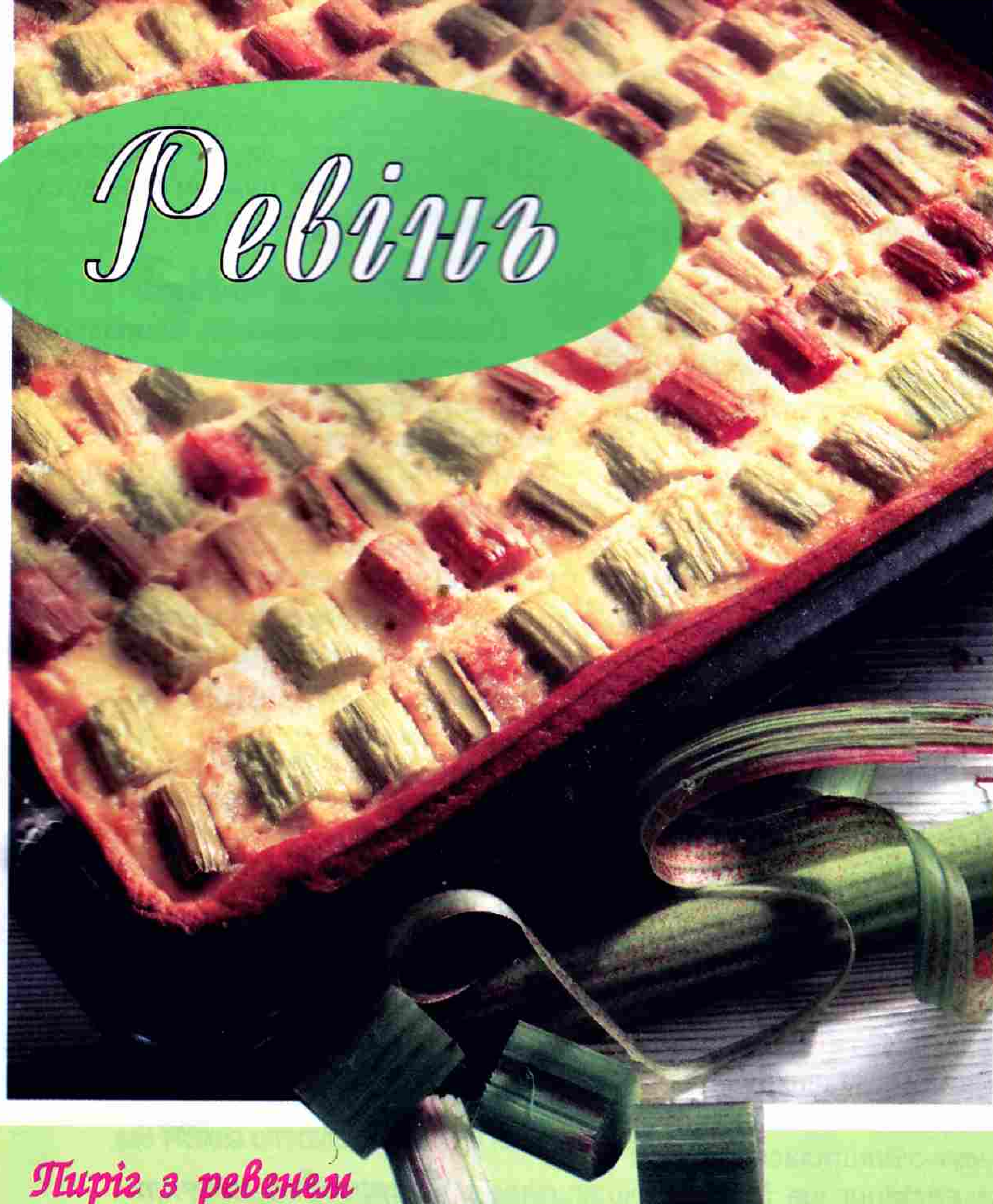
Рясний врожай, як і наше прізвище Рясний. Так ми з чоловіком хотіли б надписати цю фотографію.

Наш синок Андрійко — старанний помічник і на городі, і в садку. Ми змалку залучаємо його до праці.

Тетяна Олексіївна Рясна,
м.Ізюм Харківської обл.

Ревінь

Пиріг з ревенем

Тісто: *400 г борошна, 0,5 склянки молока, 0,5 склянки цукру-піску, 150 г маргарину, 50 г дріжджів, сіль, цедра з одного лимона.*

Начинка: *1,5 кг ревеню, 1 склянка сметани, 1 склянка вершків, 1 склянка цукру, 4 яйця, 100 г подрібнених горіхів, 120 г білих сухарів, 75 г вершкового масла, ваніль.*

Приготувати дріжджове тісто, щоб двічі підійшло, додати у нього дрібку солі і натерту цедру.

Білі сухарі скласти у мішечок і подрібнити, розкатавши качалкою. Масло розтопити на сковороді й обсмажити подрібнені сухарі до золотавого кольору. Додати подрібнені горіхи, ваніль і добре вимішати. Стебла ревеню обчистити і нарізати рівними шматочками по 2—3 см.

Яйця розбити у миску, додати дрібку солі, сметану, вершки, цукор, ваніль і все вимішати на пухку масу.

Велике деко застелити чистим тонким папером і змастити його жиром. Розкачати корж із тіста й обережно викласти його, високо загнувши з країв. Поверхню тіста проколоти виделкою, викласти на нього сухарно-горіхову масу, потім ревінь, зверху залити яєчною сумішшю. Випікати одну годину на середньому вогні. Готовий пиріг після охолодження посипати цукровою пудрою і корицею.

Десерт із ревеню

500 г ревеню, 200 г цукру, 1 яйце, ваніль або цедра лимона чи апельсина.

Очищені стебла ревеню нарізати шматочками, відварити у невеликій кількості води, відцідити. Коли охолонуть, протерти крізь сито.

В одержану масу додати цукор, яєчний білок, прянощі і збити на однорідну пухку масу.

Десерт розкласти у вазочки чи порційні розетки, прикрасити горіхами, сиропом з варення або збитими вершками.

Консервований ревінь

Стебла ревеню почистити, нарізати шматочками по 2—3 см і на півгодини залити холодною водою. Підготувати півлітрові банки, скласти до них ревінь, залити киплячим сиропом (350 г цукру на 1 л води), прикрити кришками і стерилізувати 10 хв. Після цього закатати банки. Зберігати в прохолодному місці.

Консервований ревінь взимку та навесні — відмінна начинка для пиріжків, млинців та приготування різних солодких страв.

Мені 27 років, маю сина 6 років, якого звуть Артур, і п'ятирічну донечку Анжеліку. Малюю, люблю музику, спорт. Цікавлюсь історією. Понад усе люблю квіти, багато їх вирощую. Попри всі негаразди сьогодення, залишаюсь оптимісткою. Захоплююся садівництвом, мрію про чудовий сад...

Фарширована качка

Для фаршу: 250 г меленої свинини, 4 шт. грибів, 2 ст. ложки олії, 2 цибулини, 4 зубці часнику.

Качку обсмалити, помити і обсушити. Натерти всередині і зовні сіллю. Дрібно нарізану цибулю підсмажити на олії, додати подрібнені і попередньо замочені гриби, розтертий часник і фарш свинини. Кілька хвилин смажити, весь час перемішуючи. Після охолодження розмішати з яйцями, додати сіль і перець. Фарш закласти в качку. Пекти в духовці, поливаючи жиром. Подавати з відвареним рисом.

Бутерброди „Київські"

Ріжемо кубиками сало і кришимо цибулю. Збиваємо три яйця (якщо ріжемо один батон), перемішуємо з ними цибулю і сало, додаючи сіль та перець за смаком. Скибки батона з одного боку обсмажуємо, а коли вони охолонуть, інший бік намащуємо томатом і щільно накладаємо приготовлену суміш.

Різко перевертаючи, викладаємо на сковороду тим боком, де накладена маса. Коли обсмажиться, обережно знімаємо з сковороди. Зверху притрушуємо петрушкою.

Биточки з печінки

Печінка — 620 г, сало — 100 г, манна крупа — 75 г, жир 75 г, вершкове масло — 50 г.

У печінки вирізуємо протоки, вимочуємо її і разом із салом перекручуємо на м'ясорубці. Додаємо сіль, перець і злегка підсмажену цибулю. Добре вимішуємо, всипавши манної крупи.

На гарячу сковороду ложечкою викладаємо масу і смажимо, як оладки. Потім поливаємо розтопленим вершковим маслом. На гарнір тушкована капуста і відварена картопля.

Салат

4 яйця, 1 цибулина, 150 г філе оселедця, 200 г майонезу, мелений перець, зелень.

Круто зварені яйця нарізуємо шматочками, додаємо дрібно нарізане філе оселедця. Заправляємо майонезом, цибулею, перцем і прикрашаємо зеленню.

Т.В.Ліщанчина,
Хмельницька обл.,
Білогірський р-н, с.Селинів
*На фото: **Т.Ліщанчина з сином і донечкою.***

Конкурс «Господиня»

Мені 28 років, я — дружина воїна-афганця, мати трьох чудових діток. Живу в селі, маю 60 соток городу. Журнал „Дім, сад, город" дуже люблю і уважно читаю.

Компот без води

Добре перемиті ягоди (суниці або вишні) покласти до емальованого посуду і засипати цукром (1 кг на 4 кг ягід). Через 8—10 годин з ягід виділиться частина соку, який їх покриє. Тоді розкласти ягоди в банки, залити соком і стерилізувати 10 хв. Ягоди, приготовані за цим рецептом, залишаються цілими.

Сонце в банці

Цілі, помиті у проточній воді ягоди відкидаємо на чистий сухий рушник. Заповнюємо ними півлітрові банки, пересипаємо цукром. Потім ставимо їх під таким кутом, щоб сонячні промені потрапляли у відкриту банку. Від світла і тепла з'являється сік і цукор розчиняється. Щоб сонце весь час „дивилося" у банку, періодично змінюємо її положення. Після повного розчинення цукру закатуємо банки стерилізованими кришками. Зберігаємо в темному, прохолодному місці. Дуже допомагає зимою маленьким діткам.

Варення

Підготовлені ягоди кладемо в емальовану миску, засипаємо цукром і залишаємо на 4—5 годин. Сік, який виділився, зливаємо, доводимо до кипіння, заливаємо ним ягоди і варимо 10 хв, після чого знімаємо з вогню і відстоюємо 5—6 годин. Чергуючи варіння з відстоюванням, отримуємо варення високої якості. Але можна зварити його і за один раз.

Вишні. І сік, і повидло

Ягоди залити невеликою кількістю води, поставити на вогонь і нагрівати, не доводячи до кипіння, покласти зверху гніт. Коли ягоди стануть м'якими, відчавити сік, розлити його в пляшки і закрити. Гарячу масу, що залишилася, варити з моменту закипання ще 5—8 хв, додати цукор і, помішуючи, витримати на слабкому вогні 25—60 хв. Повидло розфасувати гарячим у теплі банки, охолодити, посипати зверху цукровою пудрою і закрити пергаментом (1 кг вишень — 150 г цукру).

Варення

Для сиропу: 1,2 кг цукру, половина лимона, 250 мл води.

Вишні перемити, вийняти кісточки, залити сиропом і варити 1,5 години, після чого дати постояти 8—10 годин. Потім ягоди відкинути на сито, підсушити за температури 35—40°С, обсипати цукром і скласти в банки.

Абрикосове повидло

Стиглі плоди миють, очищають від плодоніжок і кісточок, половинки складають у миску, заливають водою (1 склянка на 10 кг плодів). Уварюють на слабкому вогні, помішуючи. Коли маса загусне, додають цукор із розрахунку 300—500 г (за смаком) на 1 кг абрикосів і варять до готовності. Повидло гарячим розфасовують у підігріті банки і закатують.

Джем

М'яті і перестиглі плоди без кісточок заливають водою або яблучним соком (1 склянка на 1 кг), ставлять на вогонь і варять 10 хв, потім додають 1 кг цукру на 1 кг абрикосів і варять, помішуючи, до готовності. Готовий джем повинен бути густим і желеподібним. Після охолодження його перекладають у банки і накривають пергаментним папером.

Фруктовий кетчуп

500 г абрикосів, 1 кг яблук, 500 г цибулі, 2 зубки часнику, 700 г цукру, 1 ч.ложка солі, молотий чорний перець, 0,7 л винного 5%-ного оцту.

Абрикоси і яблука очищають від шкірки, викидають кісточки, дрібно нарізують. Ріжуть цибулю, часник чистять і чавлять. Все змішують, варять на слабкому вогні, постійно помішуючи, до загустіння. Після цього розкладають у банки і закатують. Стерилізувати не потрібно.

Ольга Захарчук,
Рівненська обл.

Корисні поради

Зелені огірки можна зберегти свіжими декілька днів, якщо покласти їх в емальований посуд і тримати на нижній полиці холодильника, не закриваючи кришкою або загорнувши в мокрий рушник. Є інший спосіб: огірки занурити у воду хвостиками вниз на три чверті. Воду замінювати щодня.

Огірки не запліснявіють у відкритому посуді, якщо зверху на них покласти струганий хрін.

Свіжі помідори можна зберегти до січня. Для цього восени відберіть здорові зелені плоди, кожний обгорніть папером, покладіть до ящика або кошика, застелених соломою, і зберігайте за температури 11—13°С.

Яблука довго будуть свіжими, якщо їх обгорнути папером чи витерти ганчіркою, змоченою гліцерином.

Зберігати яблука потрібно в прохолодному, але дуже сухому приміщенні за температури 0°С.

Кооперуйтесь, буде дешевше

До редакції останнім часом надходять листи зі скаргами на високі ціни на книги і журнали, які надсилаємо громадянам України бандеролями і посилками.

Але не наша в тому вина. Ми на свої видання не піднімаємо цін ні на копійку. Зате пошта за пересилання встановлює розцінки, які нерідко значно перевищують ціну наших видань. У зв'язку з цим вигідно було б замовляти не одне видання, а декілька. Тоді б на одиницю видань поштові витрати зменшилися б у декілька разів. Ось чому кооперуйтесь зі своїми друзями й знайомими на замовлення наших видань. Ми перешлемо цілу посилку, а вдома ви їх розподілите залежно від замовлень. Буде значно дешевше.

З повагою
Редакція журналу „Дім, сад, город“

У номері

Щедра грядка

Ходімте в сад

Вкладка „Наш дім“

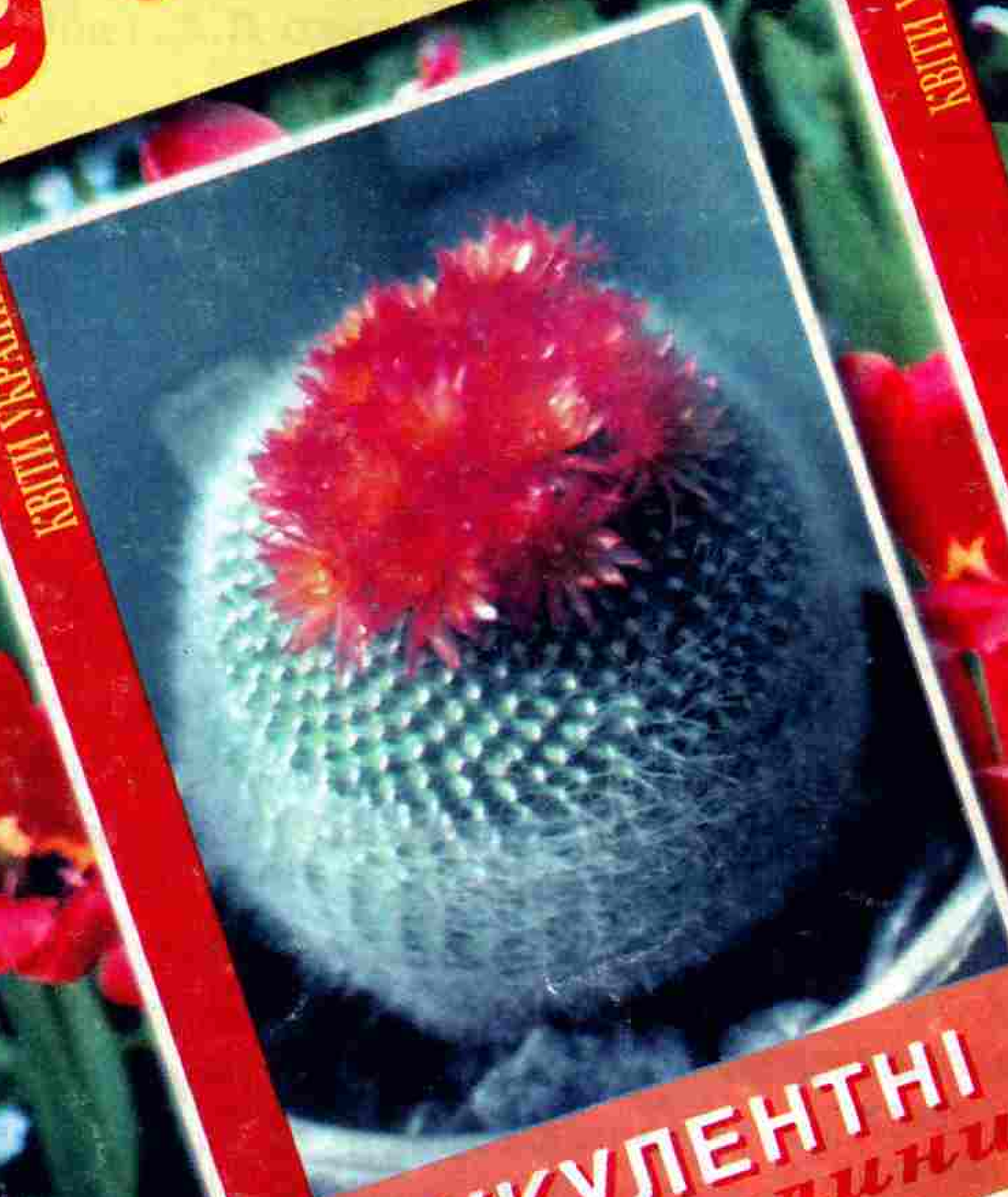
Домашня ферма

«Дім, сад, город»
Щомісячний виробничо-практичний журнал
№ 6, червень, 1999 р.
Видається з січня 1989 р.
Київ, редакція журналу «Дім сад, город»

Підписано до друку 01.06.99.
Формат 60х84 1/8.
Загальний тираж 132 418 прим.(у тому числі:російською мовою і в комплектах з іншими журналами —18 346 прим.)
Зам.0118906.
Адреса редакції: 252054, Київ-54, вул.Павлівська, 11-г, тел. 216-05-40.
Відділ листів і реклами — 216-00-41.
Комп'ютерний набір, верстку і кольороподіл зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город»
Віддруковано на комбінаті друку видавництва «Преса України», 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50
На 1 стор. обклад. фото **В.Соловйова**

Індекс 74142

Вийшли у світ

Бібліотека квітникаря

Готуються до друку

Дім, сад, город №6. 1999 с.1-48